

Grete Bauck Bårdstu

Hva har dere lyst til å jobbe med som voksen?

En kvalitativ studie om hva som påvirker
yrkesvalget til unge gutter i byen og på bygda.

Masteroppgave i fag- og yrkesdidaktikk

EDU3920

Trondheim, 26. mai 2015

Fakultet for samfunnsvitenskap
og teknologiledelse
Program for lærerutdanning

Forord

Etter tre interessante og utviklende år ved NTNU under yrkesfaglærerutdanningen, hoppet jeg like godt i det og fortsatte på master i fag- og yrkesdidaktikk. Hallvor Hoveid og Agneta Knutas har vært fantastisk støttende og gode lærere som har inspirert meg mye, og jeg har gledet meg til hver samling. Alle medstudentene har igjennom samtaler, fremlegg, gruppearbeid og samarbeid gitt meg mange nye tanker og mye lærdom. Tusen takk til alle sammen. Denne masteroppgaven på 45 studiepoeng er mitt bidrag til forskning, hvor jeg må takke alle guttene som stilte opp som informanter, slik at jeg fikk gjennomført min studie.

Nok en takk går til Agneta Knutas, for at hun som veileder har fått meg igjennom den store jobben det er å produsere en slik oppgave. Din veiledning og dine konstruktive tilbakemeldinger har vært til uvurderlig hjelp under hele prosessen.

Så en takk til min mann og beste venn for støtte, oppmuntring, korrekturlesing og ikke minst som diskusjonspartner igjennom hele studiet. Takk også til Ingrid og Erik, som i ungdomstiden har vært forståelsesfulle og hjelpsomme, men ikke minst for at dere har vært interessert i det jeg har holdt på med. Vi har hatt mange fine samtaler rundt de emnene jeg har vært innom under masterstudiet. Takk også til resten av familien og gode venner for at dere har oppmuntret meg på forskjellig vis underveis.

Til slutt en klapp på min egen skulder. Det har vært mye arbeid, men som mamma ville ha sagt det: Den som gir seg, har tapt!

Trondheim 26. mai 2015

Grete Bauck Bårdstu

Sammendrag

Vi lever i et utdanningssamfunn, hvor utdanning blir sett på som en investering både for den enkelte og samfunnet. Regjeringens hovedstrategi er at det norske velferdssamfunnet skal kunne utvikle seg ved hjelp av utdanning. Det er spesielt viktig for næringslivets verdiskaping, konkurransekraft og innovasjon at det er tilgang på kompetanse når det er behov for det. Dette fører til at flere og flere arbeidsgivere nå krever formell utdanning, slik at de som mangler utdanning utover grunnskolen vil ha problemer med å få seg arbeid. Politisk arbeides det med å øke befolkningens utdanningsnivå, blant annet med bakgrunn i OECD sin konklusjon om at Norge ikke utnytter hele befolkningens kompetanse så godt som *de* mener er ønskelig. I Norge kan alle utdanne seg til det de vil, i utgangspunktet. Spørsmålet er om valget er helt fritt og individuelt, eller om vi blir påvirket på noe vis. Ved bruk av Pierre Bourdieu har jeg sett på hvordan ungdom som går siste semester ved ungdomsskolen er påvirket i sitt valg av utdanning og yrke. Begrepene oppgaven tar for seg er habitus, sosial kapital, kulturell kapital og felt. Studien ser på hva og hvem ungdommen er blitt påvirket av. I den forbindelse har jeg intervjuet 27 gutter fordelt på seks grupper. Tre av gruppeintervjuene er foretatt på bygda og tre i byen. Resultatet overrasket meg litt, for det kom frem at de fleste guttene på bygda ønsker å bli håndverkere og skal ta yrkesutdanning, mens guttene i byen ser på slike yrker som lite prestisjefylt og derfor velger annerledes. Guttene på landet har allerede god kunnskap om praktisk arbeid ved å ha vært med far eller andre rollemodeller på arbeid gjennom oppveksten. Byguttene har også kunnskap om kommende yrker fra sine rollemodeller, men har ingen praktisk erfaring med dem. De tenker å ta studiespesialiserende for senere å studere til det de ser på som prestisjeyrker, for eksempel ingeniør, advokat, lege eller politi. Studien viser slik at disse to gruppene er blitt ulikt påvirket fra sine miljø og at ulike grupper i samfunnet påvirker utdanningsvalget. En slik reproduksjon gjør at maktforholdene i samfunnet opprettholdes. Dette blir forsterket gjennom den norske stats utdanningspolitikk, blant annet ved at den fører til at guttene på bygda og guttene i byen møter forskjellige utfordringer og starter med ulikt utgangspunkt når de skal utdanne seg.

Abstract

We are living in an educational society where education is seen as an investment for the individual as well as for the society. The government's main strategy is to develop the Norwegian welfare society by means of education. When it comes to value creation, competitiveness and innovation in business life it is crucial that good competence is accessible when needed. Therefore more and more employers demand formal education, causing problems getting jobs for those who lack education beyond basic school level. It is a political aim to increase the population's educational level, partly as a response to OECD's conclusion that Norway does not utilize the population's competence to the degree *they* think is desirable. In Norway everybody may study what they choose, basically. It is however a question whether the choice is entirely individual or if we are influenced by others. Applying Pierre Bourdieu I have looked into how youngsters attending last semester at lower secondary schools have been influenced in their choice of further education and future occupation. My work deals with the terms Habitus, Social Capital, Cultural Capital and Field, and I examine by what and whom the young are influenced. For that purpose I interviewed 27 boys divided in six groups. Three group interviews took place in the country and six in the city. The result surprised me because it emerged that most of the country boys want to become craftsmen and learn a trade, while the city boys regarded this low prestige jobs and subsequently chose differently. The country boys already knew much about practical work from being with their fathers or other role models at work during their childhood. The city boys also have some knowledge about their future occupations from their role models, but they have no personal experience with them. They plan to take general education studies in order to study further for professions they see as more prestigious, like engineers, lawyers, doctors or policemen. In this way my study shows that these two groups are being differently influenced by their surroundings and that different social groups affect the choice of education. A reproduction like this contributes to maintain the power conditions in the society. This is enhanced by the Norwegian state's educational politics, among other things because the boys from the country and the city meet different challenges and enter their education from different starting points.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning.....	1
1.1. Bakgrunn for valg av tema	1
1.2. Valg av problemstilling	5
1.4. Studiens oppbygning	6
Kapittel 2: Tidligere forskning på ungdom	7
Kapittel 3: Teori	11
3.1. Felt.....	12
3.2. Habitus	13
3.3. Kapital	14
Kapittel 4: Design og metode.....	16
4.1. Metode.....	16
4.2. Kvalitativ metode	16
4.3. Fokusgruppeintervju.....	16
4.4. Valg av analysemetoder og begreper	17
4.5. Utvalg	19
4.6. Gjennomføring av intervjuene	21
4.7. Reliabilitet (pålitelighet).....	24
4.8. Validitet (troverdighet).....	24
4.9. Ethiske overveielser	25
Kapittel 5. Mine historier med analyse	25
5.1. Hva ønsker guttene på bygda å utdanne seg som?	26
5.1.1. Drømmen er å jobbe innen noe med elektronikk, noe bygda faktisk trenger	26
5.1.2. Interesse for rørleggeryrket og mangelen på rørleggere i bygda, avgjorde valget. 31	
5.1.3. Han er helt avhengig av å mekke, så det må bli noe innen mekanikk	36
5.1.4. Siden han er så praktisk, ønsker han seg et håndverksyrke	40
5.1.5. Oppsummering av analysene om bygdeguttene	45

5.2. Hva ønsker guttene i byen å utdanne seg som?.....	46
5.2.1. Ønsket er å bli noe stort og tjene mye penger, så noe innen økonomi.....	46
5.2.2. Han er litt usikker, men det blir i hvert fall ikke et håndverksfag.....	51
5.2.3. En meningsfull jobb med god lønn, så han skal bli ingeniør	54
5.2.4. Blir han ikke alpinist, bytter han ut skiene med dress og stresskoffert.....	57
5.2.5. Oppsummering av analysene om byguttene.....	59
Kapittel 6 Diskusjon.....	60
6. 1. Avslutning	65
Referanseliste	67

Vedlegg

Vedlegg 1: Ønske for videregående linjer og yrker for guttene på bygda

Vedlegg 2: Ønske for videregående linjer og yrker for guttene i byen

Vedlegg 3: Statistikk fra mine fokusintervju

Vedlegg 4: Brev til foresatte

Vedlegg 5: Samtykkeerklæring

Kapittel 1: Innledning

1.1. Bakgrunn for valg av tema

Denne oppgaven er skrevet som avslutning ved min masterstudie i fag- og yrkesdidaktikk. I første året ved masterstudiet, valgte jeg å intervju gutter som utdannet seg utradisjonelt og gikk Vg2 Helse-service (etter helse- og oppvekstfag). Ved den skolen jeg foretok intervjuene, var det kun 4 gutter på denne linjen. Guttene var plassert i tre forskjellige klasser, noe som gjorde at de vurderte å slutte. Det ble for ensomt å være kun en, eller to gutter i klassen. Alle guttene planla å ta studiespesialisering neste skoleår, eventuelt etter Vg3. De ønsket å studere, men de var usikre på hva. Det vil si at ingen av disse guttene hadde plan om å bli fagarbeidere, de skulle utdanne seg på høyskolenivå.

Det valget disse guttene og alle andre ungdommer tar innen utdanning, har ikke bare betydning for den enkelte, men også for arbeidslivet og resten av samfunnet. Det å skaffe seg en utdanning, blir sett på som en investering, hvor arbeidstakeren øker sannsynligheten til å få seg jobb, men som også kan gi mulighet til å skifte karriere i løpet av arbeidslivet. For samfunnet gir utdanning den kompetansen arbeidslivet som det har behov for (Kunnskapsdepartementet, 2001). Dette er i tråd med hva regjeringen ønsker seg. Deres hovedstrategi er at det norske velferdssamfunnet skal kunne utvikle seg og at utdanning skal hjelpe landet med de utfordringene som samfunnet møter. Ikke bare tenker man seg at utdanning vil gi økonomiske fordeler, men det anses også å være et velferdsgode for hver enkelt som utdanner seg. Utdanning vil gi identitet og selvfølelse, samtidig som det gir kulturell utvikling og stimulering til demokratisk deltakelse, står det i stortingsmeldingen Utdanningslinja (St.meld.nr. 44, 2008-2009). Utdanning vil også bedre muligheten for å skifte yrke igjennom livet (Kristiansen, 2012, s. 20). Videre sies det at i kunnskapsnasjonen Norge kreves det videregående eller høyere utdanning for å få jobb, da det stadig blir færre jobber som ikke krever utdannelse (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 5).

Grunner til at landet må ha en utdannet befolkning, er blant annet at norske bedrifter skal kunne hevde seg i en stadig mer globalisert verden, men også hindre at det vokser frem nye sosiale skiller. Kunnskapsdepartementet mener at dette fører til at arbeidsgivere kommer til å kreve formell utdanning innen flere og flere jobber. De som mangler utdanning utover grunnskolen, vil i årene fremover ha problemer med å få seg arbeid og de vil kunne falle utenfor arbeidsmarkedet (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 9). Det er bakgrunnen for at alle ungdommer som har fullført ungdomsskolen har rett på videregående opplæring

(Kunnskapsdepartementet, 2010b). Denne retten styres av opplæringsloven. Retten må riktignok brukes før man fyller 24 år (Opplæringslova, 1998).

For den norske staten er det derfor viktig at ungdom tar en utdanning for å få seg arbeid i fremtiden. Dette arbeides det kontinuerlig med politisk. I en pressemelding den 4. september 2014, kom regjeringen med en ny strategi på hvordan de kan øke hele befolkningen sin kompetanse (Kunnskapsdepartementet, 2014d). Strategien kalles *Nasjonal satsing på økt kompetanse*, hvor det for første gang skal gjøres en samlet innsats for å øke kompetansen til den norske befolkningen (Kunnskapsdepartementet, 2014b). Nå skal politikk, utdanning, arbeidsmarked, næring og innovasjon (det å skape noe nytt) sees mer i sammenheng. Denne nasjonale strategien vil kunne øke verdiskapningen og produktiviteten i samfunnet, kunne kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen blant annet fortelle. Bakgrunnen for denne samlede innsatsen, er at organisasjonen OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) har konkludert med at Norge ikke utnytter hele befolkningens kompetanse så godt som de mener er mulig (Kunnskapsdepartementet, 2014c).

Kort fortalt er OECD en organisasjon, som gjennom et samarbeid mellom de 34 medlemslandene (som alle har demokratisk styreform, et godt inntektsnivå og en velutviklet markedsøkonomi), skal redusere medlemslandenes risiko for konflikter dem imellom, samt risikoen for at de skal drive motstridende politikk (Kunnskapsdepartementet, 2014c). Grunnen for at kunnskapsministeren kom med uttalelsen om den nasjonale strategien, er at OECD har gjort en diagnostisering av ferdighetene i befolkningen i Norge. Rapporten de har skrevet om nordmenns kompetanse heter *OECD Skills Strategy Diagnostic Report: Norway* og er den første i en serie prosjekter utarbeidet ved bruk av programmet *Building effective national and local skills strategies* (Schleicher, 2014). OECD mener at politikken som helhet bør være mer målrettet for å øke kompetansen i befolkningen. Rapporten viser nemlig at mange ikke har gode nok grunnleggende ferdigheter i regning og lesing, at det er mangel på arbeidskraft med kompetent utdanning og at det er dårlig rekruttering til yrker med faglært arbeidskraft (Kunnskapsdepartementet, 2014c).

Som et apropos til at OECD konkluderer med at kompetansen ikke blir godt nok utnyttet, står det i arbeidsnotat 3/2006: *Hvem er de nye studentene?* utarbeidet for Nordisk institutt av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU), at studenttallet fra 1999 til 2003 økte med opp til 58 % når alle nivå sees under ett, noe som kommer av at flere tar lengre utdanning (Næss og

Støren, 2006, s 5). For at befolkningen skal ha mulighet til å ta utdanning, finnes det velferdsordninger for dem som utdanner seg. Det kan være både studielån og diverse stipender (Lånekassen, 2014).

Regjeringen ønsker seg altså en mer utdannet befolkning, som gjennom samarbeid skal kunne gi befolkningen et bedre samfunn. I den forbindelse ønsker også regjeringen å forandre på sammensetningen av kvinner og menn i arbeidslivet. I stortingsmeldingen *Likestilling for likelønn*, kapittel 4.4, viser regjeringen til at kvinner og menn arbeider innen forskjellige yrker og bransjer, og at de velger ulik utdanning i. Her har regjeringen som mål å forandre kjønnsbalansen innen både utdanning og yrkesvalg, ved bruk av holdningsskapende tiltak (Meld. St. 6, s. 14 [2010-2011], 2010). Regjeringen mener at utdanningssystemet skal gi oss det samfunnet vi ønsker oss og sikre at alle får en opplæring, som igjen skal gi et rettferdig samfunn, uten sosiale ulikheter (Meld. St. 6, s. 2 [2010-2011], 2010). I fag- og yrkesopplæringen, etter Reform 94, har det vært liten endring i fordelingen i yrkesvalg mellom jenter og gutter. Elevene velger fremdeles i stor grad ut fra hva som er vanlig for deres kjønn, noe som fører til betydelige kjønnsforskjeller, spesielt i yrkesfag. Tendensen med at jenter og gutter velger så kjønnstradisjonelt, har som tidligere skrevet, ikke blitt svekket etter Reform 94 (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2010, s. 54). Jenter velger gjerne design og håndverk, helse- og sosialfag og musikk, dans og drama. Guttene velger bygg- og anleggsteknikk, teknikk og industriell produksjon (TIP) eller elektrofag (Utdanningsdirektoratet, 2014).

I følge kritiske røster i debatten er OECD en faktor som har bidratt til å forandre norsk skole. OECD bidrar gjennom sine tester (for eksempel PISA-testen) til å forme offentlighetens bilde av skolen, og legger slik premisser for skolepolitikken i de fleste europeiske land. Kritikken minner om at OECD sine tester ikke er et pedagogisk, men et politisk prosjekt hvor utdanningssektoren globaliseres. Det dreier seg om en tro på at konkurranse skal fremme kvaliteten på elever, skoler og nasjoner. Men det er et faktum at norsk skole, uavhengig av OECD sine synspunkter, har et bredt samfunnsmandat i form av lover og læreplaner. Med en fornyet versjon av formålsparagrafen i 2008 angis den norske skolens verdigrunnlag og skolens mål og mening. Her nevnes historisk og kulturell innsikt, respekt for menneskeverdet, likeverd og solidaritet, skaperglede, kritisk tenkning, etisk handling, økologisk ansvar og fremming av dannelse (NOU, 2007:6). Sett på bakgrunn av dette, bør det ikke være OECD som skal definere hva utdanning i Norge skal dreie seg om. For øvrig viser flere forskere nå at

det faktisk ikke er noen sammenheng mellom OECD sine tester innen utdanningsfeltet (matematikk og språk) og økonomisk vekst (Sjøberg, 2014, s. 39). Ut fra denne kritikken av OECD sin innflytelse på utdanningspolitikken, vil en annen måte å se nærmere på utdanning være å undersøke hvem som har makt i et samfunn med utgangspunkt i Pierre Bourdieu sine tanker.

Et samfunn består av individer som inndeles i forskjellige klasser ut fra hvor mye økonomisk, kulturell og sosial kapital de har (Kjølsrød og Skirbekk, 2014). Innenfor de forskjellige klassene pågår en kamp om hvem som har makten. De som tilhører klassen med mest makt, dominerer over dem som da blir underordnet (Bourdieu, 1996, s. 41). Ved å bruke kommunikasjon og kunnskap som en måte å hevde seg på, opprettholder den herskende klassen sitt herredømme over andre, og slik fortsetter de å ha makt og høy posisjon i hierarkiet. Bourdieu forklarte dette som en usynlig, symbolsk makt, som opererer som en maktstruktur kun hvis både den klassen som utøver makten og den klassen som ligger under for den, er delaktig (Bourdieu, 1996, s. 38). Makten oppnår den herskende klassen ved å få andre klasser til å tro på at verden er organisert nettopp slik de ønsker og at dette er en naturlig fordeling. En slik fordeling av makt fungerer altså kun hvis andre klasser anerkjenner at det er slik (Bourdieu, 1996, s. 45). Den som har makten, utgjør den legitime kulturen ved å legge føringer for hvilken smak, livsstil og kulturell praksis som er av betydning. Den som behersker denne kulturen har mest kulturell kapital. Den som har gode kontakter og et stort nettverk, har mye sosial kapital. Sist, men ikke minst, er det den økonomiske kapitalen som er viktigst for hierarkiseringen. Disse kapitalformene er ulikt fordelt mellom de før nevnte klassene (Kjølsrød og Skirbekk, 2014).

I følge Bourdieu er Staten med på å bidra til en videreføring av denne makten, ut fra hvordan den sosiale virkeligheten i samfunnet oppleves (Bourdieu, 1996, s. 68). Dette får Staten til gjennom grunnleggende klassifiseringer, som for eksempel hvilken alder du har, hvilket kjønn du er og hvilken kunnskap du har (Bourdieu, 1996, s. 69). Ved å være en regulerende instans, kan for eksempel den norske stat være med på å konstruere en sosial virkelighet ved bruk av lover og regler for hvordan det forventes at befolkningen skal forholde seg.

1.2. Valg av problemstilling

Min forforståelse har bakgrunn i min tidligere arbeidserfaring som helsesekretær, men også i min egen utdanning som yrkesfaglærer og masterstudent. Som fagarbeider og yrkesfaglærer er jeg opptatt av at det skal være attraktivt å utdanne seg som fagarbeider. Det handler om yrker som samfunnet har bruk for, og de som velger å ta utdanning til fagbrev eller autorisasjon skal føle at dette er et bra og godt nok valg. En masteroppgave som har inspirert meg, spesielt ved valg av informanter, er skrevet av Kristoffer Vogt (2007). Han forklarer hvordan systematiske forskjeller i utdanningsvalg fører til sosiale forskjeller, hvor ulikhetene slik reproduseres fra generasjon til generasjon. Ungdommers individuelle utdannings- og yrkespreferanser er spesielt viktig i dag, da samfunnet blir mer og mer individualisert. Med dette sier han at samfunnet utvikler seg til at idealet er individuell frihet, hvor selvrealisering er viktig, noe som kan antas å innvirke på ungdommers utdanningsvalg (Vogt, 2007, s. 6).

Jeg ønsker med dette som bakgrunn å se på hva som kan påvirke ungdommene til å ta sine valg av utdanning. Til dette har jeg valgt å gjøre fokusgruppeintervju med gutter som er i sitt siste semester i grunnskolen. Disse guttene er opptatt av hva de skal gjøre neste år, og passer derfor godt inn i min studie. Studien er en empirisk undersøkelse, hvor jeg har gjort seks fokusgruppeintervjuer ved fire ungdomsskoler. I masteroppgaven til Kristoffer Vogt, har han ikke tatt opp forskjeller i utdanningsvalg mellom ungdom i by og i distriktet (Vogt, 2007, s. 9). Dette ga meg en ide om å intervju gutter både i by og bygd, for samtidig å se om gutter velger forskjellig utdanning ut fra hvor de bor. Jeg valgte derfor å gjøre tre intervjuer i byen og tre intervjuer på bygda.

I min analyse har jeg valgt å bruke Pierre Bourdieus teori. Han ble en betydningsfull samfunnsforsker av vår tid og han lanserte noen begreper for å gjøre det forståelig hvordan mennesker blir påvirket av alle rundt seg (Wilken, 2011, s. 9). Av Bourdieus begreper har jeg har valgt å bruke **habitus**, som er en måte å forstå relasjonene mellom individet og omgivelsene på. Her vil oppvekst, kultur, sosial og kroppslige kunnskaper være med på å bestemme hvordan forståelsen av omverdenen for den enkelte utvikles. Slik vil habitus være både individuell, fordi vi alle har vår egen bakgrunn, men også kollektiv, hvor det er en felles forståelse av hva som er forventet i bestemte sammenhenger (Wilken, 2008, s. 37). For å forstå påvirkning fra de arenaer hvor det sosiale foregår mellom folk (Wilken, 2008, s. 39), hvor det gjerne strides om noe, noe som alle ønsker å oppnå, benyttes begrepet **felt**. Her vil de ulike felt ha sine egne koder og spilleregler (Aagre, 2003, s. 28). Videre vil jeg bruke begrepet

kulturell kapital. Her vil utdanning gi en type kompetanse, hvor personen igjennom utdanningen får en spesiell kunnskap om noe (Wilken, 2008, s. 39). Det å være fortrolig med den dominerende kulturen i det samfunnet en lever i, vil også være en slik kapital. I de samfunn hvor teoretisk kunnskap er høyt verdsatt, vil de med denne kunnskapen inneha høy kulturell kapital, i motsetning til de med praktisk kunnskap (Aagre, 2003, s. 30). Jeg vil også bruke begrepet **sosial kapital**, hvor relasjonene til andre personer har betydning for hvilke nettverk man kan benytte seg av. Dette kan være familierelasjoner, men også relasjoner som gjør at en har tilgang til nettverk som en kan benytte seg av i gitte situasjoner (Wilken, 2008, s. 39). Dette vil jeg komme tilbake til både i teorien og beskrivelse av begrep.

Med bakgrunn i min interesse for ungdommers utdanningsvalg på bygda og i byen inspirert av Bourdieu sin teori, har jeg valgt følgende problemstilling: *Hva påvirker ungdom når de skal velge et fremtidig yrke?*

1.4. Studiens oppbygning

Kapittel 1: Oppgavens første kapittel inneholder min innledning, med bakgrunn for valg av tema. Her gir jeg et innblikk i hvordan utdanning blir sett på som en investering, både for individet og samfunnet. Jeg viser her til regjeringens ønsker for en utdannet befolkning uten sosiale ulikheter, og hvordan det vil gi velferdssamfunnet kulturell utvikling og likestilling, noe som vil stimulere til mer demokratisk deltakelse. Dette vil føre til at arbeidsgivere i årene fremover vil kreve utdanning innen de fleste stillinger. Jeg peker her på hvilken makt OECD har, igjennom påvirkning og innflytelse, over den norske Statens utdanningspolitikk.

Kapittel 2: I dette kapitlet vil du få presentert tidligere forskning som er av betydning for studien. Her har jeg skrevet kort om Eriksons utviklingsteori, da tilbakemeldinger fra barndommen er viktig for dannelsen av identitet, som har betydning når ungdom skal velge sin yrkesvei. Hvilke påvirkninger den enkelte ungdom direkte eller indirekte får, er med på å påvirke valget. Det vil også være av betydning hvilke egenskaper som blir sett på som gode eller mindre gode innenfor kulturen ungdommen tilhører. Videre viser jeg til hvordan vi tilpasser oss det miljøet vi tilhører igjennom sosialiseringen innenfor lokalmiljøet og familien.

Kapittel 3: I dette kapitlet skiver jeg om teorien hvor jeg er inspirert av Pierre Bourdieu sin sosioanalyse med begrepene habitus, felt og kapital. Bourdieu ønsket å forklare hvordan kulturelle, sosiale og økonomiske maktforhold oppstår og hvordan disse feltene henger

sammen. Bourdieu viste i sin teori at det igjennom disse begrepene skjer en påvirkning som reproducerer dem som tilhører samme miljø og kultur.

Kapittel 4: Her fremkommer hvilken design og metode jeg har valgt å bruke. Jeg forklarer hvorfor jeg har valgt en kvalitativ metode og at jeg har brukt fokusgruppeintervju i min empiri. Så kommer informasjon om analysemetoden - narrativ analyse - inspirert av Polkinghorns trinn i skrivningen av mine fortellinger. Jeg informerer videre om mitt utvalg og hvem som har vært mine informanter, sammen med hvordan intervjuene har vært gjennomført. Til slutt i kapittelet kommer en oversikt over hvorfor jeg mener min studie er pålitelig og troverdig.

Kapittel 5: I dette kapittelet kommer mine historier, fire gutter fra bygda og fire gutter fra byen. Hver historie er analysert ut fra teorien om begrepene habitus, felt og kapital, sammen med tidligere forskning på ungdommer som er tatt med i oppgaven. I analysen retter jeg også blikket tilbake til noe av det som jeg har tatt opp i min innledning.

Kapittel 6: Her vil du kunne lese min diskusjon om den påvirkningen jeg mener har vært av betydning for guttene i min empiri sammen med de funnene jeg mener er av betydning for denne oppgaven.

Kapittel 2: Tidligere forskning på ungdom

Erik Holmburger Erikson (1902-1994) mente at ungdommers utvikling handler om hvordan de utvikler sin identitet, hvor sosial og kulturell innvirkning er av betydning. Han mente at mennesker trenger utviklingsoppgaver som må løses og at disse oppgavene vil kunne gi personene positive eller negative erfaringer. Når en person er på vei til å bli ungdom, vil tidligere erfaringer ha betydning for hvordan en takler nye utfordringer (Aagre, 2003, s. 40). Ungdom i utvikling handler om å finne sin indre tro på seg selv. Mange gode erfaringer i oppveksten, kan gjøre det lettere å finne sin egen identitet. Her vil den sosiale og kulturelle påvirkningen være av betydning for hvilke råd ungdommen får, og hvilke de velger å følge (Aagre, 2003, s. 72). Utforming av identitet kan være et krevende prosjekt for en del, hvor blant annet valg av yrke sier noe om hvem man er og hvem man ønsker å bli. Yrkesfag sier oss også noe om kjønn ut fra om yrket oppfattes som maskulint eller feminint (Mathiesen, Buland og Bungum, 2014, s. 1-5). Valg av yrke og utdanning for unge mennesker handler mye om identitet. Det å velge utradisjonelt vil derfor være ekstra utfordrende for ungdom, noe

som er viktig å vite for dem som skal drive rådgiving. Å velge et yrke som er mer «riktig» for ungdommens kjønn, vil derfor være tryggere (Mathiesen, Buland og Bungum, 2010, s. 3).

I dagens Norge, hvor ungdom stort sett kan velge hva de vil utdanne seg som, er det blitt viktig å få en utdanning som gir en ønsket selvrealisering. Hva gir sosial status, hvilket yrke er spennende og interessant. Her vil ungdommen søke seg til det yrket som på en eller annen måte gir dem status. Hvilket yrke som gir status, varierer ut fra hvilken kultur som er rådende. Det er ikke sikkert at de samme yrkene som blir sett på som interessante og meningsfulle på bygda gjelder for ungdommen i byen (Frønes, 2006, s. 51). Her vil også bosted være av betydning for om ungdommen må flytte for å ta utdanning, noe som igjen vil gi følger for bosettingen på bygda (Heggen, 2004, s. 107)

I to forskjellige forskningsresultater foretatt av Frønes (1987) og Dahlström (1994) kom det frem at unge gutter som er oppvokst i et bygdemiljø trives godt på hjemstedet. Grunnen til dette er at de ser verdier i aktivitetene som de lokale mannstradisjonen i bygda gir (Hegge, 2004, s. 110). Disse verdiene er bruk av naturen og arbeidet bygda kan by på. Det kom også frem at gutter fra bygda er mindre utdanningsorientert, men at de velger å utdanne seg til yrker de kan få i bygda (Heggen, 2004 s. 110).

I en tredje undersøkelse (Fauske, 1990) fra Oppland fylke, svarte mange av ungdommene (16-24 år) at de var positive til å etablere seg i hjemfylket. De syntes det var fint å vokse opp på et mindre tettsted, men det måtte være jobbmuligheter der. For dem som tar lengre utdanning i dag, kan det by på problemer å få jobb i en liten bygd (Heggen, 2004, s. 108).

I boken «*Sosiale landskap og sosial kapital*», skriver Bø og Schiefloe (2007) om hvordan vi mennesker påvirkes av dem vi omgås, og hvordan vi påvirker tilbake. Dette gjør at det oppstår en gjensidig sosial påvirkning. Det som skjer, er at vi tilpasser oss i miljøet ved å tilegne oss fellesskapets verdier, meninger, koder, holdninger og væremåter (Bø og Schiefloe, 2007, s. 13). De som møtes på flere arenaer som i skole, familie, fritidsaktiviteter, nabolag og så videre, vil påvirke hverandre ekstra sterkt (Bø og Schiefloe, 2007, s. 15). Slik utvikles personligheten igjennom den påvirkningen som skjer i disse sosiale systemene en tilhører (Bø og Schiefloe, 2007, s. 118). Sosialisering foregår innenfor lokalmiljøet og familien, hvor de grunnleggende holdningene og verdiene er med på å utvikle identiteten til barnet. Sosialisering skjer også innen arenaer som skole, organisasjoner, media og andre sosiale systemer som innvirker på utviklingen (Bø og Schiefloe, 2007, s. 119). Jeg forstår dette som at de guttene som er vokst opp på bygda, gjerne utvikler sine koder om hva som er bra og

verdifullt ut fra lokalsamfunnet rundt dem. Dette vil også gjelde guttene i byen, som har lært hva som er verdifullt og bra i det lokalsamfunnet de er vokst opp i. Noe annet som også vil være med på å påvirke dem, er den ungdomskulturen som de er en del av.

Begrepet ungdomskultur har forandret seg opp igjennom tidene og ut fra hvilket fagområde vi snakker om. Før i tiden var ungdomstiden mye kortere. På 60-tallet var en ung mann på rundt 17-18 år. Det var mange jobber som ikke krevde utdanning, og de unge kunne starte med å etablere familie. Dette er forandret, og nå har 20- og 30-åra skiftet fra småbarns-år til studietid (Frønes, 2006, s. 50). I dagens samfunn får også ungdommene påvirkninger fra flere hold enn før. Dette skyldes både nasjonal og internasjonal påvirkning igjennom blant annet media. Ungdommene blir påvirket igjennom tv, digitale media, film, musikk og flere andre måter. Hvert enkelt miljø tar disse påvirkningene og gjør dem til «sitt» med lokale utforminger. Alle er vi medlem av en type kultur, enten vi er gamle eller unge, bor på bygda eller i byen. Vi oppfatter oss som medlem av en gruppe, eller klasse, som har en felles måte å tolke virkeligheten på. Ungdomskulturen gir seg uttrykk i hvordan ungdommen skal kle seg, hvordan de skal oppføre seg (Rørhus, 1993, s. 21-22).

Kulturelle koder har mening for dem som er medlem av samme kultur. Kodene består gjerne av både tegn og regler, hvor medlemmene vet når de skal brukes. Noen tegn og regler som brukes i en kultur ved gitte situasjoner, har gjerne en annen mening i en annen kultur. I oppveksten lærer barna hvilken kultur som gjelder og hva som er bra og hva som ikke er bra (Røkenes og Hanssen, 2002, s.174).

Kjersi Annette Ektvedt har i *Arv av yrke* (2003) sett på hvordan yrker går i arv og at dette kan ha sammenheng med de verdiene som gjelder innen familien. Med andre ord vil holdningene og verdiene som gjelder i hjemmet, komme til å ha stor betydning for hvilket yrke en ungdom velger. De foreldrene som er høyt utdannede, vil ha høye ambisjoner for sine barn og engasjere seg i sine barns utdanningsvalg. Dette vil igjen føre til at barna blir motiverte for foreldrenes yrkesvalg, siden de ser at foreldrene har hatt suksess i sitt valg av yrke (Ektvedt, 2003, s. 17). Det er nok en av bakgrunnene for at barn rekrutteres i stor grad til de samme yrkene som fedrene (Sæther, 2009, s. 3).

Linda Marie Bye har skrevet en doktoravhandling om maskulinitet, *Bygdas unge menn* (2010). Her står det at maskulinitet er noe som menn handler/gjør fordi det er forventet av dem å handle/gjøre slik. Disse forventningene kommer fra kulturen de lever i og ønsker å

identifisere seg med (Bye, 2010, s. 22). Slik vil maskulinitet være forskjellig ut fra hvilke kulturelle miljø man tilhører, som eksempel på bygda eller i byen.

Hun intervjuet menn i alderen rundt 25 år som har valgt å bo i bygda de er vokst opp i. Her finner jeg at gutter som er vokst opp på bygda med fysisk og praktisk arbeid, setter dette høyere enn teoretisk kunnskap (Bye, 2010, s. 32). Bonden har vært forbundet med fysisk krevende arbeid, hvor det har vært nødvending å håndtere redskapene på gården, arbeid som har gitt han god fysisk styrke. Han har også måttet være utholdende, praktisk og ikke redd for å bli skitten (Bye, 2010, s. 36). Siden omstruktureringen i landbruket har gjort at mange gårdsbruk har blitt nedlagt, må bygdas unge menn velge andre strategier for å vise sine sambygdinger at de har en rural maskulinitet. Nå gjenskaper bygdeguttene sin maskuline identitet innen fritidsaktiviteter som motor, snøscooter og jakt, og det å være praktisk anlagt. Slik kan guttene likevel føle en rural maskulinitet ved bruk av slike nye symboler (Bye, 2010, s. 8). Her vil den kollektive identiteten være med og bidra til å skape trygghet og ro, men kan også virke hemmende fordi den enkelte kan føle at det blir vanskelig å skape sin egen identitet (Bye, 2010, s. 41). De guttene som forlater bygda, blir sett på som mer aktive og fremtidsrettet enn dem som blir igjen. De som blir igjen, tar gjerne yrkesutdanning, noe som gjør at de kan få arbeid i nærområdene. Flere starter også egne bedrifter i bygda (Bye, 2010, s. 7 og 46). I avhandlingen har hun tatt med at enkelte forskere hevder at guttene som blir igjen på bygda er mindre utdanningsorienterte, mens at andre forskere mener de er bevisste og gjør overveide valg (Bye, 2010, s. 2). Disse unge mennene ønsker et aktivt jakt- og friluftsliv, har tatt et livsstilsvalg ved å bli på bygda og velger slik bort karriere og penger (Bye, 2010, s. 58). Her vil det å drive med de tradisjonelle maskuline fritidsaktivitetene være med på å gi dem en definisjon som rurale menn. Det som gir en ung mann anseelse og høy status i bygdesamfunnet i dag, er å mestre maskiner og naturen. Slik vil det fremdeles være viktig for identiteten og maskuliniteten å være praktisk, ha kunnskap om naturen og leve et aktivt friluftsliv. Bygdeguttene har også sin kjønnsidentitet tilknyttet å være en jeger, som jakter i det lokale jaktressursene (Borgen og Skogen, 2013, s. 8).

I artikkelen *Gutta på jakt, Jakt som arena for reproduksjon av arbeiderklassekultur* (Borgen og Skogen, 2013), fremkommer det at Bygde-Norge har miljøer som inkluderer unge gutter i tenårene som har jakt som en del av livsstilen sin. Disse guttene har gjerne arbeiderklassebakgrunn og tenker å utdanne seg innen arbeideryrker. Ved å jakte, reproducerer de en rural maskulin kultur igjennom denne urgamle tradisjonen med å skaffe mat (Borgen og Skogen, 2013, s. 8). Jakt er, bortsett fra produksjon av mat, også en arena

hvor guttene kan lære bruk av diverse nødvendige verktøy av de eldre jegerne. De eldre jegerne er gjerne deres egne fedre og andre voksne som guttene får et forhold til under denne fritidsaktiviteten (Borgen og Skogen, 2013, s. 3). Her overføres verdier og kunnskap fra den voksne generasjonen til den yngre, men her skjer også den maskuline reproduksjonen (Borgen og Skogen, 2013, s. 13). Jeg synes det er spesielt interessant å lese at det i 1900-årene ble skutt 850 elg i året, mens det i 2010 ble skutt 36 600 elg. At elgstammen har vokst er nok en grunn, men det viser også at jakt som livsstil har blitt en viktig og stor fritidsaktivitet (Borgen og Skogen, 2013, s. 5).

Det er her også interessant å ta med noen ord fra studien til Elisabeth Biströs Risslén (2008) om sosial mobilitet. Risslén var selv den første i sin familie som utdannet seg ved en høyskole, da begge hennes foreldre har arbeiderbakgrunn. Hun oppdaget at hun tilhørte den lille gruppen i klassen med foreldre uten høyskoleutdanning. De fleste studentene fikk økonomisk bistand av foreldrene, mens hun selv finansiere studiet med lån (Risslén, 2008, s. 1). Medstudentene gledet seg til en lang sommerferie, mens hun jobbet det meste av sommeren for å spe på økonomien utover studieåret. Videre oppdaget hun at når de hadde forelesning i kunsthistorie, hadde mange av medstudentene vært både i Paris, Rom og Madrid. De hadde også reist rundt i Europa etter videregående, eller vært på andre kulturelle reiser sammen med foreldrene. Selv hadde Risslén kun vært en gang på en slik reise, og det var til Grand Canaria som barn. Hun intervjuet ungdommer med arbeiderbakgrunn, og mener å kunne se at foreldrenes klassesammenheng og utdanningsnivå fremdeles har mye å si for hva ungdommene selv velger av utdanning (Risslén, 2008, s. 1).

Kapittel 3: Teori

Pierre Bourdieu sin sosioanalyse består av begrepene habitus, felt, sosial kapital og kulturell kapital. Han fokuserte i sin forskning på å undersøke hvordan kulturelle, sosiale og økonomiske maktforhold oppstår og hvordan disse feltene henger sammen (Aagre, 2003, s. 27). For å bedre kunne forstå Bourdieus måte å tenke på, er hans oppvekst og bakgrunn forklarende. Han vokste opp som sønn av en postmester i en liten landsby i Frankrike. Han gikk på den lokale landsbyskolen og var en flink elev. Som 11-åring fikk han derfor et stipend, slik at han kunne fortsette skolegangen på en kostskole i nærmeste by (Wilken, 2011, s. 18). Han var også der en flittig elev og fikk som 16-åring et nytt stipend for å studere videre ved en eliteskole (Wilken, 2011, s. 19). Slik beveget Bourdieu seg sosialt i samfunnet, siden

han hadde arbeiderbakgrunn og kom fra landsbygda. De fleste andre på gymnasiet var elever fra bedre kår, hvor foreldrene betalte for skolegangen. Dette gjorde at han følte seg som en forræder av det sosiale samfunnet han forlot på bygda, og at han ikke fikk helt innpass i det nye sosiale samfunnet på grunn av sin bakgrunn. Han merket at det å komme fra de samme skolene og det samme sosiale miljøet, gjorde det lettere for de andre studentene å ha et fellesskap som han ikke var en del av (Wilken, 2011, s. 19). Deres felles kulturelle bakgrunn bidro til at de hadde en felles forståelse for de uskrevene lovene som gjaldt. I følge Wilken (2011) konkluderte Bourdieu med at denne felles bakgrunnen og kulturforståelsen, gjør at eliten får et fortrinn i utdannelsessystemet. Når så disse elitestudentene kommer ut i sitt yrke, vil de igjen bidra til at det samme skjer igjen. De kjenner de sosiale kodene, har den samme bakgrunnen, og ved å lære opp sine barn i det samme sosiale miljøet, reproduseres deres egne barn inn i samme sosiale sirkler (Wilken, 2011, s. 22).

Bourdieu utdannet seg senere til sosiolog og produserte en teori. Teorien er en analyse av praksis, hvor han bruker begrepene *felt*, *habitus* og *kapital*. Hans ambisjon var å forklare hvordan sosiale forskjeller er organisert, hvordan mennesker handler og hvorfor de handler slik (Wilken, 2011, s. 24)

3.1. Felt

Slik jeg forstår Bourdieus teori, omhandler hans begrep *felt* hvordan grupper av mennesker har egne spilleregler og koder som gjelder for dem innenfor nettopp deres gruppe. Disse kodene og reglene omtales av Bourdieu som *doxa*, og de som kjenner og benytter seg av disse, vil ofte lykkes i sitt felt. Dette kan også forklares med at hvert felt har sin *doxa*, som betyr at det i feltet hersker en felles forståelse og aksept for de spillereglene som gjelder innenfor nettopp hvert felt (Olesen, 2012, s. 127). Det vil si at barn som følger sine foreldres yrkesvei, vil ha et fortrinn ved å kjenne kodene innen nettopp det yrkesfeltet. Makten tilhører den som har kunnskap om kodene innenfor hvert enkelt felt. De ulike feltene verdsetter ulike typer for kapital, og det kan være vanskelig å få innpass i de enkelte feltene (Aagre, 2003, s. 28). Skolen kan være et eksempel på et slikt felt. Her er det avgjørende for eleven å kunne anvende riktig «kapital» innen feltet. For å kunne få til dette, er det viktig å tilegne seg de riktige kodene og bruke dem på riktig plass. Elever med foreldre som kjenner disse kodene, vil kunne ha en fordel av å ha støtte hjemmefra og dermed større mulighet til å lykkes som elev (Esmark, 2006, s. 72).

I boken *Den kritiske ettertanke* (1993), forklarer Bourdieu hvordan et menneske innehar et sett av egenskaper og at det er nettopp disse egenskapene som er den spesifikke kapitalen som gjør at dette mennesket tilhører et spesielt felt. Dette blir som en hermeneutisk sirkel som skaper og opprettholder feltet. Slik jeg forstår Bourdieu her, vil de som har samme oppvekst, samme «huskelapp» som han beskriver det som, tilhøre samme felt fordi de har så mye til felles (Bourdieu og Wacquant, 1993, s. 93). Bourdieu er ikke alene om å ha slike tanker. Bø og Schiefloe (2007) har skrevet i tidligere nevnte bok, om at vi allerede som barn vil starte en sosial forankring i det miljøet vi vokser opp i. Barnet får relasjoner til de andre i sitt miljø og lærer å beherske de kodene som gjelder og hvilken kultur som betyr noe for de andre deltakerne. Slik vil det være å vokse opp i et bestemt miljø, og slik vil personligheten bli preget av miljøet til å bli nettopp DEG. Uansett hvor vi ferdes, vil det være forskjellige systemer vi er en del av, hvor vi i disse systemene utvikler oss igjennom samhandling med andre (Bø og Schiefloe, 2007, s. 18). For meg betyr dette at det ikke er helt tilfeldig hvem vi blir, men at vi er et resultat av påvirkning, blant annet fra omgivelsene våre. Det vil bety at jeg kunne ha utviklet en annen personlighet enn den jeg har i dag, om jeg hadde blitt født inn i et annet sosialt miljø, for eksempel på bygda.

3.2. Habitus

Bourdieu sitt begrep *habitus* er ikke hans eget, men kan spores tilbake til Thomas Aquinas og har vært brukt av mange opp i gjennom tidene. Det Bourdieu la i begrepet, tolkes som hvordan individet forstår sin plass i det samfunnet og den kulturen den er en del av. Slik jeg forstår begrepet habitus, er at den kunnskapen barnet får i barndommen av hvem man er, og hva barnet ser kan være mulig å oppnå som voksen, har med den tidlige sosialiseringen i barndommen om hva andre i familien, eller de rundt barnet, synes er bra eller dårlig. Jeg forstår Bourdieu som at den man er og hvor en kommer fra, gir seg uttrykk i en persons habitus. Den er riktignok individuell, men blir også kollektiv sosial, da den tilegnes i det sosiale miljøet en tilhører. Videre forstår jeg Bourdieu, i boken *Distinksjonen* (1995), at habitusen i de forskjellige miljøene er forskjellig ut fra hva det enkelte miljø ser på som bra og ikke bra. Slik vil det i noen miljø være prestisje å være utdannet yrkesfagarbeider, mens det i andre miljø ikke er det (Bourdieu, 1995, s. 15).

I *Distinksjonen* viser Bourdieu også til en undersøkelse om at mennesker som tilhører forskjellige, men like miljø, velger noenlunde likt ut fra musikk, kunst og flere andre variabler. Han mener at det for folkelige lag verdsettes fysisk styrke som noe mandig og bra i

folkelige lag. Han stiller så spørsmål om dette sees på som positivt nettopp fordi rå arbeidskraft og muskelkraft utgjør deres rikdom. Slik vil de få seg arbeid og dermed er dette deres styrke (Bourdieu, 1995, s. 21 og 200). Fra barndommen av vil de voksne som bidrar til støtte og tilstedeværelse, være sterke rollemodeller. Her ser jeg at foreldre, venner og slekt vil være betydningsfulle for barnet, og ha påvirkningskraft for hvordan det utvikler seg. Spesielt vil det ha sterk innvirkning på barnet hvis flere rundt har samme atferd, så her vil hele miljøet bidra (Bø og Schiefloe, 2007, s. 129). Habitus blir slik en samling av vår væremåte, hvordan vi ser på oss selv, hvilken sosial klasse vi tilhører, vår livsstil og hvilket utdanningsnivå vi har (Aagre, 2003, s. 31).

For ungdom vil det være mange identifiseringsfigurer. Ikke bare voksenpersonene rundt ungdommen vil være med på utviklingen av selvbildet og selvforståelsen deres, men også andre som de ser opp til. Dette kan være alt fra rollemodeller i media, innen sport og musikk eller andre kjente personligheter (Bø og Schiefloe, 2007, s. 127). Her forstår jeg det slik at ulike miljø kan ha forskjellige oppfatninger om hvilke rollemodeller det sees opp til. Slik vil livsstil ikke være et helt fritt valg, men et system hvor sosiale erfaringer, måter å tenke på og kollektive minner, har betydning (Heggen, 2004, s. 62).

3.3. Kapital

Kapitalbegrepet til Bourdieu forstår jeg som at mennesker har tilegnet seg forskjellige typer kunnskap og relasjoner, hvilke sosiale nettverk man tilhører og hvordan disse påvirker hver og en av oss. *Kulturell kapital* består av personens kompetanse, kunnskap og utdanning, mens *sosial kapital* består av individets relasjoner til familie, nettverk og andre forbindelser. Hvor mye kapital en person har, avhenger altså av hvem man er, hva man kan og hvor man er (Wilken, 2008, s. 39). En god håndverker har mye kapital innenfor sitt yrke, men har kanskje lite kapital når han møter en aksjemegler og vice versa. Hva som er god kapital på bygda og i byen kan slik være forskjellig (Wilken, 2008, s. 41). Dette er noe jeg ønsker å se på i analysen av intervjuene mine. Her vil jeg se etter hvilke kunnskaper, verdier og vaner som for guttene blir sett på som gode og meningsfulle. Slik jeg forstår Bourdieu, betyr det mye hvem som har definisjonsmakt i samfunnet, hvor denne bidrar til klasseskiller mellom dem som har den «riktige» og «viktige» kapitalen og dem som ikke har det, selv om dette ikke sees på som maktforhold for den enkelte (Flemmen, 2012).

I artikkelen *Finnes det en talentreserve?* (Hansen, 2011) poengteres det at foreldre overfører sin kulturelle kapital til sine barn når de hjelper dem å strukturere gode arbeidsvaner og påvirker dem til å gjøre en innsats med lekser, samtidig som foreldrene kan skape en interesse og nysgjerrighet til det å lese bøker. Her vil foreldre som selv har lest mye og som gjerne har høy utdanning, ha høy kulturell kapital selv. Hjelp og oppmuntring til skolearbeid fra foreldre, kan derfor føre til at barna lykkes bedre i skolen, som igjen gjerne gjenspeiler seg i karakterene (Hansen, 2011, s. 174). Samtidig kan vi lese i artikkelen at ungdom med like karakterer i grunnskolen, delvis velger forskjellig utdanning ut fra sin bakgrunn. Deres sosiale miljø har innvirkning på om ungdommen velger studiespesialiserende eller yrkesfag (Hansen, 2011, s. 175). Her beskrives det også at ungdom med forskjellig bakgrunn velger forskjellig utdanning ut fra økonomi. Det er kartlagt at både ungdommen og foreldrene ser på kostnadene når det skal velges utdanning. Noen familier har ikke økonomi til å hjelpe ungdommen med å dekke en del av utgiftene, men her spiller det også en rolle hvilket sosialt lag i befolkningen familien tilhører. For en ungdom med høyt utdannede foreldre, vil kanskje yrkesfagutdanning føre til en lavere sosial status enn det som er forventet. Dette kan føre til at studiespesialiserende blir valgt, enten karakterene er gode eller dårlige, fordi yrkesfag uansett ikke er et alternativ (Hansen, 2011, s. 175-176). Her fremkommer det også at besteforeldrenes egenskaper spiller rolle når videregående skal velges. Her vises det til at hvis to generasjoner har tilhørt en høyere sosial klasse, vil det være større sannsynlighet for at ungdommen velger studiespesialiserende, enn om besteforeldrene tilhørte arbeiderklassen (Hansen, 2011, s. 178). Dette mener jeg passer veldig godt til Bourdieus sin teori. I forordet i boken *Distinksjonen*, står det at Bourdieu ønsket å vise at sosiale lag og klasser i samfunnet har forskjellig logikk og tankemåte (Bourdieu, 1995, s. 30-43). Han var opptatt av at dette kan endres igjennom nettopp bevissthet og kunnskap om at det er slik. Bourdieu sammenligner det at mange i dag tar utdanning med inflasjon, dette synes jeg gir jeg et enkelt og forståelig bilde på hva han mener (Bourdieu, 1995, s. 19).

Hvis en type utdanning i et felt gir høy kulturell kapital, velger nok mange ungdommer å ta denne utdanningen. I et annet felt, er det kanskje en annen type utdanning som gir høy kulturell kapital. Dette kan føre til ungdommer i forskjellig miljø og felt velger forskjellig utdanning. Begge feltene synes det er viktig å gå skole og få en utdanning, men de har forskjellig oppfattelse av hvilke utdannelser som er fornuftige å ta (Olesen, 2012, s. 125).

Jeg forstår også at når alle har rett til å ta videregående skole, blir det flere som tar videre utdanning, som en bachelor. Skal jeg vende dette mot meg selv, er jo nettopp det grunnen til

at jeg har tatt masterstudiet. For å skille meg ut blant alle yrkesfaglærerne med bachelor innen helse- og oppvekstfag, men også for å kunne få jobber innen yrker som krever mastergrad.

Kapittel 4: Design og metode

4.1. Metode

I samfunnsvitenskapelig forskning er studiefeltet mennesker. Forskningsprosessen følger vanligvis fire trinn, hvor en starter med forberedelse, foretar så en datainnsamling, gjør en dataanalyse og avslutter med å skrive en rapport (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, s. 32). Det viktigste er å velge metode ut fra hva som skal studeres og innen samfunnsforskningen er kvalitative metoder, i følge Pål Repstad (2009), blitt mer og mer anerkjent (Repstad, 2009, s. 14)

4.2. Kvalitativ metode

Kvalitativ metode brukes når det er små utvalg det skal forskes på og hvor det er nærhet til de naturlige omgivelsene. Dette for å oppdage begrep eller formålsforklaringer som gir meg som forsker et innsyn i en sosialt konstruert verden (Ringdal, 2013, s. 228). Ved å bruke en kvalitativ metode, ønsket jeg å finne egenskapene og karaktertrekkene ved det som skulle undersøkes. Her ville jeg få myke data, noe som er typisk for hermeneutikken (Johannessen et al., 2010, s. 37 og s. 361). Ved først å bestemme meg for en problemstilling, ville jeg finne hvilken design som passet best til min oppgave. Min problemstilling: *Hva påvirker ungdom når de skal velge et fremtidig yrke?* har gjort at jeg valgte nettopp kvalitativ metode. Som metode for å samle inn empiri, har jeg valgt å gjøre fokusgruppeintervju.

4.3. Fokusgruppeintervju

Fokusgrupper er grupper som er valgt ut strategisk. I et fokusgruppeintervju ønskes det å få frem en gruppedynamikk som ikke vil komme frem i individuelle intervjuer (Ringdal, 2013, s. 247). Ved bruk av små gruppesamtaler kan det være mulig å få avdekket holdninger og synspunkter som deltakerne har felles. I en minigruppe bestående av 3 til 5 deltakere, kan det være lettere å diskutere enn i en stor gruppe, fordi det er enklere å ta ordet og uttale seg i en liten gruppe (Ringdal, 2013, s. 247). Det vil også være mulighet for meg som intervjuer å få frem personlige og detaljerte meninger som ikke ville kommet frem i en stor gruppe (Johannessen et al., 2010, s. 105). I en slik fokusgruppe vil det også være mulighet til å få informasjon om holdninger og kultur som gjelder for nettopp denne gruppen. For meg betyr

det at guttene kan forsterke hverandres uttalelser, ved at det den ene sier blir støttet av en annen, og kanskje underbygd av enda en uttalelse fra et tredje gruppe medlem. Det som kan være vanskelig, er at de stille guttene kanskje ikke kommer til orde og at kun dominerende gutter får sagt sin mening. Holdninger som blir ytret i intervjuet kan også bli forsterket så mye at dette i seg selv blir en feilkilde (Repstad, 2009, s. 99). Kritikken mot å bruke fokusgruppeintervju, dreier seg nettopp om at bare de snakkesalige får kommet til orde, mens de som er stille vil forbli stille, så jeg var bevisst på å prøve å få alle med i samtalene (Nyeng, 2012, s. 60). Samtidig kan jo dette gjelde like mye i et individuelt intervju, for den som blir intervjuet kan svare det den tror intervjueren ønsker å høre (Larsen, 2007, s. 27).

For å få svar på min problemstilling, måtte jeg ta noen valg. Forskningsdesignet skal velges ut fra problemstilling og hva det var jeg ønsket å få vite noe om. Enten kunne jeg velge å se etter noe bestemt fra starten av, eller ha en åpen innstilling og først snevre oppgaven inn under analysearbeidet (Johannessen et al., 2010, s. 100). Jeg valgte å ha en åpen innstilling siden jeg ønsket å høre hva guttene selv valgte å fortelle om ut fra mitt spørsmål: *Hva har dere lyst til å jobbe med som voksen?* Siden jeg ikke hadde noen formening om hva guttene kom til å svare, med ønske om at strukturen skulle være løs, valgte jeg ikke å bruke intervjuguide (Larsen, 2007, s. 26). I hvert intervju startet jeg med å spørre om noen hadde lyst til å begynne å fortelle, noe det var i hver gruppe. Slik kom samtalene i gang, hvor hvert gruppe medlem fortalte om sine ønsker for fremtidig jobb. Jeg ble mer som en ordstyrer, som fikk praten i gang igjen når det ble stille rundt bordet. Siden guttene gikk i 10. klasse, var temaet noe som de fleste var opptatt av, med tanke på at de nå skulle velge videregående skole (Johannessen et al., 2010, s. 151).

4.4. Valg av analysemetoder og begreper

Til analysearbeidet har jeg valgt å bruke både den hermeneutiske sirkel og narrativ analyse (historiefortellinger). I hermeneutikken brukes empati og forståelse, hvor kvalitative undersøkelser vil være avhengig av hvilket formål intervjueren har med intervjuet. Hvilken forforståelse jeg som intervjuer har, vil innvirke på hva jeg ser etter i analysen og slik vil undersøkelsen bli subjektiv. Ved å bruke den hermeneutiske spiral, vil analyseringen av helheten og hver enkelt del gi meg større og bedre forståelse av dataene, og slik gi innsikt i guttenes tanker om sin fremtid (Thurén, 2009, s 70). Jeg vil her prøve å tolke det hver enkelt forteller og slik vil jeg kunne se på deler av hva som kommer frem opp mot helheten i utsagnet. Jeg vil slik få en mulighet til å sette det guttene sier inn i en sammenheng og få en

forståelse for hva guttene mener har betydning for sine valg. Innen hermeneutikken betyr det at jeg utvider min forforståelse, slik at jeg kan tolke det guttene sier med en ny forståelse. Slik fortsetter det som en spiral, ettersom jeg analyserer min empiri, hvor jeg også kan komme til å se nye og overraskende utsagn underveis i arbeidet (Johannessen et al., 2010, s. 365-366).

I kvalitative studier kan det brukes narrativ analysemetode. Dette er en undersøkelsesform hvor det utarbeides en historie rundt det som er fortalt i et intervju. Jeg har valgt å presentere fire historier fra guttene på bygda og fire fra byen, og jeg har valgt ut de guttene som fortalte mest under intervjuene. En slik historie bør inneholde syv deler fra start til slutt (Polkinghorne, 1995, s. 16-18).

1. Den som leser historiene bør først få et innblikk i hvor personen/personene bor, ønsker for fremtiden og miljøet de tilhører. Slik vil starten av historien gi et innblikk i hvordan handlingene settes i sammenheng med miljøet rundt. Informasjon om verdier, språklige måter å si ting på, sosiale regler eller andre opplysninger er viktige for å kunne forstå handlingen (Polkinghorne, 1995, s. 16).

2. For at leseren skal kunne sette seg inn i mine historier, må det komme frem hvem guttene er. Informasjon om alder, bosted, kroppslige og fysiske dimensjoner, vil føre til at leseren blir kjent med guttene (Polkinghorne, 1995, s. 17)

3. Det er også viktig at det kommer frem informasjon om omgivelsene, og forholdet mellom den historien handler om og påvirkninger denne blir utsatt for. Derfor er det nødvendig å beskrive menneskene rundt hovedpersonen, for de er med på å påvirke. Dette kan være foreldre, søsken, familiemedlemmer, venner og andre i miljøet. Når slike historier utarbeides, kan en lage historier for hver av de intervjuede eller samle det som er sagt i en lengre fortelling. For å forstå mine gutters valg, tanker og mål for sitt fremtidige yrke, har det vært viktig å vite noe om den kulturelle settingen rundt dem (Polkinghorne, 1995, s. 17).

4. Guttene er aktører i egne liv og bestemmer selv hvordan de ser for seg sitt fremtidige yrkesliv. Jeg som forsker må sette meg inn i guttenes meninger og prøve å forstå dem ut fra hvordan de ser på verden, hvilke planer de har og deres motivasjoner og interesser. De indre følelsene som guttene gir uttrykk for, er viktige data (Polkinghorne, 1995, s. 17)

5. Forskeren bør også vurdere både fortid og nåtid. Alt en opplever igjennom livet blir en del av en selv og påvirker slik tankemønsteret. Det vil si at kunnskap om tidligere erfaringer kan forklare de handlingene som gjøres i nåtid. Handlingene til hovedpersonene blir slik forståelig ut fra oppveksten, hvor tidligere erfaringer er med på å påvirke deres valg i dag. Slik jeg forstår Polkinghorne, er selve handlingen i hver enkelt historie et plott. Plottet er det som gjør at nettopp hver enkelt historie er unik. For å få frem det unike i fortellingen, må individet komme tydelig frem på en personlig måte (Polkinghorne, 1995, s. 17).

6. Resultatet av en narrativ analyse er selve skapningen av historien. Jeg som forsker blir slik en historieforteller som skaper historien ut fra intervjuene mine. Slike historier krever en begynnelse, et mellomparti og en slutt. Handlingene i mine historier skal gi leseren informasjon om guttenes ønsker for fremtiden og et innblikk i hvem som kan ha påvirket til nettopp dette valget. Jeg som forsker må derfor se etter de detaljene som gjør hver historie spesiell, og så sette historiene i en sammenheng, for slik å finne svar på mitt forskningsspørsmål (Polkinghorne, 1995, s. 17-18).

7. For at en narrativ analyse skal bedømmes som troverdig og forståelig, må den være tilstrekkelig valid og adekvat. For å få til dette, må jeg skape historier ut fra de forskjellige dataelementene om til meningsfulle forklaringer på guttenes tanker og handlinger. Her kan jeg ikke følge en matematisk oppskrift, men bruke Polkinghorne sine trinn. Jeg må derfor rekonstruere materialet mitt for å lage historiene til guttene (Polkinghorne, 1995, s. 18).

I teoridelen har jeg skrevet om Bourdieus begrep habitus, felt og kapital. Disse vil jeg nå bruke i analysedelen, sammen med annen teori jeg har med i oppgaven, for å se nærmere på hvem eller hva som kan ha vært med på å påvirke guttene i valg av fremtidig yrke.

4.5. Utvalg

Informanter til mine intervju skulle gå i 10. klasse ved en ungdomsskole da de snart skulle velge videregående utdanning, og slik måtte tenke på hvilket yrke de ønsker å utdanne seg til. For å skaffe informanter, ringte jeg til flere ungdomsskoler i byen og tre forskjellige bygder. Det var ikke alle som hadde tid, men heldigvis fikk jeg positivt svar fra fire skoler. Dette var to skoler som har tilhold i by og to skoler som ligger i hver sin bygd.

Ved den ene byskolen var det en av skolens lærere som spurte elevene i sin klasse om hvem som ville bli med på intervjuet. Ved en annen byskole var det rådgiveren som spurte elevene i

et langfriminutt om noen kunne tenke seg å være med på et intervju. Siden så mange meldte seg for denne rådgiveren, ble det til at jeg foretok to intervjuer ved denne skolen.

For bygdeskolene var det lærerne i 10. trinn som spurte elevene om noen ønsket å være med. Her ble nesten alle guttene i 10. trinn med på intervjuene, og det var bra, for det var få ungdommer i disse to bygdene. Her ble det også med noen få jenter, for jeg var på det tidspunktet ikke sikker på om denne oppgaven bare skulle handle om gutter. Jentene sine uttalelser er derfor ikke tatt med i min oppgave, men de kan ha hatt innvirkning på hva guttene fortalte under intervjuene.

Utvalget mitt er altså på 26 gutter, fordelt på 6 intervju. Det er egentlig ingen øvre eller nedre grense for hvor mange intervju jeg kunne ha foretatt, så her har jeg måttet ta et valg som kunne gi meg nok materiale til at jeg kunne få et visst innblikk i hva gutter ønsker å jobbe med som voksen (Johannessen et al., 2010, s. 104). Siden jeg har intervjuet både gutter på bygda og i byen, har det blitt tre intervjuer på hver lokasjon.

Oversikt over hvor mange gutter som var med i fokusgruppeintervjuene:

Byskole 1:	5 gutter
Byskole 2 – intervju 1:	5 gutter
Byskole 2 – intervju 2:	5 gutter
Antall byskole-gutter:	15 gutter
Bygdeskole 1 – intervju 1:	4 gutter
Bygdeskole 1 – intervju 2:	3 gutter
Bygdeskole 2:	4 gutter
Antall bygdeskole-gutter:	11 gutter
Samlet deltagere:	26 deltakere

En oversikt over hva guttene på bygda ønsker å utdanne seg som, kan du lese i vedlegg 1.

En oversikt over hva guttene i byen ønsker å utdanne seg som, kan du lese i vedlegg 2.

4.6. Gjennomføring av intervjuene

Hva ønsker dere å jobbe med når dere blir voksne? Dette var mitt spørsmål til guttene. Tanken var at guttene sammen, som i en samtale, skulle fortelle hva de ønsket å arbeide. I utgangspunktet skulle jeg ikke stille så mange spørsmål, så jeg hadde ikke laget en intervjuguide. De spørsmålene jeg stilte, kom når samtalene stilnet av, for å få dem til å fortelle videre. Analysearbeidet har jeg delt opp etter hvor guttene er vokst opp. Dette fordi Pierre Bourdieu mente at bakgrunn og oppvekst har betydning for hvem vi blir og at det da vil være naturlig å dele opp intervjuene ut fra om de bor på bygda eller i byen.

Alle som var med på fokusgruppeintervjuene hadde fått et brev med informasjon om oppgaven min. I brevet sto det hvem jeg er, hvilken masterutdanning jeg tar, formålet med intervjuet og informasjon om at de når som helst under intervjuene kan si takk for seg og gå ut hvis de ønsker det. I brevet sto det også at personer i både by og bygd skulle være anonyme, og at intervjuene ville bli tatt opp, men at dette ville bli slettet så snart jeg hadde transkribert intervjuet i følge regler fra *De nasjonale forskningsetiske komiteene* (NESH) (2000). Alle som skulle være med på intervjuene måtte også levere underskrevet samtykkeerklæring fra foresatte, da dette kreves for personer under 18 år (NESH, 2000). Jeg var litt usikker på om jeg måtte melde denne studien inn til Personvernombudet for forskning (NSD), så jeg tok telefonisk kontakt med dem. Tilbakemeldingen var at det var ikke nødvendig, da alle mine informanter og deres bosted skulle forbli anonyme, og fordi jeg skulle ta opp intervjuene på en lydopptaker som ikke var digital.

Hvert intervju startet med at jeg fortalte litt om min studie og hva jeg ønsket av guttene, selv om de hadde fått informasjon om dette tidligere. Så forklarte jeg hvorfor jeg måtte ta opp samtalen på bånd, siden det ville bli for mye styr å skrive ned alt det som skulle bli sagt, samtidig som jeg informerte om at jeg pliktet å slette intervjuene etter at jeg hadde skrevet dem ned. De fikk også beskjed om at både bygda/byen, skolen og navnene deres skulle forbli anonyme i oppgaven. Jeg informerte også om at den som eventuelt ville avslutte intervjuet, bare kunne si takk for seg og gå ut av rommet hvis de ønsket det (NESH, 2000). Jeg hadde valgt å kle meg i dongeribukse og strikkegenser. Grunnen til klesvalget var at jeg ville skape minst mulig avstand mellom meg og informantene mine. Jeg var imøtekommende og hyggelig, med en litt humoristisk tone, for å skape en god stemning mellom oss. Jeg var bevisst på å vise dem at jeg var oppriktig interessert i å høre hva de hadde å fortelle (Johannessen et al., 2010, s. 143).

Mine to første intervju gjorde jeg en tirsdag i midten av januar 2014. Jeg kjørte opp til bygda tidlig en morgen. Skolen er nyrestaurert og ligger i sentrum av bygda, like ved kommunehuset, biblioteket og noen butikker. Kirken er heller ikke langt unna. Da jeg gikk inn hovedinngangen på skolen, så jeg at det hang bilder av alle avgangsklassene som har gått ved skolen. Noen var i fine farger, mens andre var i svart/hvitt. Jeg ble tatt imot av en person som arbeider i administrasjonen, og ble fulgt ned til etasjen under hvor elevene jeg skulle snakke med var. Der fikk jeg hilse på begge lærerne til elevene og ble invitert til å være med på et møte som skulle være samme kveld. Dette skulle være et informasjonsmøte med representanter fra de to videregående skolene som ligger nærmest bygda, sammen med elever i 10. klasse og deres foresatte. Jeg syntes det var hyggelig å bli invitert og takket ja. Møtet var interessant for meg, uten at jeg skal gå i detaljer om det her. Så ble jeg henvist til et lyst og trivelig rom med vinduer, hvor jeg satte frem litt kjeks og sjokolade på bordet.

Etter en liten stund kom den første gruppen med ungdommer. De hadde faget utdanningsvalg på timeplanen, så lærerne mente dette intervjuet passet godt inn der. Etter det første intervjuet, tok jeg en liten pause hvor guttene hadde friminutt, før neste gruppe kom inn. Neste intervju foregikk på samme måte som det første og hvert intervju tok mellom 35 og 40 minutter.

I utgangspunktet var jeg bevisst på at jeg ikke skulle snakke så mye, men i ettertid, når jeg hørte igjennom opptaket under transkriberingen de følgende dagene, hørte jeg at jeg hadde snakket litt mere enn planlagt. Dette prøvde jeg å unngå ved de resterende intervjuene. Opptakene ble slettet etter transkriberingene (NESH, 2000).

I slutten av januar hadde jeg mitt tredje intervju, og det første i byen. Skolen ligger litt utenfor selve sentrum, i et etablert boligområde med både store villaer og blokker. Skolen er nylig oppusset, og ser helt ny ut. Da jeg gikk inn hovedinngangen på nedsiden av skolen, møtte jeg den læreren som hadde ordnet med at jeg skulle få intervjuer guttene. Han fulgte meg opp flere trapper og inn i området hvor 10. klasse holder til. Der fikk jeg tildelt et grupperom med beskjed om å vente på guttene da de var litt opptatt akkurat nå. Jeg benyttet tiden til å sette frem noen skåler med sjokolade. Rommet hadde et ovalt bord, noe jeg syntes var flott, for slik har alle medlemmene av gruppen også her mulighet til å se hverandre. Læreren hadde tidligere informert guttene om oppgaven min og de fem guttene som hadde sagt seg villig til å bli intervjuet, kom så inn på grupperommet. Klokken var 13 og guttene skulle avslutte dagen kl 14. Intervjuet varte i 50 minutter.

Mitt fjerde intervju foretok jeg ved en skole i en annen bygd. Ved denne skolen hadde jeg tatt kontakt med rektoren. Rektoren var positiv til intervjuet og vi gjorde en avtale om at jeg skulle komme i slutten av mars. Jeg kjørte opp til bygda en tidlig formiddag og parkerte ved skolen ca kl 11. Skolen ligger litt gjømt for seg selv, men jeg visste at den lå ved en stor idrettshall ikke langt fra hovedveien, så den var enkel å finne. Til min forbauselse var skolen låst, men etter en liten stund kom det lærere og elever ut fra idrettshallen. De har samling der en gang i uken og da bruker de å låse døren inn til skolen. Nå kom jeg meg inn og fikk presentert meg for dem som arbeidet i administrasjonen. Rektor ble hentet og jeg fikk være med inn på personalrommet for en liten prat. Før intervjuet med guttene, ble jeg invitert på lunsj sammen med lærerne og elevene. Lunsjen ble servert i kantinen til elevene, hvor to kokker sto og forsynte elevene og ansatte med varmmat. Jeg stilte meg i kø sammen med noen lærere og elever og fikk nydelig lasagne av den ene kokken, med beskjed om å forsyne meg med brød og salat selv. Lærere og elever bruker å spise sammen, men siden jeg var på besøk, ønsket rektor at vi spiste på lærerværelset, hvor jeg blant annet fikk litt informasjon om skolen. Jeg hadde egentlig en plan om å snakke med flere gutter på bygda, men det var faktisk ikke flere å ta av ved skolen jeg besøkte. Skolen har små klasser, og som rektor sa, så vet de ikke hvor lenge skolen får lov å eksistere. Det er så få unger igjen i bygda, så de er redd for at skolen om noen år må slås sammen med den i nabobygda. Denne redselen er absolutt reell, for siden 1986 er det lagt ned så mange som 1 300 lokalskoler (Landslaget for nærmiljøskolen [LUFS], 2015). Etter lunsj fikk jeg tildelt et grupperom hvor intervjuet skulle foregå. Læreren i klassen hadde snakket med guttene og de hadde sagt seg positive til å stille opp. Her var det få gutter i 10. klasse, men de fire guttene som møtte til intervju, hadde mye å fortelle. Også her ble det satt frem sjokolade og kjeks og vi satt rundt et lite gruppebord, slik at alle så hverandre.

De to siste intervjuene, nummer fem og seks, foretok jeg ved den andre byskolen. Skolen ligger i en gammel bydel, ikke langt fra sentrum. Elevgruppen som går her, kommer fra et område som både består av et gammelt arbeiderbolig-strøk, eldre blokker, nye blokker og et eldre villastrøk. Like ved skolen er det et populært friområde som brukes av mange av beboerne i byen. Jeg parkerte på baksiden av skolen og gikk inn hovedinngangen. Der hørte jeg sang og musikk, det øves visst til en forestilling i rommet like ved inngangen. Her ble jeg møtt av rådgiveren som fulgte meg til et oppholdsrom for elevene. I dette oppholdsrommet var det mange elever og jeg ble vist inn til et tilhørende møterom som besto av et langbord med stoler rundt. Vi var nå i midten av mars og rådgiveren fortalte at det var ti gutter som

hadde sagt seg villige til å bli intervjuet. Rådgiveren hadde derfor delt dem opp i to grupper på fem i hver. Før første gruppe kom inn, satte jeg frem smågodt på bordet. Hvert intervju varte i ca 40 minutter.

Under alle intervjuene snakket noen av guttene mer enn andre, men når samtalen først var i gang, bidro alle sammen med noe. Alle fortalte hvilken utdanning de skulle søke på, guttene gikk jo i 10. klasse og var opptatt av hvilken skole og linje de skulle søke. Flere fortalte hva fedrene arbeidet med og hva som betydde noe for deres valg av yrke.

Jeg var rask til å transkribere mine intervju, og under transkriberingen ble jeg godt kjent med det som hadde blitt sagt under intervjuene. Videre har jeg valgt å kalle guttene med fiktive navn (NESH, 2000), for selv å huske hvem som er hvem, men også for å huske hvordan uttalelsene kom. Siden mine intervju har vært på rundt 40 minutter, har jeg transkribert alt materialet. Så har jeg lest igjennom intervjuene flere ganger, før jeg systematiserte dem inn i kategorier.

4.7. Reliabilitet (pålitelighet)

Reliabilitet vil si at en har undersøkt det som skulle undersøkes. Hvor konkret har undersøkelsen vært og hvor sikker kan jeg som forsker være i at den er nøyaktig (Nyeng, 2012, s. 105). Et annet ord for reliabilitet er pålitelighet, og brukes gjerne innen kvalitativ forskning. Her ønsket jeg å undersøke og avdekke strukturer og sammenhenger som kommer frem i analysen av datamaterialet. Hvor pålitelig min forskning har vært, kommer an på hvilke data jeg har brukt, hvordan jeg har samlet inn mine rådata og hvordan jeg har bearbeidet materialet mitt. Innen kvalitativ forskning vil det være vanskelig for en annen forsker å gjøre nøyaktig samme undersøkelse, for vår forforståelse er ikke den samme. Guttene jeg har snakket med går heller ikke lenger i 10. klasse, så en annen forsker må bruke andre gutter, noe som kan gi andre svar (Johannessen et al., 2010, s. 229). For å gjøre min forskning pålitelig, har jeg vært detaljert og åpen om hvordan jeg har gått frem under hele prosessen (Johannessen et al., 2010, s. 230).

4.8. Validitet (troverdighet)

Validitet innen kvalitativ forskning betyr at informasjonen jeg har fått frem med valgt metode er relevant og gyldig. Problemstillingen skal avgjøre hvilken metode som egner seg best. Riktig metode er avgjørende for om man måler det man ønsker å måle og ikke noe annet (Nyeng, 2012, s. 109). I boken *Det kvalitative forskningsintervju* (Kvale og Brinkmann,

2009), beskrives syv stadier av validering. Disse er tematisering, planlegging, intervjuing, transkribering, analysering, validering og rapportering. Innen alle disse stadiene etterspørres hvorvidt det som er gjort kan vinkles til kvaliteten på arbeidet. Er utledningen fra teori til forskningsspørsmål logisk, er metodene egnet i oppgaven, er intervjupersonene troverdige og har intervjueren kontroll på vekselprosessen mellom spørsmål, svar og oppfølgingsspørsmål. Det etterspørres valg av språklig stil i transkripsjonen og om denne er gyldig. Videre etterspørres det om spørsmålene som stilles er gyldige og om tolkningene er logiske. Til slutt involveres spørsmål om rapporten gir en troverdig beskrivelse av funnene i oppgaven (Kvale og Brinkmann, 2009, s. 253-254).

Hermeneutikk bruker innlevelse og empati for å forstå mennesker eller deres handlinger ved å tolke. Her vil forskerens, altså min, forforståelse prege tolkingen, men ved bruk av den hermeneutiske spiral kan den bli bedre. Hermeneutisk spiral hjelper meg til å veksle mellom min forforståelse og min erfaring ved vekselvis å se på helheten opp mot delene (Thurén, 2009, s. 67-69). Det er også viktig å få synliggjort hvilken kontekst, sammenheng, resultatene kom frem under (Nyeng, 2012, s. 114).

4.9. Ethiske overveielser

NESH gir retningslinjer for hvordan forskning bør og skal foregå. Det kreves av meg at jeg utarbeider min forskning med en grunnleggende respekt for dem jeg intervjuer. Jeg skal ha respekt for deres integritet, deres frihet og medbestemmelse. Videre skal jeg passe på at de ikke utsettes for alvorlige belastninger. Alle som er gjenstand for forskning skal få den informasjon de trenger for å kunne forstå hva de deltar på og hensikten med forskningen. Forskning kan ikke settes i gang før deltakerne har gitt samtykke og de kan avbryte når de ønsker uten at det skal føre til negative konsekvenser (NESH, 2000).

Kapittel 5. Mine historier med analyse

Siden jeg har valgt narrativ analyse skal du nå få lese noen historier. Som tidligere nevnt, har jeg utarbeidet historiene etter Polkinghorne sine retningslinjer for narrativ analyse, som består av syv trinn (Polkinghorne, 1995). Under utarbeidelsen av historiene har jeg fått hjelp av disse trinnene til å se hvordan Bourdieu sine begrep habitus, felt, sosial- og kulturell kapital kommer frem hos guttene, noe jeg har brukt i analysen min. Der drar jeg inn både Bourdieu og teorien jeg har med i oppgaven. Til slutt i kapitlet kommer mitt sammendrag.

5.1. Hva ønsker guttene på bygda å utdanne seg som?

Spørsmålet mitt til guttene var: *Hva ønsker dere å arbeide med som voksen?* Historiene som nå kommer, handler om hvilket yrke guttene ser for seg å arbeide med, påvirkninger de har hatt og grunner til at de har lyst til å arbeide med nettopp dette.

I generasjoner har håndverksfag vært yrker som har gitt arbeid til menn i bygda. Både bønder og husmenn jobbet med mer enn dyr. De hadde gjerne egen smie, snekkerverksted og drev med skogsarbeid. Vedlikehold og reparasjon av det som fantes på gården ble gjerne foretatt av bonden selv. Mange småbrukere og husmenn hadde arbeid ved siden av gården i gruver, som snekkere eller andre håndverksyrker. Bygdemannen var, og er sikkert fremdeles, en allsidig person. I dagens bygdesamfunn er mange gårder nedlagt, slik at de som bor der må velge andre yrker (Weidling og Njåstad, 2014). I dag er det ikke mange ungdommer i de bygdene jeg har gjort intervjuer (i forhold til i byen), men de fleste guttene sier de har nok av kamerater. De går på skoler som begge har klassetrinn fra første til tiende, så de har venner som er både eldre og yngre enn dem selv.

5.1.1. Drømmen er å jobbe innen noe med elektronikk, noe bygda faktisk trenger

Min første historie er om Hans. Han er en slank og lang herremann som sikkert har vokst mye det siste året, typisk for gutter i 16-års alder. Hans er vokst opp på en nedlagt gård i ei bygd. Som i bygder flest, er det ikke veldig mange som bor der, spesielt ikke ungdom. Dette gjenspeiler seg i klassen hans, for de er få elever. Likevel trives han godt i bygda og kan godt tenke seg å bo her for bestandig. På mitt spørsmål om hva han ønsker å jobbe med som voksen, er han ikke i tvil. Drømmen er å jobbe innen noe med elektronikk. For det første så vet han at de med slik utdanning har ganske god lønn og det har jo noe å si, han har tross alt lyst til å tjene godt med penger. For det andre så trengs det folk med elektroutdanning i bygda, noe som gjør at det heller ikke skal være vanskelig å få lærlingeplass. En slik utdanning kan brukes til mye, og når han er ferdig med lærlingetiden har han bedre råd når han skal til å studere igjen. Etter å ha tatt yrkesfagutdanning, har han tenkt å ta påbygg. Det trenger han siden han ønsker å bli ingeniør til slutt. Fagutdanningen er viktig å ha i bunnen, for som han sier:

Jeg har tenkt å ta påbygg, men jeg skal ta lærling først og så påbygg etterpå. Om det ikke går så bra videre, så er du i hvert fall noe.

Bygda Hans bor i, har ikke noe stort sentrum og består for det meste av hus og gårder med store tomter og eiendommer. Her er det mange nedlagte småbruk, men som kunne vært drevet hvis det hadde vært lønnsomt. Han mener det kunne vært artig å bli bonde, han vet hva det yrket innebærer, for han er allerede en arbeidskar som jobber som avløser i et fjøs ved behov. Hadde bare bøndene tjent mer, kunne nok det vært et aktuelt yrke for fremtiden. Han vet jo hva han snakker om:

Hvis det hadde vært godt lønnet, kunne jeg også godt tenkt meg og vært bonde. Bor jo på gård, er avløser da, i fjøs. Så det hadde sikkert vært artig og vært bonde ja.

I likhet med de fleste av de andre ungdommene i bygda, blir nok heller ikke han bonde. Mange er vokst opp på slike nedlagte småbruk som ville krevd altfor store økonomiske investeringer for å kunne drives. Dette har sikkert vært diskutert over mang en skigard i bygda.

I dag går Hans i 10. klasse og liker å tenke på at han snart er ferdig med kun teoretiske fag. Ved elektrolinjen vet han at det kommer til å bli en del praksis og det gleder han seg til. Han sier at han alltid har interessert seg for strøm og slike ting. Når han tenker på fremtiden og ser for seg hvordan det skal bli å starte på utdanningen, gløder det ekstra i øynene på den slanke gutten med det lyse korte håret. Hvorfor han ønsker så sterk og bli elektriker, vet han ikke. Det er ingen i familien som er elektrikere, men han kjenner mange med det yrket. Han har også vært ute i arbeidspraksis i en elektrikerbedrift, noe han syntes var veldig spennende. Han er ikke så ulik de andre ungdommene der han bor, for alle guttene i klassen ønsker å arbeide innen et håndverksfag. Han ser også for seg å jobbe som brannmann en dag.

Brannberedskapen er organisert slik at brannmannskapet har dette som en bijobb ved siden av sin hovedjobb. Skulle det skje noe, må de hive seg rundt å dra dit det brenner. Brannmenn er som regel utdannet håndverkere og det er nok også faren til Hans, for han er brannmester i bygda. Måten Hans forteller dette på, gjør at jeg føler at han er stolt av faren sin.

Det er godt å ha en plan fremover, sier han. Han humrer litt når han forteller om da han var liten og hadde lyst til å bli kokk:

Jeg er fortsatt glad i å lage mat, men passa som kokk hadde jeg nok ikke gjort.

Det er ikke videregående skole i bygda, så han skal søke på en skole i nabobygda, hvor han må bo på hybel. Det kan bli dyrt og sikkert ganske kjedelig, så han skal bo sammen med Fredrik i klassen. De får riktignok studielån og stipend siden de må bo borte fra foreldrene, men han har snakket med noen som bor på hybel som sier at de ikke har råd til å finne på så mye. Heldigvis har han slekt i den bygda, så han i hvert fall kjenner noen der, i tillegg til Fredrik. Den videregående skolen han skal søke på, har et stort verksted. Det gjør at han tror det blir et helt riktig valg. Han lurer på om det etter videregående hadde vært smart å ta utdanning innen Forsvaret. Som han sier, så er det gratis, du spiser gratis og oppå det hele får du lommepenger. Lommepengene kan du spare, så har du litt penger å starte opp med når du er ferdig, samtidig som du har fått en bra utdanning. Når han har fått høyere utdanning, tenker han også på å jobbe på sjøen:

Ja, jeg tenker også litt på sjøen egentlig. Med høyere utdanning, på sjøen, innen elektronikk. Det er mye som går på elektronikk når dem bygger ut plattformer.

Han synes skolen har vært flink til å hjelpe dem med hvilken utdanning de bør velge. Elevene har brukt noen internettsider hvor de tok en spesiell test. Den skulle gi dem en pekepinn på hvilket yrke som passet for hver enkelt. Læreren deres skriver på en oppgave, så hun har tilgang til et program som går på hvilke interesser du har, og der kunne man også finne ut hva som passer for seg. Det ble brukt mange skoletimer til slikt arbeid, så alle skulle kunne velge så riktig som mulig.

Avslutningsvis i historien om Hans, tar jeg med at han ikke ser det som et stort problem om han ikke skulle få seg jobb i bygda, for det er mange som pendler til tettsteder som er både 8 og 10 mil unna:

Nå, det er mange som pendler til nærmeste by da, så det skulle ikke være noe problem med å bo i bygda hvis du vil det. Ja, jeg kunne tenkt meg å bo her.

Mellom bygdeverdier og økonomi

Denne gutten er vokst opp i ei bygd og under sin oppvekst er han blitt sosialisert inn i den rådende kulturen. Familien til Hans har bodd i bygden i generasjoner. Den rådende kulturen sier oss noe om hva familien for eksempel ser på som bra og som er dårlig. Slike holdninger eller regler benevner Bourdieu for doxa. Holdningene eller verdiene hjemme hos Hans, er nok

at håndverksyrker er bra, for faren har en slik utdannelse og er også brannmester (Ekvedt, 2003, s. 17). Det fører til at Hans har lært om slike yrker fra han var liten, og han har fått en forståelse for hva en håndverksfagarbeider arbeider med og hvilket felt de arbeider innenfor. For å sikre seg en plass i feltet, satser Hans på den kapitalen som gir innpass. Hans har skjønt kodene i sin kultur og han har hatt arbeidspraksis i elektrikeryrket, noe han syntes var veldig spennende. Praksisen og det at bygda mangler elektrikere, sammen med at familien er positiv til håndverksyrker, har gjort at han ønsker å bli elektriker. Familien overfører kunnskapen de har om hvilke spilleregler som gjelder i håndverksyrker over på Hans, noe som er med og påvirker når hans velg av yrke for fremtiden (Olesen, 2012, s. 127).

Den sosiale kapitalen, altså menneskene som utgjør feltet, tilhører gjerne samme miljø og de støtter hverandre. De har ofte de samme holdningene til hva som er bra og hva som ikke er det. Slik blir Hans påvirket til å få de samme holdningene selv. Som rollemodell har faren stor påvirkningskraft på Hans. I følge Ekvedt motiveres barn til å velge foreldrenes yrker, siden de ser at foreldrene har hatt positiv erfaring med det (Ekvedt, 2003, s. 17). Onkelen er også en viktig rollemodell, for han er bonde, som sikkert både er praktisk og fysisk sterk. Som avløser i fjøs og oppvokst på en nedlagt gård, har nok denne gutten fått forståelsen av at et praktisk yrke også kan vise hvem han er, eller ønsker å være. For å oppnå makt i forhold til den gjeldende sosiale kapitalen innen feltet, har Hans allerede begynt å sette sine avtrykk i feltet. For eksempel arbeider Hans som avløser i fjøs og dette gir han kulturell kapital i sitt felt. Hvis du bor på bygda, er du gjerne hendt og kan arbeide med mange forskjellige ting, og bidrar slik til samfunnet.

Vennene til Hans er også vokst opp i bygda med den samme rådende kulturen, med de samme holdningene og reglene. De aller fleste av dem skal også bli håndverkere, så de kommer nok også fra hjem som ser på håndverksyrker som bra yrker. Slik vil denne vennegjengen ha en felles doxa, altså en felles forståelse, om hvilke yrker som bør velges. Skolen anbefaler elevene til å utdanne seg innenfor noe som interesserer dem og lar elevene få prøve ut diverse programmer på internett som skal hjelpe dem i valget. Rådet fra skolen til elever som ønsker å utdanne seg som ingeniører, er at de bør ta fagbrev som håndverker først, for så å studere til ingeniør. Dette forklares med at det er forskjell på å være ingeniør med og uten fagbrev. Slik vil Hans få styrket sin tro på at yrkesvalget han nå tar, vil gi han status og kulturell kapital i feltet, også hvis han skal bli ingeniør.

Alle påvirkninger og sosiale erfaringer, enten de er bevisste eller ubevisste, som Hans har blitt utsatt for igjennom sitt unge liv, har skapt den måten han ser på verden på. Dette har gitt Hans en habitus, en oppfatning av hvem han er og at han kan utdanne seg i et håndverksyrke. Han ønsker å utdanne seg som elektriker først, så tenker han å bli ingeniør. Dette medfører at han slik har mulighet til å få seg jobb i bygda. Han kan tenke seg å bo her som voksen, for han trives så godt. I følge tidligere forskning, er det ikke så uvanlig at unge menn som er oppvokst i ei bygd, trives godt der. Dette fordi de liker aktivitetene som den lokale mannstradisjonen i bygda har å by på (Heggen, 2004, s. 110).

Den tidlige sosialiseringen har gitt han en habitus om at et praktisk yrke er bra. Han ønsker nå å vise kulturen og samfunnet han er vokst opp i, og en del av, at han forstår hvilke yrker som betyr noe. Som elektriker kan han også fremstå som en rural maskulin mann, som har kunnskap om praktisk arbeid (Bye, 2010, s. 8). Selv gleder han seg til å få starte med mer praktiske fag i videregående, for han er ikke så glad i å sitte stille med teoretiske fag. Siden flere av guttene sier at de ikke liker å sitte stille, forstår jeg det med Bourdieu, at det er en felles doxa i feltet om at det er bra å bruke kroppen.

Mange av ungdommene som bor i ei bygd, må flytte på hybel når de skal gå videregående skole. Slik må de allerede som 16-åringer tenke økonomi. Dette kommer Hans tilbake til flere ganger, hvordan han kan være fornuftig og spare penger under utdanningen sin. Riktignok får elever i videregående bo-stipend, men i følge Lånekassen, er summen pr 09.11.14, kr 4 068,- i måneden. Resten av stipend og lån blir målt opp mot hvor mye foreldrene tjener og hvor stor formue de har (Lånekassen, 2014). Det vil da være av betydning hvor mye hybelen koster, hvor mange penger han bruker til mat og andre nødvendige ting, om han eventuelt sitter med gjeld når utdannelsen er ferdig. Slik sett er kanskje økonomi også en medvirkende årsak til at han velger å starte med en toårig skolegang, hvor han som lærling kan tjene noen kroner. Som han selv sier, i tilfelle det ikke skulle gå så bra videre, så er han i hvert fall noe. Han kan allerede en del om håndverk, han jobber som avløser i fjøs og han er opplært igjennom familien sin doxa til at det å arbeide i et fjøs er en bra jobb, noe som igjen gir han kulturell kapital med kunnskap om både dyrehold og maskiner som brukes i fjøset. Dette er viktig kapital for en gutt som bor i ei bygd med gårder som drives. Som skrevet tidligere, er det ikke slik at kulturell kapital en plass, gir kulturell kapital et annet sted.

Regjeringens ønsker, som tidligere skrevet, at utdanningssystemet skal gi oss et bedre samfunn, for å unngå sosiale ulikheter (Kunnskapsdepartementet, 2013). Ved hjelp av Bourdieu kan man konkludere med at ideen om sosial ulikhet ikke holder mål siden

samfunnets symbolske makt ikke ligger hos den klassen som bor på bygda. Deres kulturelle og sosiale kapital synes å være underordnet i et samfunn der sentralisering utarmer bygda. For eksempel fører dette til sosialt og økonomisk press på dem som bor der når de skal utdanne seg. Hans må flytte på hybel, noe som kan være utfordrende og som medfører studielån (eventuelt kostnader for familien). Dette gjelder for mange av kameratene i Hans sitt felt, noe som gutter i byen sjelden har behov for. Det er nok en grunn til at guttene i bygda har utviklet en doxa i sitt felt om å være økonomisk. Her forstår jeg med Bourdieu at den symbolske makten tilhører den herskende klassens maktstruktur. Igjennom sine posisjoner i Stat og politikk legger den opp til at Norges befolkning MÅ utdannes med minimum videregående skole, og samtidig få de andre klasser til å tro at dette er en rimelig ordning. Resultatene viser at selv om kapital, kultur og sosiale mønstre er forskjellige på bygda og i byen, så anerkjenner bygda den rådende ordningen. Vi ser at guttene godtar at ikke alle kan bo hjemme under videregående utdanning. Dette ser ut til å medføre at noen velger utdanning og skole ut fra økonomi, og ikke nødvendigvis ut fra sitt ønske.

5.1.2. Interesse for rørleggeryrket og mangelen på rørleggere i bygda, avgjorde valget

Min andre historie er om Trygve. Han er også vokst opp i bygda og bor på gård som ikke drives lenger. Som voksen kan han godt tenke seg å bo her, han trives jo så godt. Det er en av grunnene til at han ønsker å utdanne seg som rørlegger. Bortsett fra at rørleggeryrket er noe som interesserer han, så vet han at det er mangel på rørlegger i bygda fra før. Nabobygda har et rørleggerfirma, og de kjører rundt her flere ganger om dagen. Han ser ned i bordet, pirker litt på noe, før han tilfreds sier at det nok er gode muligheter til å få seg lærlingeplass i den bedriften, kanskje jobb også, senere.

Før han bestemte seg for å søke på bygg- og anlegg, tenkte han litt på TIP, for kanskje å utdanne seg som maskinmekaniker på sjøen eller noe slikt. Uansett har det vært yrkesfag han har tenkt å velge hele tiden. Han kan godt tenke seg å bli ingeniør av noe slag. På skolen sier de at hvis noen ønsker å bli elektroingeniør eller bygg-ingeniør, eller noe i den retningen, så bør de gå yrkesveien. Det er Trygve helt enig i:

Det er mange som går studiespess, også har dem nesten ikke tatt i en hammer eller noe slik når dem skal gå mer spesifikt innen det dem har lyst til å bli da.

Han gleder seg til å komme i gang med utdannelsen sin, det skal bli noe annet enn å sitte bare på skolebenken det, nei, det skal bli bra godt, ja. Han blir helt varm i stemmen når han snakker om det. Rørleggeryrket velger han ikke ut fra lønn, men det er klart at han har lyst til å tjene penger også, i hvert fall litt mer enn vanlig grunnlønn. Lav lønn er grunnen til at han ikke ønsker å bli bonde:

Joda, det hadde vært artig å vært bonde og da, men det er jo dårlig lønn da. Det synes jeg er egentlig litt kleint da, at dem som er bonde er nederst på lønnsstigen. Hadde lønna vært bedre, kunne jeg tenkt meg å drevet med utmark også. Pappa har jo en del utmark.

Nei, Trygve blir nok ikke bonde han, heller. Han ønsker ikke så lav lønn at han må streve for å klare seg. Han ønsker en jobb han kan trives i, men som gir litt mer penger i kassen. En må glede seg til arbeidsdagen, sier han entusiastisk. I arbeidsuka var han hos onkelen sin og jobba på gården. Da var han med både i skogen og i fjøset. Det var egentlig ganske greit, syntes han. Som liten ville han bli politi og i utplasseringen ved videregående i fjor, var han på idrettslinja. Det var interessant, men der blir det for mye teori. Det vil han ikke ha, sier han bestemt. Skolen har vært flink til å gi elevene råd om hvilke yrker de bør velge og han føler at han har landet på rett hylle. Han har valgt å ta videregående i den bygda hvor onkel og en tante bor. De har plass til han, så han slipper å bo på hybel. For meg betyr det at familie og slekt har et samhold. Slekten samarbeider om at Trygve skal spare penger, for det blir fort dyrt å bo på hybel. Hybellivet for en 16-åring har han hørt kan bli litt ensomt også, selv om flere sier at det tross alt går greit. Etter videregående har han tenkt å ta lærlingetiden, for så å jobbe. Etter noen år i arbeidslivet, ønsker han å ta påbygg. Uansett må han ha et fysisk arbeid, for å sitte på kontor er han alt for rastløs til å kunne finne på, sier han og pirker videre på det som sitter fast på bordet. Han er overhodet ikke noen umulig elev, men han blir fort rastløs. Hva han skal studere etter påbygg er usikkert, men en eller annen ingeniørutdanning er tanken. Han kunne godt tenkt seg å starte egen bedrift en dag, det kan være en rørleggerbedrift eller noe slikt. Det hadde sikkert vært artig å arbeide i en barnehage, men han synes ikke det er så enkelt å prate med folk, han er litt sjenert, sier han og ser på meg. På meg virker han overhode ikke sjenert, han virker som en trygg, trivelig og sosial ungdom som liker å prate. Pilot eller noe innen flyvåpenet derimot, det kunne han tenkt seg. Kanskje han ikke er så sjenert likevel.

Trygve likte å være sammen med faren sin i barndommen. Han har mange gode minner fra da han var liten og fikk være med pappaen sin når han skulle gjøre noe:

Nå, jeg har no fått være med og satt opp anneks på hytta og slikt da. Jeg synes det har vært interessant å få være med pappa og slikt.

Han forteller at faren jobber med muring og annet arbeid innen bygg- og anlegg. Trygve tror nok at han er blitt påvirket av faren sin og at det er farens fortjeneste at han synes det er artig å holde på med snekring og slikt. Men, som han sier, han har flere brødre, hvor to av dem blant annet har gått samme linje som Trygve har valgt i vgs. De har nok også vært med og påvirke til at han liker slikt fysisk arbeid så godt. Uansett, hjemme sier de at det er viktig at han velger utdanning ut fra egne ønsker.

Trygve kommer stadig tilbake til at han synes det er fint å bo i bygda. Den har mange aktiviteter å by på, de fleste innen friluftsliv:

Vi driver no med scooterkjøring og is-fisking, også gleder jeg meg til høsten, for da er det elgjakt. No får jeg jo gå med egen borse også., så det skal bli artig.

Måten han sier hvor fint det er når de isfisker og hvor artig det er å kjøre scooter, forteller meg at han liker dette veldig godt. Ikke minst når han nevner at han har egen borse, da glitrer det i øynene hans.

Hvis han flytter ut fra bygda, ser han for seg å komme tilbake etter noen år. Vi trives best på bygden vi som er herfra, sier han. Han har mange venner her, for som han sier: Hvis du tar med de ungdommene som er litt over og litt under oss i alder, er det jo noen, så det mangler ikke på kamerater.

Jeg kunne godt tenkt meg å bo her, for jeg trives oppi her, det gjør jeg ja.

Kulturen, kapitalen og doxa

Det fremkommer at Trygve har vokst opp og blitt preget av en kultur som setter familien i sentrum. Trygve forteller om at han har vært med faren sin og lært om forskjellige håndverksfag i sin oppvekst. Trygves brødre er også håndverkere. Det er derfor rimelig å konkludere med at familien til Trygve som felt, er positive til håndverksfag. Faren og brødrene arbeider innen bygg- og anleggsbransjen, noe som har påvirkning på Trygve.

Holdningene han får fra familien om at slike yrker er fornuftige å arbeide innenfor, gir Trygve en trygghet til å utdanne seg som rørlegger og slik blir han inkludert i feltet. Familien vil støtte og hjelpe han underveis, siden de allerede har mye kunnskap om slike yrker. Gjennom det sosiale kapitalen Trygve tilhører, vil han finne sin egen rolle og utfylle feltet, siden ingen i familien er elektrikere fra før. Han posisjonerer seg slik i feltet med noe bare han har kunnskap om og slik vil han oppnå status og makt. Sosialiseringen har altså påvirket han igjennom den oppfattelsen familien har av slike yrker (Bø og Schiefloe, 2007, s. 119).

Kameratene er også med på å gi en positiv holdning til håndverksfag, da de fleste av guttene også skal utdanne seg innen et håndverksyrke. I vennegjengen foregår sosialiseringen av både Trygve og kameratene, og når både feltet hjemme og feltet med vennene har samme oppfatning om at yrkesfag er et bra valg, forsterkes påvirkningen (Bø og Schiefloe, 2007, s. 15). Slik vil all den påvirkningen han får, skape en habitus i Trygve som gir han trygghet på at valget han har tatt, er fornuftig og bra. Habitusen hans er opparbeidet allerede fra barnsben av, han har fått være med faren og jobbet med praktisk arbeid, noe han har likt godt. Det har ført til at Trygve allerede har god kunnskap om praktisk arbeid, han har snekret mye som barn, kunnskap som han kan ta med seg inn i videregående skole. Denne kunnskapen kan også forstås som Trygves kulturelle kapital. Kulturell kapital tilegner vi oss igjennom livet, noe Trygve har fått igjennom samværet med faren, men også ved å arbeide i fjøset til onkelen. I følge artikkelen *Finnes det en talentreserve?* overfører jo foreldre sin kulturelle kapital til sine barn (Hansen, 2011, s. 174). Trygve har også fått mye kulturell kapital ved å drive med de fritidsinteressene han har. Det er kanskje forventet av Trygve å like jakt og isfiske fra kulturen han er en del av, noe som passer med det Linda Marie Bye (2010) fant i sin doktoravhandling om maskulinitet. Han liker å gå på jakt, drive isfiske og kjøre scooter. Det å drive med slike aktiviteter, er noe Trygve liker å identifisere seg med, noe som i følge *Bygdas unge menn*, er en måte å vise sin rurale maskulinitet på (Bye, 2010, s. 22). Jeg synes nettopp det at han liker jakt og isfiske er spesielt interessant med tanke på artikkelen *Gutta på jakt* (2013), hvor guttene lærer alt rundt jakten av eldre jegere og hvor jakten slik reproducerer en rural maskulin kultur (Borgen og Skogen, 2012, s. 13).

Det å sitte i ro og ikke få bruke kroppen sin, er ikke noe for Trygve. Han liker å være fysisk, men er han påvirket til å like det? Ifølge Bourdieu, har hvert felt sine spilleregler og koder som gjelder for dem innenfor. Jeg mener at ønsket om å gjøre noe fysisk, kan være en kode, eller et doxa, som gjelder i flere av feltene til Trygve (Olesen, 2012, s. 127). Å gjøre noe

fysisk inngår dermed i den kulturelle kapitalen og gir status og makt. Det er mange av bygdeguttene som ikke liker å sitte stille, de vil helst ha et yrke hvor de kan være fysisk aktiv. Faren, brødrene og onkelen har også slike aktive yrker, så her blir det mange med samme syn på fysisk arbeid, hvor flere har samme tankemåte og logikk (Bourdieu, 1995, s. 30-43).

Trygve har igjennom onkelen også lært mye om det å arbeide i fjøs. Det er noe som har gitt Trygve kulturell kapital da han er kjent med det arbeidet som gjøres på en gård. Han får høyere kulturell kapital ved å ha kunnskap om gårdsarbeid, fordi slik kapital blir verdsatt i bygda (By, 2010, s. 22). Det ser også ut til at den kulturelle kapitalen tilsier at en skal være sparsom med bruk av penger. Ved å bo hos tante og onkel under videregående, bruker han sin sosiale kapital til å spare penger ved ikke å leie hybel. Her ser vi at Trygves sosiale kapital, med nærheten til familien kommer til syne. Slik blir den sosiale kapitalen et nettverk som hjelper Trygve til både å lære noe ved å være med i arbeidet sammen faren, tjene penger ved å jobbe som avløser hos en onkel og spare penger ved å bo hos tanten og onkelen. Jeg ser slik hvordan familien og slekten samarbeider om at Trygve skal unngå studielån og de utfordringene det er å bo på hybel under videregående skole, men også hvordan nettverket hjelper sine medlemmer.

Ved å velge et maskulint yrke, viser Trygve hvem han ønsker å være og hvem han identifiserer seg med. Dette vil for Trygve være trygt, nettopp fordi så mange i hans sosiale kapital har slike yrker (Mathiesen et al., 2010, s. 1-5). Han har hatt mange gode opplevelser under oppveksten sammen med sin far, noe som letter de utfordringene det er å finne sin egen identitet (Aagre, 2003, s. 72). Forskning sier ellers at gutter på bygda er mindre utdanningsorientert, fordi de velger yrker de kan få i bygda (Heggen, 2004, s. 110). Dette stemmer godt for Trygve. Ved først å bli elektriker, for så å utdanne seg som ingeniør, vil det øke hans kulturelle kapital, som igjen vil gir han en selvrealisering ved å få bo i bygda også som voksen. Slik vil han oppnå status og vil kunne få makt i bygdesamfunnet, for slik kulturell kapital som et håndverksyrke er sett på som bra på bygda (Bye, 2010, s. 32). Her stopper jeg litt opp og ser på det forskningen sier om at guttene på bygda er mindre utdanningsorientert. Hvis en gutt ønsker å bli boende på bygda med de verdiene som er gjeldende der, må han søke seg utdanning som kan gi jobb i bygda. På bygda er det begrenset hvilke type jobber som finnes, så kanskje er ikke guttene der nødvendigvis mindre utdanningsorienterte, men heller orienterte om hvilke yrker de må velge for å ha mulighet til å få seg arbeid der og forbli i det feltet de ønsker.

Trygve er heller ikke mindre utdanningsorientert, for han ønsker å bli elektriker først og ingeniør etterpå. Han vet at det mangler elektrikere i bygda, men likevel skal han bli ingeniør. Vi ser igjen at den herskende klassens symbolske makt påvirker til at det er høyere utdanning som fører til jobb (Bourdieu, 1996, s. 38). Siden Trygve ønsker å bli boende på bygda som voksen, må han velge et yrke som kan gi han arbeid der. Samfunnets økende krav om utdanning sammenligner Bourdieu med inflasjon. Dette gir seg blant annet utslag i Trygves ønske om å bli noe mer enn en elektriker, ved å studere til ingeniør etterpå (Bourdieu, 1995, s. 15).

5.1.3. Han er helt avhengig av å mekke, så det må bli noe innen mekanikk

Tredje historie handler om Sverre. Han er også vokst opp i ei bygd som han trives godt i. Motor og maskiner er ting som interesserer gutten, men det er jo ikke så rart, han driver med motorsport. «Jeg skrur på motorkjøretøy ukentlig, jeg er faktisk helt avhengig av å skru», sier den mørkhårede gutten. Det er nok et tungt arbeid, det vises på musklene på overarmene hans. Det er et bilverksted i bygda hvor han har vært så heldig å få komme på besøk, noe som har forsterket ønsket om å jobbe som mekaniker. Sverre har også hospitert på både elektro og TIP i videregående, noe som har medvirket til at han bestemte seg for å gå TIP. Han har ikke helt klart hva han ønsker å utdanne seg som, men ett eller annet må det vel bli, sier han sindig. Mekke på bil er veldig spennende, men siden han ønsker å tjene godt, så tror han at flymekaniker kanskje kunne vært et smart valg. Han kunne godt tenkt seg å bo i bygda i fremtiden, men så er det jobb da og det er ikke så mange fly å mekke på i bygda her. Hvis han derimot tar lærlingetiden sin til sjøs, kan han tjene godt, samtidig som han vil ha en del fri. Ved å gjøre et godt inntrykk i lærlingetiden, er det sikkert større sjanse for å få jobb der etterpå også. Uansett så skal han velge yrkesfag, studiespesialiserende er ikke noe alternativ. Det har ikke engang vært tema, for etter 10 år med kun skolefag, ønsker han forandring:

Har jo lyst til å smake litt på det praktiske, det å få gjort noe, istedenfor bare å sitte på skolebenken og skrive.

Påbygg har han tenkt litt på, men har ikke tatt noen beslutning ennå. Må vel ta de første årene først, så får vi se hvordan det blir, sier han. Hvis han skal utdanne seg videre, kunne han godt tenkt seg noe innen Forsvaret også. Han har allerede nevnt flymekaniker, eller kanskje noe annet i den gaten. Det som er så bra med Forsvaret er at der bor man gratis, spiser gratis og oppå det hele får man lommepenger. De kunne han spart og når han var ferdig, kan han brukt

dem på bolig eller bil, samtidig som han hadde fått en utdanning. Det høres veldig fornuftig ut, synes han. Uansett vil det å trives i jobben være det aller viktigste. Han kunne ikke tenkt seg et millionyrke, men samtidig grudd seg til arbeidsdagen, nei det hadde ikke vært bra:

Om en har en dårlig dag iblant, så har du en dårlig dag. Da har du kanskje ikke lyst til å gå på jobb, men i lengden så må du trives i arbeidet, det er det som teller mest.

Det er viktig å høre på alle rådene man får, mener Sverre. De som har gått på både den ene og den andre skolen, sier at hvis du har familie eller slekt i ei bygd med videregående, bør du velge den skolen. Sverre har slekt i begge nabobygdene, men han har valgt den bygda hvor han har mest slekt. Skolen der har også det største verkstedet, noe som også er av betydning for valget hans. Det er nok greit på begge skolene, men flere har sagt at han har valgt den beste. Han har også hørt at det kan bli kjedelig å bo for seg selv på hybel, så derfor skal han bo sammen med en kamerat. Det blir nok mye enklere, for da har han noen å dra litt rundt med. Slik kan han unngå hjemlengsel.

Alle dem som bor på hybel i byen, dem savner å komme hjem til bygda.

Skolen har også kommet med råd og hjulpet elevene med å velge utdanning ved bruk av noen tester hvor elevene svarte på spørsmål og slikt. Sverre mener at han ikke har noe på helse- og sosialfag å gjøre, det er ikke noe som interesserer han:

Jeg var på sånn utplasseringsdag i barnehagen og det var jo artig å være sammen med ungene, men du blir liksom sånn klar og slikt. Det var jo trivelig, men det er liksom ikke noe for meg, men det var jo artig å være der en dag.

Hjemme sier de at han ikke må bli vanlig bilmekaniker, for lønna er for dårlig. De erfaringene hører han nok litt på. Faren er utdannet nettopp det, så han vet hva han snakker om. Nå kjører faren lastebil, men det hadde ikke vært noe for Sverre. Å sitte i ro i en bil en hel dag, sitte stille så mye, det hadde ikke vært noe for meg, sier han. Han må ut og røre seg. Onkelen derimot, er bonde, noe Sverre godt kunne vært. På en gård er det jo mye mekanikk, så det kunne passet godt. Det å like mekanikk og motorer, har han nok i blodet:

Det har vært mekanikere i familien min på begge sider, alle har vært glad i å skru, pirke og slike småting.

Sverre mener at det er stor forskjell på bygdegutter og bygutter. Noen fra byen er jo til og med redd for kyr. Han har nok sett unger fra byen springe i full fart når de har møtt ei ku, merkelig synes han. En gang var det et fotballag fra byen og spilte kamp i bygda. Da hørte han oppå det hele noen si:

Sjekk da, kuan spise plæn!

Kyrne gikk ute på beite og spiste gress, så han synes det var en utrolig merkelig ting å si. Når Sverre forteller dette, er han virkelig oppgitt. Det er helt klart noe av det verste han har hørt, det vises på hele kroppsspråket. Han er sikker på at bygutter ville sagt at det ikke er så mye å finne på i ei slik bygd, men det er no hva du gjør det til. Det er bestandig noe å gjøre her og vi trives skikkelig godt. Riktignok har vi ikke bowlinghall, paint-ball og slike gjøremål i helgene, men det er alltid noe å finne på. Vi trives godt her på bygda.

Feltet og fellesskapet

Sverres oppvekst har vært på bygda, i en familie med en far som er bilmekaniker. Selv driver Sverre med motorsport ukentlig, noe han sier han er helt avhengig av. Det at han driver med motorsport er kanskje ikke helt tilfeldig. I slekten hans på begge sider har det vært mekanikere som har påvirket og inspirert gutten til å interessere seg for motorer. Slik har den sosiale kapitalen bidratt til å skape et felt som har medvirket til at Sverre liker å reparere og skru på motorer. Det å få kunnskap om hva de andre mennene i slekten liker å holde på med, gir Sverre en habitus om at han også kan holde på med dette. Han har flere nære læremestere og han har nok fått mye av kunnskapen om hvilke spilleregler som gjelder innenfor feltet av disse. Dette har resultert i at Sverre har tro på at et slikt yrke vil være noe han kan mestre godt og gi han status i feltet (Bourdieu, 1995, s. 15). Det er kjent at barn blir motiverte for foreldrenes yrkesvalg, mens det for Sverre er flere enn far som motiverer, noe som gjør påvirkningen ekstra sterk (Ekvedt, 2003, s. 17). Det å utdanne seg som yrkesfagarbeider, er noe som gir prestisje og ikke så utfordrende å velge i Sverre sitt miljø (Bourdieu, 1995, s.). Sverre er nå i den alderen at han skal finne sin egen identitet. Ved å være fra en familie som driver med mekanikk, får han støtte når han selv interesserer seg for motorer. Påvirkning fra familien har nok gitt han en indre tro på at å bli en mekaniker, er noe han også skal klare

(Aagre, 2003, s. 72). Slik identifiserer han seg også som en mann, slik de andre i familien har gjort før han, og viser at han også er maskulin. Det vil være et trygt valg og er ikke så utfordrende som hvis han valgte helse- og oppvekstfag (Mathisesen et al., 2010).

Når Sverre skal starte på videregående skole, velger han den bygda som det er mest slekt i. Den kulturelle og den sosiale kapitalen som slekta kan bidra med, kan gjøre at det ikke blir så kjedelig å bo der. Han skal som flere andre gutter på bygda, dele hybel med en kamerat, slik at han kan unngå at det blir kjedelig og ensomt. Med Bourdieu skulle en kunne si at den kulturelle og sosiale kapitalen innenfor Sverres felt fremmer fellesskapet.

På ungdomsskolen har de fått god hjelp til å velge det riktige yrket for seg. De andre guttene i klassen til Sverre skal også utdanne seg innen yrkesfag, noe som passer til det Bourdieu sier om at de som har samme oppvekst og som tilhører samme felt, har mye til felles. De lærer å beherske de samme kodene som gjelder i feltet, noe som vil prege hver enkelt av dem (Bø og Schiefloe, 2007, s. 13).

I motorsportmiljøet han er en del av, synes nok alle at det er interessant å holde på å skru og reparere bilmotorer, så her vil han få god støtte i yrkesvalget sitt (Olesen, 2012, s. 127). En slik utdanning vil gi Sverre sosial kapital og tilhørighet i feltet. I tidligere forskning fremkommer det at det å ikke være redd for å bli skitten, slik en bilmekaniker eller en som reparerer maskiner blir, er sett på som positivt på bygda (Bye, 2010, s. 36). Med Bourdieu skulle en kunne si at det å ikke være redd for å bli skitten, er et kjennetegn på en mekanikers habitus.

Utdanning innen et yrkesfag, gjør det mulig å få jobb i bygda, hvis han skulle bli boende her. Det stemmer godt med at bygdegutter velger yrker de kan få i bygda (Heggen, 2004, s. 110). Like vel ønsker han å utdanne seg til noe mer enn bilmekaniker, for hjemme sier de at det gir lav lønn. Derfor lurer han på at han kanskje skal bli flymekaniker, for de tjener mere. Det vil igjen føre til at han kanskje må flytte fra bygda for, som han sier, er det ikke fly i bygda.

Sverre er påvirket av både sin sosiale kapital og av samfunnet til å sikte mot en høyere utdanning, selv om han i dag allerede fungerer som bilreparatør. Han har reparert biler i lengre tid, så han er nok blitt meget dyktig. For samfunnet holder ikke denne praktiske kunnskapen, for Sverre må kunne vise til et vitnemål fra videregående skole for å bli godkjent som mekaniker. Staten er en regulerende instans som bidrar til å konstruere en sosial virkelighet der en bestemt kunnskap, gjennom symbolsk makt, presser ungdom inn i et utdanningssystem som er ment å gi oss et bedre samfunn, med økt økonomisk velstand og

fremgang. Med Bourdieu kan vi sette spørsmålstegn ved om det å måtte flytte på hybel, med de utfordringene det medfører, nødvendigvis må være den eneste veien til å ta utdanning for ungdommen på bygda. Dette kan med Bourdieu sin forståelse også sees på som en del av maktstruktur som befolkningen på bygda forholder seg til (Bourdieu, 1996, s. 45).

5.1.4. Siden han er så praktisk, ønsker han seg et håndverksyrke

Denne historien handler om Jon. Han er en av de virkelig snakkesalige og trives godt på hjemlassen. Planen er å gå elektro i første videregående, så ta den retningen som gjør at han kan bli heismontør. Han er ikke helt sikker på hvilken retning det er. Heldigvis kan han ta buss til nabobygda som har videregående skole, så han slipper å flytte på hybel. Så lenge han er ung og sprek, er planen å reise rundt om å jobbe mye, slik at han kan spare seg opp litt penger. Han er ganske morsom når han forteller, lett henslengt over stolen, at pengene kan han få bruk for senere:

I tilfelle det blir kjøring, hus, bil og garasje og noen «hottentotta» som fer og spring, så hadde det vært kjekt med litt penger.

Han mener å ha hørt at heismontører tjener gjennomsnittlig 580 tusen i året, så hvis du jobber litt overtid, blir det fort over 700 tusen. Det hadde vært kjekt ja. Når han er lei av heismontøryrket, kunne han tenkt seg å fortsette innen tele- og datakommunikasjon, installere fibernett og noe i den duren. Siden han ikke ønsker å sitte på kontor, tenker han at det passer bra. Noe annet som er bra med yrket, er at du får gratis trening i arbeidstiden, selv om det sikkert er noen tunge løft. Det er artig å snekre, men som heismontør kan du jobbe inne. Når det er 30 kuldegrader, er det kaldt å jobbe ute. Dette vet han litt om, for bestefaren jobbet i skogen og faren er snekker:

Pappa sier at det kan være fælt å jobbe ute om vinteren, noen ganger uten hansker. Når han kommer hjem fra jobb, må han gni fingrene med fet krem, så de ikke sprekker opp.

Å være snekker kan være et ensformig yrke. Du kan jobbe lenge på en plass og da kan du bli lei. Sett i forhold til hvor hardt du jobber, så er det dårlig betalt også. Men, det er morsomt å snekre da:

Med en far som er snekker, så får du som liten snekkere mye, det fikk i hvert fall jeg. Jeg har snekra hus til katta og ganske mye forskjellig.

Nei, det må bli heismontøryrket på Jon. Ved siden av å være bra betalt, slipper du å jobbe turnus, slik som i noen andre yrker. Han vet om noen som jobber i to uker og så er to uker hjemme. Han ønsker å være hjemme hver helg.

Det finnes ikke så mange heiser i bygda, så reising må han regne med. Kanskje må han flytte og bo mer sentralt så lenge han jobber som heismontør. Uansett så ønsker han å flytte tilbake hvis han får unger, det er en veldig fin plass for unger her i bygda. Det er et annet miljø her i forhold til i byen, folk er litt mer folk liksom. Det er ikke så mye moderne ting som går på status og slikt, det har ikke kommet hit enda, så det er veldig fint for unger å vokse opp her. En slipper unna litt press liksom.

Han mener det er smart å høre på råd når en skal velge for fremtiden, for det er et ganske viktig valg de skal ta. Vennene våre kan få velge hva de vil, det bryr vi oss ikke noe om. Det som er viktig, er å velge det som er riktig for seg. Hvis man ikke tør å velge det man vil på grunn av vennene, så er de ikke noen gode venner. Alle har fått snakket med rådgiveren, sånn en og en, hvor de med gode karakterer har fått beskjed om å gå på høyskole. Problemet med så mange gode råd, er at det blir vanskelig å velge:

Det er ikke at det er så mange alternativer som legger press på oss, det er alle dem som skal komme med gode råd om hva vi bør bli, for rådene deres spriker i helt forskjellige retninger.

Jon mener at hvis han hadde ønsket å utdanne seg utradisjonelt ville det gått helt fint. Hvis han hadde ønsket å bli stylist, så hadde han blitt stylist. Det tror han ikke noen i bygda ville sagt noe på. Det hadde ikke ført til folkesnakk, eller at han ville blitt utstøtt på noen som helst måte. Det er han sikker på. Da jeg lurte på om det hadde vært greit om en gutt ønsket å utdanne seg som frisør, svarte han raskt:

Nei, jeg skal ikke stå og rote oppi håret til all slags mulige folk jeg, nei.

Jon mener det her er forskjell på bygdegutter og bygutter. Vi er nok mere vant til å jobbe og å hjelpe til hjemme enn ungdommen i byen. Vi har mer kunnskap når det kommer til fysisk arbeid, så derfor er det også lettere for oss å velge slike yrker.

Ettersom pappa er snekker da, så har jeg jo fått det inn med morsmjølka, det å være praktisk anlagt, så jeg kan bruke hammer og spiker, ja.

Det er mange her som synes slike yrker er artigere enn å sitte på kontor, vi henger nok litt etter her på bygda. Kanskje er det fordi mange kommer fra gård, selv om de fleste gårdene ikke drives lengre. Vi holder vel på og nærmer oss slik det er i byen, bare hus og få gårder. Men, uansett så er vi nok mer praktiske, noe som fører til at vi ønsker å bli rørleggere, elektrikere eller lignende. Vi er mange som har drevet med snekring fra vi var små, noe som kanskje ikke er så lett for unger i en bygård, unger i byen finner vel ingen plankerester å bygge noe av.

Feltet, doxa og makten

Jon har også vokst opp på bygda. Hjemme hos han jobber far som snekker og bestefaren drev skog. Slik består feltet av en kulturell kapital med god kjennskap til praktiske yrker i flere generasjoner tilbake. Igjennom barndommen har Jon lært at det å være snekker kan være tungt, og til tider et ensomt yrke. Det kan være spesielt tungt når det er mange minusgrader, for da er det kaldt å arbeide ute. Med Bourdieu forstår jeg at den sosiale kapitalen til Jon har gitt han kunnskap om snekkeryrket, som har medført at Jon har opparbeidet seg en indre tro, en habitus, på at han selv vil egne seg i et håndverksyrke. Det passer bra med at han tenker å bli elektriker først, så heismontør. Slike yrker er tradisjonelt maskuline yrker, så når Jon nå velger å bli håndverker, styrker han identiteten sin som maskulin (Mathiesen et al, 2010, s. 3). Jon har hørt at snekkere ikke tjener så godt, men synes det er morsomt å snekre. Han har fått være mye sammen med faren sin og snekret og han har laget mye forskjellig. Det å få lov å være med faren igjennom barndommen, har bidratt til at han er kjent med hva praktisk arbeid innebærer. Selv sier han at han har fått snekring inn med morsmelken og at han derfor kan bruke hammer og spiker. Denne ferdigheten har nå blitt hans kulturelle kapital, noe som vil gi han status innen flere felt. Jon kan spillereglene og kodene i feltet, han benytter seg av dem og vil slik lykkes ved å velge et håndverksfag (Olesen, 2012, s. 127). Uansett, Jon har fått støtte hjemmefra av sine rollemodeller, og feltet som utgjør hans egen aldersgruppe har også hatt lignende rollemodeller, noe som gir en felles måte å tenke på (Heggen, 2004, s. 62).

I bygda finnes det ikke heiser, så han skal skifte til å arbeide innen tele- og datakommunikasjon eller lignende arbeid når han får barn. Hvis han arbeider mye overtid som heismontør og sparer opp litt penger, kan han bruke dem når han skal etablere seg. Han mener at det er et annet miljø i bygda enn i byen, at de slipper unna litt press som by-ungdom utsettes for, så han ønsker å la sine fremtidige barn å få lov å vokse opp i bygda. Han er fortrolig med den dominerende kulturen som gjelder i bygda, noe som gjør at han velger å bo her som voksen (Bye, 2010, s 58). Jon mener også at folk er mer «folk» på bygda, noe han setter pris på. Jeg forstår at han med det mener at de som bor på bygda i større grad får lov til å være seg selv. Det er flere bygdegutter som mener at det er fint å vokse opp på bygda og som ønsker å bosette seg her, men det må finnes jobber til dem der (Heggen, 2004, s. 110).

Jon mener også at det er forskjell på by- og bygdegutter. Han mener at de som er vokst opp på bygda er mer vant til å hjelpe til hjemme og å ta i et tak, som han sier. De har også mer kunnskap om fysisk arbeid og er mer praktiske, noe som gjør at de velger håndverksyrker som elektriker, rørlegger og snekker. Med Bourdieu er det mulig å konkludere at bygdegutters doxa tilsier at fellesskapet og praktisk kunnskap er verdier som settes høyt. De som tilpasser seg i feltet og gjenkjenner rådende doxa, er også de som kan påberope seg makt med bakgrunn i kulturell og sosial kapital. Det er flere av bygdeguttene som mener at det er forskjell på by- og bygdegutter, noe som kan sies å ligge i hver enkelt som en habitus. Siden flere har en slik habitus, blir det en kollektiv habitus, siden den gjelder for det miljøet de tilhører (Bourdieu, 1995, s. 15). Det er også noe annet som Jon mener skiller disse to guttegruppene, for bortsett fra at bygdegutter er mer vant til å hjelpe til hjemme, har de også mer kunnskap om fysisk arbeid. Praktisk kunnskap representerer nok høyere kulturell kapital her enn i byen, så her er nok Jon inne på noe (Bye, 2010, s. 22).

Ved å velge et yrke innenfor håndverksfag, vil det gjøre utdannelsen mindre strevsom, siden han allerede kjenner mange av de spillereglene som gjelder innenfor faget. Å ha kunnskap om kodene og reglene som gjelder innenfor yrkesfaget, gir Jon makt i feltet. Makten vil være den kunnskapen han har om faget og denne kunnskapen er hans kulturelle kapital. Det vil igjen kunne gjøre det lettere å få innpass i skolen når han skal starte på elektrikerlinjen (Ektvedt, 2003, s. 17). Han vil kunne bruke de riktige kodene på riktig plass, noe som vil øke mulighet til å lykkes som elev (Riszlén, 2008, s. 1). Men, denne makten vil ikke gi Jon makt innenfor alle andre felt. Hvis han hadde startet på studiespesialiserende, ville ikke det å ha kunnskap om praktisk arbeid nødvendigvis gitt han et fortrinn i det feltet. Det at det gir prestisje å ha

mye praktisk kunnskap i enkelte miljø, betyr ikke at det gir prestisje i andre miljø (Bourdieu, 1995, s. 15).

Når han nå skal gå videregående skole, velger han den skolen som han kan ta buss til. Slik slipper han å flytte på hybel med de kostnadene det medfører. Som så mange av Jon sine kamerater, ønsker han ikke å sitte på kontor, men å være i aktivitet og få bruke kroppen sin.. De fleste av dem han kjenner synes yrkesfag er morsommere, noe han mener er fordi de henger etter på bygda. Selv om bygdene nå ligner mer på byene, er fremdeles guttene på bygda mer praktiske enn bygutter. Det er grunnen til at bygdegutter ønsker å utdanne seg innen håndverksfag, mener Jon. Bye (2010) skriver at gutter som er vokst opp med fysisk og praktisk arbeid, setter slike yrker høyere enn teoretisk kunnskap. Praktisk arbeid og fysisk styrke er måter å vise sin rurale maskulinitet på i bygda (Bye, 2010, s. 22).

Jon og de jevnaldrende kameratene tilhører samme felt og har koder og regler som er felles. De som kjenner disse reglene og kodene, også kalt doxa, har en felles forståelse for spillereglene innenfor feltet (Olesen, 2012). Den som bruker denne kunnskapen vil, som tidligere nevnt, ha makt innenfor feltet. Jon har sikkert fått positive tilbakemeldinger fra miljøet rundt seg i barndommen, om at praktisk arbeid er noe han behersker. Støtten har styrket selvbildet hans til å mene at dette er noe han kan drive med som voksen (Aagre, 2003, s. 40). Holdningene hjemmefra, om å utdanne seg innen et håndverksfag, er positive. At han har fått være med fra han var liten, sammen med støtte fra familien, har nok motivert han i valget sitt (Ekvedt, 2003, s. 17).

Som heismontør vil Jon oppnå status for at han har valgt et håndverksfag i feltet han tilhører, både i familien og blant kameratene. Siden faren jobber i et slikt yrke, vil Jon allerede kjenne mange av de riktige kodene som trengs, og med støtte hjemmefra, er det store muligheter for at han vil lykkes med sin utdanning (Risslén, 2008, s. 1). Hele miljøet Jon er en del av vil påvirke han, siden de fleste av kameratene tenker å utdanne seg innen et håndverksfag, men også fordi flere i familien (far og bestefar) har slike yrker (Bø og Schiefloe, 2007, s. 119).

Jon ser altså på det å bo på bygda som å få lov til å være seg selv. Det er en av grunnene til at han har så sterkt ønske om å bo her videre. I tråd med Bourdieu kan vi si at Staten som regulerende instans påvirker alle til å utdanne seg, og dette fører til at Jon utdanner seg innen et yrke som gjør det umulig for han å bo i bygda (Bourdieu, 1996, s. 69). Som heismontør må han i så fall bytte yrke og starte opp med noe annet for å kunne flytte tilbake, noe som kan by på problemer. I følge Bourdieu kan dette forstås som en maktstruktur der den herskende klassen hevder at høyere utdanning er den eneste riktige vei (Bourdieu, 1996, s. 68).

Jon oppfatter det som prestisje å tjene mye penger som heismontør, og ønsker å opparbeide seg økonomisk kapital. Her er Jon påvirket til å mene at penger betyr mer enn det å utdanne seg til et yrke som gjør han at han kan bo i bygda allerede som nyutdannet. Med Bourdieu kan vi konkludere med at ved å forflytte seg i den rådende hierarkiseringen av kapitalen, er denne gutten villig til å underkaste seg den rådende konstruksjon av den sosiale virkeligheten, der høy lønn er det som fører til sosial status og makt (Bourdieu, 1996, s. 69).

5.1.5. Oppsummering av analysene om bygdeguttene

Med bruk av Bourdieus begrep, tilhører disse guttene egentlig to forskjellige felt. Det kommer tydelig frem at de aller fleste guttene ønsker et håndverksfag, men at de har plan om å videreutdanne seg etter å ha tatt fagbrev. De ønsker gjerne å arbeide en tid innen sitt yrke, før de utdanner seg videre. Siden så mange av guttene på bygda ønsker dette, vil det ut fra Bourdieu sin teori, si at omgivelsene i bygda ser på yrkesfag som en verdifull kompetanse. Det er med andre ord en felles forståelse og aksept i feltet for at guttene velger yrkesfag. Yrkene passer godt inn i de gjeldende spillereglene. De fleste av guttene har fedre eller andre familiemedlemmer som selv arbeider innen håndverksyrker. Det vil si at de aller fleste har hatt rollemodeller i det familiære feltet sitt. Skolen som felt har også påvirket guttene, for det kom frem at de som ønsket å bli ingeniører, burde søke yrkesfag i den videregående skolen. Slik ville de ha kunnskap som trengs når de senere skal studere til ingeniør. Det betyr at hele miljøet rundt guttene synes yrkesfag er et godt valg.

Guttene ser ut til å være preget av en habitus som tilsier at nesten alle ønsker å bo i bygdene som voksen. De trives på bygda og de fleste ønsker yrker som gjør at de kan få arbeid her. Noen er villige til å pendle for å få til dette. Alle guttene har fritidsinteresser som faller sammen med å bruke naturen på et eller annet vis. Med Bourdieu går det an å konkludere at guttene er preget av en kulturell kapital som underbygger menneskets forhold til naturen. Her har generasjoner foran levd i pakt med jord, skog og dyr.

Flere av guttene må flytte på hybel når de skal gå videregående. Det gjør at de allerede i 10. klasse må tenke langsiktig og økonomisk. Selv om de får studielån og stipender, er det utfordrende å flytte hjemmefra så tidlig, selv for de guttene som skal bo hos slektninger.

Siden det ikke er noen høyskoler i området guttene bor i, må de flytte hvis de skal studere. Ved å utdanne seg innen et håndverksfag, kan de ta seg arbeid og spare opp penger for å siden kunne studere videre.

Av de guttene jeg har intervjuet, skal de aller fleste ta yrkesfag i videregående. De liker ikke å sitte stille, de vil heller gjøre praktisk arbeid. At de ikke ønsker teoretiske fag, mener jeg har

sammenheng med Bourdieu sin teori om at de kodene som gjelder innenfor feltet til guttene, sier dem at det er praktisk arbeid som er bra. Det var ingen av guttene som snakket om at de hadde dårlige karakterer, så dette er ikke en grunn til at de velger yrkesfag.

5.2. Hva ønsker guttene i byen å utdanne seg som?

Det å arbeide innen et håndverksfag har også til alle tider vært vanlig i byen, noe det fremdeles er. I byene er det derimot et mye større mangfold av yrker, noe som gjør at ungdommen har mye mer å velge blant. Det fører til påvirkning fra flere miljøer, med større tilgang til rollemodeller. Det er også flere videregående skoler og utdanningsretninger å velge mellom i byen enn på bygda. Siden busstilbudet er bra og det er flere skoler i nærheten, trenger ikke ungdommene flytte på hybel. Siden guttene jeg intervjuet bor sentralt, nært bykjernen, finnes det mindre friareal enn på bygda, noe som gjør at fritidsaktivitetene også nok er noe forskjellig.

5.2.1. Ønsket er å bli noe stort og tjene mye penger, så noe innen økonomi

Min første historie om en bygutt, er om Jonas. Han er vokst opp i et av de bedre, veletablerte boligstrøkene i byen og er en trivelig, snakkesalig gutt. Han er en pent kledd gutt i v-halset genser, med skjorte innenfor og han tar raskt ordet. Hva han ønsker å utdanne seg til? Joda, han ønsker først å gå studiespesialiserende med entreprenørskap, med fordypning i realfag. Det vil han komme til å ha behov for når han skal starte sin egen bedrift, for han ønsker å bli gründer:

Jeg er en type som liker å ta føringa, og... så trur kanskje det passer for meg da.

Faren er ingeniør og han forteller stolt om hva faren har vært med og bygd ut av infrastruktur rundt om i landet. Dette gjør at Jonas vet en del om det å være ingeniør, men han vet ikke om han skal gå i farens fotspor. Bestefaren er siviløkonom, så kanskje han har det fra den kanten, sier han. Broren skal utdanne seg som økonom og har allerede mange studiepoeng, han skal visst søke Handelshøyskolen. Moren hans går høyere utdanning nå, så han er åpen for at han ikke finner den jobben han trives best med før han har jobbet noen år. Akkurat hva han skal utdanne seg som, vet han ikke, han har jo god tid til å fundere over det, så noen plan for høyskole eller lignende har han ikke ennå. Først må det bli 3 år videregående. For å være helt sikker på å ikke velge feil, ønsker han å sikre seg godt:

Hvis du søker på entreprenørskap, så har du, ja hvis du tar fordypning i realfag, så har du ALLE muligheta åpne da.

Det som er helt sikkert, er at han ikke skal gå yrkesfag. Det er fordi han ønsker å bli noe stort. Han mener selv at han er påvirket av media, som tv-programmer og ting fra nettet og annet fra miljøet rundt han. De populære seriene som de fleste ser på, har jo yrker som advokater og slikt som han synes er tøft. Det er slik han også ønsker å bli. Samtidig sier han at alle lærer om yrkene til foreldrene, og det gjør at barn velger noe i samme retning:

Du tar etter foreldrene og du lære mye av dem, så det blir ikke så langt i fra det foreldrene gjør, i hvert fall i vår klasse.

Han mener at ønsket om å bli noe stort gjelder for alle, samtidig som hans venner er såpass modige og sterke individer at de tør å fortelle hva de ønsker å bli, selv om de er litt usikre på sine valg. Uansett er det best å søke studiespesialiserende, for da har du alle mulighetene åpen, for velger du yrkesfag, har du tatt valget ditt for fremtiden allerede. Skjønnhetsidealet blant ungdom er å være brune og alt det der, sier han, men å bli snekker for å jobbe ute og slik bli brun, blir slettes ikke det samme. Vi har nok visse fordommer for yrker som snekkere og lignende.

Det snakkes om at ungdommen er blitt så lat, men det er jo flere og flere voksne som jobber på kontor og ikke beveger seg også. Derfor mener Jonas at det ikke er noe rart at ungdommen heller vil ha kontorjobber enn å bli rørleggere og lignende. Han kan godt tenke seg å jobbe på kontor. Skolen hadde et opplegg innen utdanningsvalg for litt siden, og da var det ikke mange på bygg- og anlegg, for å si det slik. Faren er fra landsbygda og sa en gang, halvt på spøk, at Jonas kanskje kunne bli bonde:

Men da sa jeg, at det har jeg ikke nå lyst til, sa jeg da.

Etter utdanningen, eller innimellom studiene, har han lyst til å reise litt, men å utsette utdanningen, mener han kan få konsekvenser for å få jeg jobb, så dette er han usikker på. Det er viktig å tenke fremover og langsiktig.

Når det gjelder yrker han kunne valgt, så passer han nok til litt forskjellig. Flere voksne har i gjennom livet hans fortalt at han passer til å være lærer, mens andre har sagt at han må bli skuespiller. Ja, her kunne han hatt mye å velge i, men:

Både skuespiller, lærer og jobb med barn og alt det der høres jo interessant ut, og det har jeg veldig lyst til, men så slår det inn det med penger da. Veit jo ikke hvor godt de yrkene er betalt...

Det å søke slike linjer har med hvilken type du er og hvilken vennegjeng du er i, sier han. Han er nok mer den typen som ønsker å ta økonomiske fag. Det er viktig med skole for å få den jobben man ønsker.

Han mener det er mer og mer snakk om penger. Mere bevisstgjøring om hvordan du kan spare penger, og ikke minst hvordan du kan tjene penger raskere og slikt. Han har med vilje søkt en skole som ligger i sentrum, for der har han ikke gått før, så det blir en ny erfaring. I slutten av fokusintervjuet blir det snakk om det finnes ledige jobber innen de yrkene guttene ønsker å utdanne seg innen, og etter en stund sier han:

Det tror jeg det ikke er mange som tenker over... Ja, jeg fikk opp noen tanka om, jeg har ikke tenkt så my på det i forhold til jobba, det må jeg tenk litt mer på.

Doxa og den kulturelle kapitalen

Jonas er vokst opp i byen og tilhører en familie med høy utdanning. Faren er ingeniør, broren er under utdanning innen økonomi og moren tar nå en masterutdanning. Bestefaren er siviløkonom, så Jonas har nok stor støtte i feltet sitt når han nå velger studiespesialiserende i videregående skole. Bourdieu minner oss om at doxa er det som skaper en felles forståelse og aksept for de spillereglene som gjelder innenfor hvert enkelt felt (Olesen, 2012, s. 127). Jonas ønsker å gå entreprenørskap med fordypning i realfag, for han mener det er nødvendig i tilfelle han skal starte sin egen bedrift en dag. Han har et ønske om å bli noe stort og slik kan alle muligheter for senere studier være til stede. Hvilken utdanning det blir etter videregående, vet han ikke. Det trenger han heller ikke ta stilling til i 10. klasse, det kan han bestemme seg for om tre år. Jonas har nok igjennom påvirkning fra feltet i familien et ønske om å utvikle egenskaper og kunnskap som de ser på som god kapital. Han har nok allerede en god del kunnskap om disse, noe som vil gjøre utdannelsen hans lettere (Risslén, 2008, s. 1). Under oppveksten starter forankringen og slik er nok Jonas blitt preget av miljøet han er vokst

opp i, og ved å velge entreprenørskap med fordypning i realfag, vil han vise at han ønsker å være en del av det feltet han er vokst opp innen (Bø og Schiefloe, 2007, s. 118).

Jonas mener at alle lærer om foreldrene sine yrker, noe som han sier gjør at de velger noe i samme retning. Disse uttalelsene stemmer overens med Bourdieu om at ungdom velger samme utdanningsnivå som foreldrene, og at besteforeldre med samme utdanningsnivå forsterker valget (Hansen, 2011, s. 174). Videre pekes det på at sosiale lag og klasser i samfunnet har felles logikk og tankemåter (Bourdieu, 1995, s. 15).

Familien har påvirket Jonas igjennom både far og bestefar, men siden broren ønsker å bli økonom og mor nå går høyere utdanning, har han mange i familien som rollemodeller. Jonas blir dermed sterk påvirket av miljøet (Bø og Schiefloe, 2007, s. 119). Bourdieu viser også til at ungdom som har høyt utdannede foreldre gjerne ikke velger yrkesfag, fordi det fører til en lavere sosial status enn forventet av dem rundt. Jonas' sosiale kapital har nok her påvirket han til å ha alle muligheter åpne for senere å kunne velge det yrket han ønsker, ved å ta fordypning i realfag. Dette har nok Jonas i sin habitus, for gjennom oppveksten har han fått en holdning til at yrker som krever realfag er bra (Bourdieu, 1995, s. 15). Slik gir den kunnskapen han har om slike yrker, tilgang til nettopp dette feltet (Bourdieu og Wacquant, 1993, s. 93). Han har lært mange av kodene som gjelder, og ved støtte fra familien vil han lære mer om dem underveis i utdanningen sin. Det vil være positivt for Jonas, da han allerede har den kulturelle kapitalen som vil bidra til at han kommer seg inn i de riktige feltene for slike yrker (Bø og Schiefloe, 2007, s. 13).

Jonas sier at det er typen du er og vennegjengen du er i som avgjør hvilken utdanning og fremtidig yrke du velger. Det stemmer godt med at de med lik oppvekst har samme «huskelapp» fordi de tilhører samme felt (Bourdieu og Wacquant, 1993, s. 93). Han mener selv at han er typen til å ta økonomiske fag, så her vil skolen han velger være viktig for å få den jobben han ønsker. Den sosiale og kulturelle påvirkningen i vennegjengen til Jonas er både sterk og gjensidig (Aagre, 2003, s. 40). Påvirkningene han har fått fra flere av sine felt, har nok skapt denne oppfatningen om viktigheten av penger. Siden ingen av vennene hans skal søke yrkesfag, vil nok valget også i feltet gi en aksept for studiespesialisering og her påvirker nok guttene hverandre til å søke ganske likt. Ungdommer fra samme miljø og felt, gjør gjerne det (Esmark, 2006, s. 74). Et yrke som fører til at Jonas blir noe stort, som han selv sier alle ønsker, vil gi han mye kulturell kapital. Det vil si at den utdanningen han nå starter på, blir sett på som fornuftig i hans felt (Olesen, 2012, s. 127). Han liker å ta føringen,

noe som stemmer godt med det inntrykket jeg får av han i intervjuet, og selv mener han at han passer godt i et yrke med innflytelse.

Jonas er helt sikker på at han ikke skal gå yrkesfag, for han skal jo bli noe stort. De som velger yrkesfag, må allerede nå i 10. klasse bestemme seg for hva de ønsker å bli, mener han. Selv mener Jonas at det er mange fordommer mot yrkesfag. Grunnen til det, mener han er at media, tv, internett og miljøet rundt dem påvirker dem til det. Dette er nok noe som ligger i de kulturelle kodene som gjelder i Jonas sin kultur, det at yrkesfag ikke er et bra valg (Røkenes og Hanssen, 2002, s. 174). De populære seriene på tv har menn som er utdannet til advokater eller andre tøffe yrker. Det er slike yrker som appellerer til ungdommen, sier han. Ved å bli noe stort og utdanne seg til et tøft yrke, viser Jonas at han har forstått kodene i feltene sine. Slik kan han vise hvem han ønsker å være og hvilken kultur han tilhører (Rørhus, 1993, s. 21-22). Ved å velge et slikt tøft yrke, kan han også vise sin maskulinitet (Bye, 2010, s. 8).

Jonas tilhører et miljø som ikke ser på fysiske yrker som noe positivt, så slike yrker er ikke alternativer for fremtiden. Han nevner at ungdom er late, slik at de av den grunn ikke ønsker å bli rørleggere eller andre håndverksfag. Maskulinitet er her koblet til å arbeide på kontor og tjene godt, noe som gir han økonomisk -, men også kulturell kapital. I følge Frønes (2006) søker ungdom seg til yrker som gir dem status. I Jonas sin sosiale kapital er det ikke yrkesfag som blir sett på som interessante og meningsfulle (Frønes, 2006, s. 51). Her vil ikke karakterene til guttene spille størst rolle, for ungdom med like karakterer velger forskjellig utdanning ut fra sin bakgrunn (Hansen, 2011, s. 175).

I følge Jonas påvirkes han til å søke seg til yrker hvor han kan føle at han er noe stort og som gir høy økonomisk kapital. Media har her stor symbolsk makt over hvilke jobber som sees på som bra, ut fra hvordan de presenterer yrker. I følge Bourdieu er det yrkene til den sosiale klassen som har makten og den økonomiske kapitalen som her blir fremmet. Flere av kameratene i feltet til Jonas føler også at de blir påvirket av media. Håndverksfag blir ikke presentert i media som yrker som vil gi disse guttene høy kulturell kapital, ei heller høy økonomisk kapital. Slik har media makt til å reprodusere hierarkiseringen av yrker (Kjølrsrød og Skirbekk, 2014). Staten er med på å underbygge dette. Som eksempel tar jeg med realfagstiltaket *Realfag for framtida* (2010). Dette var en strategi for å styrke realfag og teknologi i løpet av årene 2010 til 2014. Det er et ønske at slik kunnskap skal gi verdiskaping og velferd for landet, noe som kanskje har vært med å påvirke Jonas og flere av kameratene i samme felt, til å velge studiespesialisering med realfag (Kunnskapsdepartementet, 2010).

5.2.2. Han er litt usikker, men det blir i hvert fall ikke et håndverksfag

Ståle er en kjekk, lyshåret gutt fra byen. Det først jeg legger merke til med han, er at han har på seg en lys pastellrosa pen skjorte. Han tar raskt på seg rollen som ordstyrer og gir beskjed om når de enkelte skal fortelle om seg selv under intervjuet. Han er litt morsom og kommenterer også litt underveis. Når han så tar ordet for å fortelle om seg selv, er det første jeg får vite at faren er lege. Ståle har også tenkt på dette yrket, for det gir jo god lønn, og hvis en gjør det bra under studiene er det lett å få seg jobb. Men så er han litt usikker. Storebroren har vært i militæret og sanket poeng som han brukte for å komme inn på sivilingeniørstudiet. Ståle har nemlig lyst til å søke studiespesialiserende med entreprenørskap, for han velger kanskje heller å bli advokat, politi eller dyrlege. Han er veldig glad i dyr, så kanskje helst det siste. Om det er muligheter for å få seg jobber innen disse yrkene, har han ikke tenkt på. Det er helt klart at han skulle ønske at han hadde lengre tid på å bestemme seg for hvilken skole han skal velge. Uansett har han ønske om å tjene godt:

Det er jo vanlig at alle har ganske høye forhåpninga om hva dem skal jobbe som da. Alle tenker at dem skal tjene 10 milliarder også sånn der, men så ender dem kanskje opp med en jobb som er grei.

Når han får tenkt seg om, så er nok dyrlege drømmeyrket hans, men han er usikker på om han kommer inn på studiet. Det kreves veldig høy snittkarakter for å komme inn der. Han har overhodet ingen plan om å gå noe innen yrkesfag i hvert fall. Han har ikke hørt noe bra om disse yrkene, ikke er det noe populært heller:

Grunnen til at så mange ikke har lyst til å jobbe med yrkesfag, er at de ikke har hørt så mye bra om det, eller at dem ikke har hørt så mye om det i det hele tatt. At lønna er lav og at det er.. Det er ikke noe populært på en måte, at dem heller har lyst til å bli noe annet.

Ståle tror også at ungdommen i dag er påvirket av media og tv. Du ser liksom ikke noen snekkere i filmer, sier han. Men han ser også at heltene i de populære seriene gjerne havner i fengsel og slikt, uten at han har tenkt å havne der. De fleste bryr seg om penger i hvert fall, og han tror nok at mange er for late til å jobbe innen håndverksfag. Når det blir diskutert yrker som elektrikere eller heismontører, sier han:

Men, jeg synes det høres så kjedelig ut, bare navnet på det høres ut som om at, nei, det der jeg ikke noe jeg har lyst på..

Alle hans venner har tenkt å gå studiespesialiserende, han vet om bare en som skal gå yrkesfag. Han er ærlig på at kanskje noen ikke velger studieretninger fordi andre sier – hvorfor velger du det DER? For de som velger yrkesfag må tenke mer grundig over hva de ønsker. Velger du bort studiespesialisering, har du ikke alle muligheter åpne lenger.

Ståle har med andre ord plan om høyere utdanning, noe som kreves for de yrkene han har nevnt som aktuelle. Likevel har han ikke en direkte plan for veien videre etter videregående. På spørsmål om han har tenkt å studere, svarer han:

Ja, det tror jeg sikkert.

Ståle tror at utdanningssystemet ønsker unge studenter, og at de heller tar en 20-åring fremfor en 40-åring som har funnet på mye etter videregående. Han har snakket med foreldrene om valgene sine fremover. Det som er helt sikkert, er at han ikke skal velge media på videregående:

Det sa pappa til meg, at det måtte jeg ikke ta. Jaja, han bestemmer no ikke over meg..

Ståle mener, som tidligere sagt, at de blir påvirket av miljø, tv og alt rundt dem. Ikke minst av sine venner. Han liker å bruke kroppen, han spiller jo fotball, men guttene på bygda er nok mere vant til kroppsarbeid. Det er viktig å velge noe du har lyst til å bli som voksen, man bruker jo mye tid på jobben. Om han kunne tenkt seg å bli bonde, svarer han:

Det er nok noe som pappa ikke godtar at jeg velger, tror jeg. Det tror jeg ikke, nei.

Kulturell kapital og sosial kapital

Ståle har også hatt hele sin barndom i et godt etablert boligområde i byen. Hans far er lege, så han vet at leger tjener godt. Derfor har han tenkt å utdanne seg til noe i den retningen selv. Faren og storebroren skal gå sivilingeniørstudiet, noe som påvirker Ståle til å ta en lengre utdanning. Her vil det å kjenne til kodene innenfor utdanning hjelpe Ståle under hans egen utdanning. Barn som følger sine foreldres yrkesvei, vil ha fortrinn ved å kjenne kodene

innenfor yrkesfeltet (Ektvedt, 2003, s. 17). Han vil lære hjemme hvordan han skal anvende de riktige kulturelle kodene og den sosiale kapitalen, noe som vil øke hans mulighet til å lykkes på skolen (Risslén, 2008, s. 1).

Han tenker han skal søke studiespesialiserende med entreprenørskap, for han har lyst til å bli advokat, politi eller dyrlege. Dyrlege er vel egentlig drømmeyrket, fordi han er så glad i dyr, men han sier det er vanskelig å komme inn på studiet. Ved at far er lege, har Ståle utviklet en habitus som gjør at han har tro på at han skal klare å studere for å få en interessant jobb. Den tidlige sosialiseringen i barndommen har også lært han at slike yrker gir status og prestisje (Bourdieu, 1995, s. 15). Siden Ståle ønsker yrker som har lignende status som farens, er nok han en sterk rollemodell (Bø og Schiefloe, 2007, s. 15). Om det finnes jobber innen disse yrkene, har han ikke tenkt på, men hvis han gjør det godt under utdannelsen vil ikke det være så vanskelig, mener han.

Han har snakket med foreldrene sine om valg i videregående, og far har sagt at han ikke måtte velge media på videregående. Ståle mener også at far ikke ville godtatt det hvis han hadde valgt å bli bonde, det er han helt sikker på. Jeg ser her at far har ønsker for hva sønnen skal velge av utdanning, hvor verken media på videregående eller bondeyrket er godtatt. Det ligger nok nå i habitusen til Ståle at det er andre utdanninger og yrker som familien ønsker for han. I den sosiale kapitalen hans er ikke jordbruk sett på som et yrke som gir prestisje (Bourdieu, 1995, s. 15). Det stemmer godt med Bourdieu sine slutninger om hvordan individet forstår sin plass i det samfunnet og den kulturen den er en del av, siden dette innvirker på ens habitus av hvem man er og hva man kan bli (Wilken, 2008, s. 39). Med Bourdieu kan man også konkludere med at i det feltet Ståle tilhører er den styrende doxa at høyere utdanning gir prestisje og makt.

Det bekreftes også i Ståle sin fortelling, hvor alle Ståles venner og kjente skal gå studiespesialiserende. Han vet om bare en gutt som skal gå yrkesfag. Her vil vennene, ved siden av familien, være en del av Ståles sosiale kapital. Hvilke koder og spilleregler som gjelder ved valg av utdanning, vil ha betydning for hver enkelt av vennene. På denne måten påvirker de hverandre (Bø og Schiefloe, 2007, s. 118). Hvis han skal være ærlig, tror han at noen kanskje ikke velger yrkesfag fordi de ikke tør. De som velger yrkesfag må tenke grundig over valget sitt, for velger du bort studiespesialiserende, har du ikke lenger alle muligheter åpne. For Ståle vil studiespesialiserende med realfag gi høy kulturell kapital. Yrkesfag derimot gir ikke status eller kulturell kapital i Ståles felt, verken hjemme eller blant vennene.

Dette stemmer med at ungdom fra samme miljø velger lik utdanning som gir status i deres felt (Olesen, 2012, s. 128).

Ståle sin dominerende kultur er av den oppfatning at teoretisk kunnskap er mer verdsatt enn praktisk kunnskap (Bye, 2010, s. 32). Ståle mener at alle ønsker å tjene mye penger og at alle har store forventninger til sitt kommende yrke. Her vil miljøet han tilhører, som venner og familie, forsterke disse forventningene. De som velger utdanning som fører til yrkene som gir status, vil øke sin kulturelle kapital (Olesen, 2012, s. 128). I Distinksjonen viser Bourdieu at sosiale lag og klasser i samfunnet har forskjellig logikk og tankemønstre (Bourdieu, 1995, s. 30-43). Dette gjør at Ståle og vennene velger samme retning i videregående da de har en felles oppfattelse av at studiespesialiserende er fornuftig å ta (Olesen, 2012, s. 127). Bourdieus teori om reproduksjon av barn inn i foreldrenes samme sosiale lag, synes jeg også kommer godt frem i Ståles historie. Her kan jeg se hvordan Ståle opprettholder familiens hierarki ved å utdanne seg innenfor et yrke som gir makt og økonomisk kapital (Bourdieu, 1996, s. 38).

5.2.3. En meningsfull jobb med god lønn, så han skal bli ingeniør

Eik er den første som tar ordet og starter med å fortelle i sin gruppe. Joda, han har tenkt å utdanne seg som ingeniør, kanskje innenfor det maritime. Derfor skal han først gå studiespesialiserende med realfag, så får han se hva det blir til etterpå. Han kjenner flere som er ingeniører, blant annet onkelen som er ingeniør i et stort firma. Han er maritim ingeniør, så det er kanskje veien å gå for Eik også. Det blir derfor universitet på han senere. På en oljeplattform kan du tjene godt som ingeniør, og det er bonuser å få siden det er forbundet med risiko å jobbe der, sier han. Bortsett fra å ha høy lønn, så jobber de turnus, så det blir mye fritid når man jobber offshore. Det høres «chill» ut, synes han, men han må tenke langsiktig og være smart. Om hvordan det blir den dagen han har stiftet familie, sier han:

Ja, men jeg tenker ikke å jobbe innen offshore da, fordi, jeg har fått råd da, om at jeg må tenke langsiktig, det kommer til å bli mindre arbeidsplasser der da. Men innen fiske da, det kommer til å bli større, i Norge, så kanskje noe innenfor det.

Det må vel bety at han tenker å jobbe offshore en stund, for så å jobbe innen fiske. Men først videregående. Eik tror de fleste velger skole i nærmiljøet sitt. Han tror for eksempel ikke at noen vil søke bygg- og anleggslinje, for da må de dra helt på andre siden av byen. Når en

annen i gruppa sier at det er bygg- og anleggslinje på en av nærskolene, mener Eik at den er ikke så nærme. Dit må de jo ta bussen. Uansett er ikke det aktuelt for Eik. Han mener også at de som skal gå studiespesialiserende, søker de samme skolene som kameratene. Ikke for det, om de søker på de tre nærmeste skolene som de kan gå til, vil de uansett havne sammen med noen de kjenner. Siden Eik ikke er helt sikker på hva han skal bli, mener han at han holder alle dører åpne hvis han tar studiespesialiserende. Han tror nok at et praktisk arbeid kunne vært artig, men:

Du tjener mer hvis du sitter på kontor, hos et entreprenørfirma for eksempel, så da gjør du heller det.

Når jeg spør han om han vet hvilken lønn en snekker har, svarer han at de tjener visst ganske bra, men at han ikke er av den praktiske typen. Det vet han fordi han har hatt en sommerjobb som assistent sammen noen snekkere. Han gjorde drittjobbene for dem, sier han, mens snekkerne tok seg av det arbeidet som det trengtes utdanning for å gjøre. Det medførte at han ikke har lyst til å bli snekker, nei det er ikke et yrke for han:

Det er litt sånn slapt liv, du bare våkner klokken 07, hver morgen og setter i noen spiker, men det er bare... nei.

Dessuten så mener han at bygg- og anlegg ikke funker for han, fordi han liker skole så godt og vil ha en høyere utdanning. Han vil ha en betydningsfull jobb, med mening. Det er derfor han tenker å bli ingeniør. Vi er nødt til å ha ingeniører for å utvikle teknologi hele tiden, sier han. Faren er advokat, men det ser han ikke på som en betydningsfull jobb. Joda, det er en bra jobb, og han kunne sikkert valgt det, men heller ingeniør. Han tror nok at han er blitt påvirket at foreldrene sine:

Jeg tror at det har litt å si faktisk, hva foreldrene gjør, det har kanskje ikke mest å si, men ganske mye da.

For han mener at vennene også påvirker hva de velger av utdanning. Siden de er i samme vennekrets, tenker de nok ganske likt også. Alle vennene skal jo søke studiespesialiserende, noe han også skal gjøre. Slik kan han, som han sier, ha alle dørene åpne for fremtiden.

Kulturell kapital og habitus

Eik er vokst opp i en by, rett utenfor sentrum. Han har en far som er advokat. Onkelen er maritim ingeniør. Familien og slekten utgjør noe av Eik sin sosiale kapital og er med på å påvirke han. Selv ønsker Eik også å utdanne seg som ingeniør, kanskje innenfor det maritime. Han skal uansett søke studiespesialiserende med realfag på videregående, for så å studere på universitet. For Eik vil det bety at han er påvirket av familien til å mene at utdanning fører til yrker som gir prestisje og kulturell kapital (Olesen, 2012). Innenfor sitt felt med høyt utdannede i familien, vil Eik ha et fortrinn under utdannelsen fordi han kan få støtte og hjelp av familien, de kjenner kodene og spillereglene innen utdanningssystemet, slik at Eik også får innpass i dette feltet (Risslén, 2008, s. 1). Det er de som har kunnskap om feltet, og som bruker de riktige kodene til rett tid, som får best innpass der. Bourdieus begrep habitus sier oss noe om hvordan barnet igjennom familien og andre får en oppfatning om hvilke yrker som er bra og ikke (Bourdieu, 1995, s. 15).

Eik har en oppfattelse av at ingeniører gjør en meningsfull jobb, siden de utvikler teknologi. Dette har Eik fått kunnskap om av familien, hvor den kulturelle kapitalen har bidratt til å understøtte en habitus, en tro på, at Eik også kan arbeide innen dette yrket. Hvor man kommer fra og hvordan man ser på seg selv, gir seg uttrykk i habitusen, som er individuell, men som også blir kollektiv da den tilegnes i det sosiale miljøet en tilhører (Bourdieu, 1995, s. 15). Eik har nok lært innenfor sitt miljø og felt at det gir prestisje å ta en utdanning som fører til at en blir ingeniør (Bourdieu, 1995, s. 21-200). Han vil nok få hjelp og oppmuntring av foreldrene, slik at han kan lykkes i skolen (Hansen, 2011, s. 174). At faren har studert vil også bidra til at Eik får samme type kulturell kapital som familien mener er den riktige (Hansen, 2011, s. 175-176).

Han ønsker å arbeide ved en plattform for der vil han tjene godt, og siden det er turnusarbeid der, vil det gi han mye fritid. Men, når han en dag har fått seg sin egen familie, ønsker han å arbeide på land. Da vil de rådene han har fått og å tenke langsiktig og å være smart, kunne føre han inn i fiskeribransjen. I følge Bourdieu, vil disse yrkene gi han den riktige og viktige kapitalen i sitt felt, noe som også vil kunne gi han makt (Flemmen, 2012).

Spesielt vil valg som gir høy kulturell kapital i feltet velges av de ungdommene som tilhører det samme miljøet (Olesen, 2012, s. 127). Eik og vennene mener med andre ord at det er fornuftig å gå studiespesialiserende, for kun da har de alle mulighetene åpne til å velge hva de ønsker å studere etterpå. En ungdom som Eik, vil få utviklet sin identitet ved å velge et yrke og utdanning som sikrer den kulturelle kapitalens videreføring med både prestisje og makt

som viktige markører. Det å bli ingeniør stemmer for Eik ut fra hans bakgrunn i familien, og vil være et trygt valg (Mathiesen et al., 2010, s. 1-5). Han ønsker en selvrealisering som gir han sosial status og i hans felt tilsier den kulturelle kapitalen at ingeniør er et positivt yrkesvalg (Frønes, 2006, s. 51).

Det har vært et ønske fra Staten om å få flere til å velge realfag de siste årene, noe som nok har vært med på å påvirke Eik til å velge studiespesialiserende med realfag (Kunnskapsdepartementet, 2010). Ved å utdanne seg som ingeniør, vil Eik bidra til å opprettholde familiens posisjon i det sosiale klasse-hierarkiet, og slik vil han oppnå makt i samfunnet med både høy kulturell kapital og økonomisk kapital (Bourdieu, 1996, s. 38).

5.2.4. Blir han ikke alpinist, bytter han ut skiene med dress og stresskoffert

Jo er en sporty fyr som liker å være ute på ski. Han skal gå idrettsfag med studiespesialiserende og planen er å bli alpinist. Skulle han ikke bli en av de beste, har han likevel dørene åpne for å studere:

Hvis jeg ikke blir alpinist, så har jeg lyst til å jobbe med tall og greier – i bank eller aksjer eller ett eller annet.

Jo er glad i realfag og tror nok at økonom eller siviløkonom er noe for han. Han tenker å ta høyere utdanning som fører til en jobb i retning av realfag. Det har han nok fra sin bestefar, for han er siviløkonom. Jo vet at det kreves høye karakterer for å komme inn der, og at det er god lønn i slike yrker. Han skal i hvert fall ikke søke yrkesfag, selv om det ville blitt mer fritt, for de trenger jo ikke å lese så mye. Der gjør de jo mer praktiske ting. Jo har hørt at det er ganske mange som går på elektro, han vet at det er elektrolinje på en av nærskolene. Men, han liker å gå på skolen:

Jeg synes det er greit å gå på skole. Det er greit å ha info i hodet, å kunne ting. Du kommer langt med å kunne litt forskjellig.

Som sagt ønsker han en jobb som går på realfag, som krever høyere utdanning. Ikke så mye praktisk, men en kontorjobb.

Jeg er ut etter dress og stresskoffert, ja.

Grunnen til det, er at hvis du tjener mye penger, kan du gjøre det du har lyst til i fritiden. Jo ser ikke for seg å drive og mekke på en bilmotor eller noe slikt. Likevel tror han at han kanskje skal ha en sommerjobb hvor han skal gjøre noe praktisk arbeid, han har fått tilbud om en malerjobb. Han gjør det for pengenes skyld og for å få litt jobberfaring:

Også får vi se om jeg går lei etter hvert.

Avslutningsvis forteller han at han tror familie har stor påvirkning og er viktige rollemodeller, både på godt og vondt. Det er slik vi får et godt inntrykk av hva man vil bli og hva man ikke vil bli, forteller han. Hvis faren hans hadde vært snekker, ville han sikkert blitt påvirket av det også:

Hvis pappa hadde vært snekker og kommet med nye skulderreimer eller noe sånt da, så kanskje jeg også hadde syntes det hadde vært kult..

Økonomi og kulturell kapital

Jo har vokst opp i et etablert boligstrøk nær bysentrum. Bestefaren er siviløkonom og Jo mener selv han er blitt påvirket til å like realfag av han. Denne påvirkningen av bestefaren, som er i Jo sin sosiale kapital, har nok slik påvirket Jo til å like realfag og til å mene at økonom eller siviløkonom er yrker som kunne passe for seg. Jo er nå motivert for samme yrke som bestefaren, for han ser at bestefaren har lyktes i sitt valg (Ektvedt, 2003).

Jo skal gå studiespesialiserende med idrettsfag, for han ønsker å prøve å gjøre det godt som alpinist før han tar høyskole. Han vet at det kreves gode karakterer for å komme inn på studiet, men slike yrker gir god lønn. Jeg vet ikke hva foreldrene til Jo er utdannet som, men siden han nevner bestefaren, må jeg gå ut fra at han har påvirket Jo til å velge innenfor samme yrkesretning. Jo vil nok få hjelp av bestefar til å sette seg inn i feltet ved å lære seg kodene som gjelder, noe som vil hjelpe han til å forstå spillereglene innenfor feltet (Olesen, 2012). Slik vil han ha større mulighet til å lykkes som student (Risslén, 2008, s. 1).

Jo mener familie har stor påvirkning og er viktige rollemodeller, både på godt og vondt. Slik kan man bli inspirert til et yrke, eller få kunnskap om hva man ikke ønsker å bli. Han er åpen for at hvis faren hadde vært snekker, ville han kanskje syntes det hadde vært et interessant yrke. Det synes han imidlertid ikke, for hans påvirkning har ikke gått i den retningen. Jo kommer fra en familie som har ført til at hans habitus gjør at han har tro på å bli noe innen

realfag. Økonom eller siviløkonom er bra yrker i hans sosiale miljø, noe som gir prestisje og status (Bourdieu, 1995, s. 15). Det å ha kunnskap, altså kulturell kapital, er noe Jo mener er bra og han liker å gå på skole. Det er mulig han skal ha sommerjobb og gjøre noen malerjobber, men det er kun for å få litt jobberfaring og for å tjene litt penger. Jo har nok ingen rollemodeller som har håndverksyrker, siden han ikke nevner det i intervjuet. Han ønsker en kontorjobb med høy lønn, slik at han kan gjøre det han har lyst til i fritiden. Med en høy utdanning, vil han kunne få mye kulturell kapital innen sine felt, bestående av kunnskap som han mener er interessant (Wilken, 2008, s. 39).

Jo har sikkert en indre tro på seg selv, fordi han har hatt gode erfaringer i oppveksten og slik styrket sin identitet som alpinist. Det å være god i noe, styrker selvbildet og slik vil han takle de nye utfordringene han får i videregående (Aagre, 2003, s. 40).

Jo har nok blitt påvirket i feltet han er en del av innen idrettsgrenen sin, hvor han kjenner kodene og spillereglene. Ved å velge denne linjen i videregående, ønsker han selvrealisering, noe som gir sosial status vennene (Frønes, 2006, s. 51). Jo kjenner flere som skal velge samme linje på videregående, og her påvirker de i samme felt hverandre ved en gjensidig sosial påvirkning, med felles verdier, meninger, holdninger og væremåte (Bø og Schiefloe, 2007, s. 118). I miljøet vil det være tegn, regler og kulturelle koder som gir mening for medlemmene av denne kulturen (Røkenes og Hanssen, 2002, s. 174). Jo er enda en gutt fra byen som ønsker å gå studiespesialiserende med realfag. Han har nok også blitt påvirket av utdanningspolitikken hvor politikere og tjenestemenn i systemet er med på å konstruere en sosial virkelighet som tilsier at studiespesialisering er riktig hvis du ønsker å tilhøre den rådende maktelite. Siden det fra myndighetshold fremheves at realfag er viktig kompetanse hos neste generasjon bidrar Staten, som den maktfaktor den er, å gi dette faget høyere status i alle sine former. Som Bourdieu minner oss om, er det ved bruk av kommunikasjon og kunnskap sosiale klasser hevder seg overfor andre, og slik vil de som utgjør den legitime kulturen legge føringen på hvilken kunnskap som er gjeldende (Bourdieu, 1996, s. 38).

5.2.5. Oppsummering av analysene om byguttene

De aller fleste av guttene fra byen som er med i denne studien tilhører miljø som gjør at de ønsker å ta studieforbereende i den videregående skolen. I deres familier, tilsier guttenes sosiale kapital i form av foreldre, søsken og besteforeldre, rollemodeller at det kreves yrker med utdanning på høyskolenivå. Guttene mener at de blir påvirket av foreldre og venner, men også av rollemodeller fra media som tv og internett. Kun en av guttene fra byen i min

studie ønsker å utdanne seg innen yrkesfag, da dette ikke blir sett på som god kulturell kapital i deres miljø. Guttene har ikke et positivt syn på yrkesfag, men ønsker i stedet å arbeide på kontor. De ser ikke på seg selv som praktiske, men de mener og tror at guttene som bor på bygda er det. Det virker som om det å male og snekre hører til på hytta og slik blir en fritidsaktivitet. Det at flere av guttene uttaler seg negativt om håndverksyrker med bakgrunn i at det er kjedelig og lite populært, forteller meg at de ikke har rollemodeller i disse yrkene rundt seg. Guttene i byen ønsker yrker hvor de kan tjene godt, og for dem er det yrker som krever studiespesialisering, gjerne med realfag, som gir med status. Jobber som krever høy utdanning, vil også gi dem makt i samfunnet (Esmark, 2006, s. 72-75). Videre trenger ingen av guttene i byen å flytte på hybel, noe som fører til en helt annen tankegang når det gjelder økonomi enn hos guttene på bygda. Siden det er mange høyskoler i byen, trenger de i realiteten heller ikke flytte på hybel når de skal studere.

Kapittel 6 Diskusjon

I dette kapitlet diskuteres problemstillingen: *Hva påvirker ungdom når de skal velge seg et fremtidig yrke?* Underveis vil dette bli belyst ut fra Pierre Bourdieu sine begreper som jeg har brukt i denne studien. Mitt spørsmål til guttene under fokusintervjuene har vært: *Hva ønsker dere å jobbe med som voksen?* Ut fra dette spørsmålet fortalte guttene om ønsker og planer for fremtiden. Det kom frem under samtalene i intervjuene hva de er blitt påvirket av, noe som har gjort at jeg har fått en større kunnskap om hvordan påvirkning fra flere hold fører til valg av utdanning og yrke.

Når jeg ser på guttene på bygda i min studie så velger 9 av 11 å utdanne seg innenfor yrkesfag (se vedlegg 1). 8 av guttene velger typisk mannsdominerte fag. Guttene har hatt påvirkning fra sine rollemodeller innen sitt familiære felt, som fedre, søsken, besteforeldre eller onkler. Mange av guttene har allerede et forhold til det yrket de ønsker å arbeide innen, for de har fått være med far eller andre, slik at den sosiale kapitalen har påvirket dem fra de var små. Det har ført til at guttene allerede har kulturell kapital innen praktiske yrker, noe som har vært med på å gi dem en identitet som praktikere. Slik blir guttene påvirket av sin sosiale kapital til å bli reproduisert inn i yrker de kjenner til igjennom familie (Ektvedt, 2003, s. 17). De fleste av fedrene arbeider innen mannsdominerte yrker selv og slik får guttene støtte i sitt felt til å bli håndverkere. Guttene påvirker også hverandre, siden de fleste ønsker yrkesfag, så her kan vi ved bruk av Bourdieu se at det nok er en doxa blant kameratene om at håndverksyrker er bra

valg. Guttene i min studie liker seg, og ønsker å etablere seg, på bygda som voksen. Derfor velger de yrker som kan gi dem arbeid der. Enkelte forskere hevder at gutter på bygda er lite utdanningsorientert og at de derfor velger yrker som krever kort utdanning (Heggen, 2004, s. 110), mens andre mener at dette er misvisende og at de som velger å etablere seg på hjemstedet, gjør bevisste og overveide valg (Bye, 2010, s 2). Å velge utdanning bevisst for å kunne etablere seg på bygda, bekreftees altså også i resultatene fra min studie.

For å kunne ta videregående skole må mange flytte på hybel, for slik er utdanningssystemet i landet bygd opp. Dette kan sees på som symbolsk maktbruk fra den norske staten, for guttene har ikke noen alternativ måte å få tatt videregående skole på enn å flytte til steder der disse skolene finnes. Det å flytte på hybel i en alder av 16 år kan være utfordrende, også økonomisk sett. Riktignok har alle krav på å få studielån og eventuelt stipender, men dette gjør nok at økonomi kan være med og påvirke valg av utdanning. Flere av bygdeguttene snakket om viktigheten av å være økonomisk fornuftig, noe som gjør at noen velger å bo hos slekt eller dele hybel med kamerater. Med Bourdieu kan jeg se at makten i samfunnet ikke premierer et liv på bygda når det gjelder utdanning. Den norske statens symbolske makt favoriserer et sentralisert utdanningssystem, noe som medfører at bygdeungdommen må flytte for å få tatt den nødvendige videregående skolen som kreves for at de i fremtiden skal kunne få seg arbeid der de ønsker å bo. Det at en klasse har makt, fungerer i følge Bourdieu kun hvis andre klasser finner seg i denne maktstrukturen (Wilken, 2008, s. 69). Hva om befolkningen på bygda ikke lenger går med på at ungdommen deres må flytte ut for å ta videregående skole? Hva om de på bygda får makt til å bestemme at utdanningssystemet skal organiseres slik at ungdommene kan bo hjemme, som ungdommen i byen kan? Det kunne sikkert vært mulig i dagens digitale verden, og da hadde de økonomiske utfordringene blitt den norske statens, og ikke bygdeungdommens.

Konsekvensen av at guttene på bygda velger tradisjonelle håndverksyrker og at guttene i byen velger prestisjeyrker i tråd med OECDs føringer, fører til en forsterkning i skillet mellom by og bygd. Her vil den klassen som har høyest kulturell kapital og innflytelse, og som kan påvirke beslutninger for neste generasjon, fremdeles tilhøre byen. Dette påvirker også en del av guttene på bygda til å mene at de bør studere videre etter at de har tatt fagbrev – noe som igjen kan føre til at de etablerer seg i byen og ikke flytter tilbake til bygda. Dette er stikk i strid med regjeringens distriktpolitikk (Johansen, 2008, s. 13). Gjennom påvirkningen fra OECD, som hevder at kvalitet, konkurransekraft og økonomisk vekst er ensbetydende med

mer utdanning, bidrar utdanningspolitikken i realiteten til at flere flytter til byene. Dermed forsterkes det negative bosetningsmønsteret (Heggen, 2004, s 104-106). Selv om ungdommen trives på bygda, må de flytte for å utdanne seg, noe som tapper periferien for rekrutter (Heggen, 2004, s. 116). Som tidligere skrevet, ser rektoren ved den ene bygdeskolen at elevtallet nå er så lavt at den står i fare for å bli nedlagt. Blir den det, vil det gjøre bygda enda mindre attraktiv for tilflytning.

Hvis vi nå ønsker levende bygder, så burde det også være av interesse at ungdommen på bygda velger yrker som gjør at de kan få arbeid på hjemstedet. Men i følge Meld. St. 13 (2012-2013) skjer mye av sentraliseringen ut fra hvilket studiested ungdommen velger. Opp mot 60 % av studentene bosetter seg der de har studert, noe som viser at det er behov for en spredt utdanningsstruktur (Kommunal- og regionaldepartementet, 2013, s. 10). Det å ha et levende bygdesamfunn krever infrastruktur og fagkunnskap innen mange områder, noe som innebærer at bygda blant annet trenger håndverkere. Guttene på bygda ønsker riktig nok å bli håndverkere, men samtidig har de en intensjon om å videreutdanne seg etter å ha tatt fagbrev. Kan det ha bakgrunn i at de tror at det ikke er tilstrekkelig å være «bare» håndverker? På den andre siden ønsker guttene i byen ikke å utdanne seg som håndverkere, da de ikke har et positivt forhold til slike yrker. Vi vet at den norske regjeringen ser at det vil bli et stort behov for personer med fag- og yrkesutdanning i fremtiden. Færre søker seg til yrkesfag i dag, og nedgangen er størst (16 %) ved Bygg- og anleggsteknikk (Kunnskapsdepartementet, 2014a). Myndighetene ønsker derfor å heve yrkesfagenes status ved å bruke forskjellige grep, for eksempel ved å øke lærlingtilskuddet, styrke muligheten for å veksle opplæringen mellom bedrift og skole og ved å gi rett til påbygging etter bestått opplæring (Kunnskapsdepartementet, 2014f). I følge artikkelen *Yrkesfagløftet* (2014) er det mellom 6000 og 8000 elever som ikke får lære plass for å fullføre sin utdanning, noe som resulterer i at arbeidslivet går glipp av nødvendig arbeidskraft. Ved å øke lærlingtilskuddet er ønsket at flere får lære plass (Kunnskapsdepartementet, 2014f). Det arbeides også for at fellesfagene skal bli mer yrkesrettet og mer relevant for det yrket som en skal utdannes i. I en artikkel fra VG, gjengitt på regjeringens internettside, om at yrkesfagene fortjener mer respekt, skriver kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen om frafall, mangel på lære plasser og elever som sliter (Isaksen, 2014). Artikkelen avsluttes med:

Blant en del av oss som har studert på universitetet blir det å velge yrkesfag nok sett på som et andrevalg. Det til tross for at arbeidsledigheten blant de som går ut med fagbrev er svært lav og lønnen ofte god. Likevel mener noen at yrkesfag ikke er godt nok. Det er selvfølgelig feil (Isaksen, 2014).

Så går jeg over til guttene i byen. Av de 15 guttene jeg intervjuet, skal 14 ta studiespesialiserende i videregående. Kun én skal utdanne seg innen yrkesfag. Mange av dem som skal gå studiespesialiserende skal også ta realfag, for de vil ha alle muligheter åpne til å studere det de måtte ønske etter videregående. Yrkene de ønsker å utdanne seg til, krever minst tre års høyskole. De fleste av guttene har rollemodeller i familien og har mange videregående skoler å velge mellom, men de fleste skal velge nærskolen sin. Noen av guttene vet ikke helt hvilket yrkesfelt de ønsker å arbeide innen, men det trenger de ikke bestemme seg for ennå, siden de skal ta studiespesialiserende først. I motsetning til guttene på bygda, som allerede har opparbeidet seg kulturell kapital innen praktisk arbeid, har ikke guttene i byen like stor kapital innen sine fremtidige yrker. Guttene i byen har riktignok noe kunnskap om sine fremtidige yrker igjennom sine fedre eller andre rollemodeller, men de har ikke fått være med og arbeidet innen disse fra de var små, slik guttene på bygda har. Byguttene fortalte om flere rollemodeller enn guttene på bygda. De mente at de også er påvirket av forbilder fra filmer, sport og andre hold.

Guttene sine planer om å velge studiespesialisering med realfag, passer godt med regjeringens ønske. Utdanningsdirektoratet ønsker en helhetlig satsing på realfag da de mener at norsk skole har et realfagsproblem (Kunnskapsdepartementet, 2014e). Realfag må til for å kunne løse klimautfordringene, for å kunne gi befolkningen gode helsetilbud og for å kunne drive med teknologiutvikling, står det i regjeringens pressemelding fra 30.03.2015 (Kunnskapsdepartementet, 2015). I likhet med Bourdieu, ser jeg at det er slike yrker som i dagens samfunn har mest prestisje og som det satses på. De yrkene guttene ønsker vil slik gi dem symbolsk makt i samfunnet.

I følge norsk utdanningspolitikk (influert av internasjonale trender og premissleverandører som OECD) blir utdanning sett på som en investering for fremtiden, og skal føre til at ungdommen har mulighet til å få seg jobb etterpå, men også mulighet til jobbskifte på tvers av sektorer (Kristiansen, 2012, s. 20). For samfunnet betyr det at den får kompetanse som arbeidslivet etterspør og som det er behov for (Kunnskapsdepartementet, 2001).

I følge stortingsmeldingen *Utdanningslinja* vil de som ikke har fullført utdanning ha problemer med å få seg arbeid i årene fremover. Som jeg har skrevet i innledningen, er grunnen til dette at norske bedrifter skal kunne hevde seg, men også at utdanning skal hindre at det vokser frem nye sosiale skiller i befolkningen. Dette er også blant årsakene til at ungdom som har fullført ungdomsskolen har rett på videregående opplæring (St. meld. Nr. 44 [2008-2009]). I diskusjonen fremkommer det også at OECD, som er opptatt av nasjonenes økonomiske vekst, har konkludert med at Norges befolkning har for dårlige grunnleggende ferdigheter innen regning og lesing, noe som gjør at det er mangel på arbeidskraft med kompetent utdanning (Schleicher, 2014, s. 11-14). Som følge av denne konklusjonen ønsker norsk utdanningspolitikk, ved bruk av strategien *Nasjonal satsing på økt kompetanse* å øke verdiskapningen og produktiviteten i samfunnet (Kunnskapsdepartementet, 2014b). Vi ser dermed at norsk utdanningspolitikk ser definisjonsmakten til å ligge hos OECD og ikke hos det norske samfunnet (Karlsen, 2006, s 199). I følge Karlsen (2006) er det et problem at OECD sin PISA-undersøkelse kun tester basisferdigheter som skriving, lesning, naturfag, engelsk og matematikk, altså ferdigheter med høy prestisje og som den globaliserte økonomien ser som nytteverdi (Karlsen, 2006, s 200). OECD er slik en viktig premissgiver for medlemslandenes utdanningspolitikk (Karlsen, 2006, s 204). Det er reist en del kritikk mot at OECD og PISA-prosjektet dikterer vår nasjonale utdanningspolitikk. I Norge har vi både formålsparagraf og læreplaner, som det ikke tas hensyn til fra internasjonalt politisk hold. Den norske skolen skal gi elevene et verdigrunnlag med mål og mening, hvor de skal lære å utvikle seg til å bli et dannet menneske (Utdanningsdirektoratet, 2011). Solidaritet, allmenndannelse og samfunnsansvar måles ikke i OECD sine tester, de måler som tidligere skrevet, bare ferdigheter som er interessante for den globale økonomien (Sjøberg, 2014 s. 38). Blir det da riktig at norske utdanningsmyndigheter lar disse testene legge premissene for skolepolitikken når det ikke er et pedagogisk, men et politisk prosjekt?

I analysearbeidet mitt ser jeg at guttene i byen velger utdanning som passer til føringene som OECD legger ved å velge studiespesialiserende på videregående, gjerne med realfag. Guttene på bygda passer kanskje egentlig bedre til skolens uttalte mål og verdier. I den generelle del av læreplanen står det at det skal fremmes glede over friluftsliv, at det skal legges vekt på naturopplevelser og naturforståelse (Utdanningsdirektoratet, 2011, side 7). Videre sier læreplanen at opplæringen skal utdype den lokale historien, for den er et bidrag til den kulturelle variasjonen som finnes (Utdanningsdirektoratet, 2011, s. 2). Bygdeguttene gir uttrykk for skaperglede ved bruk av sine praktiske kunnskaper, samtidig som de setter pris på

friluftsliv. De tilegner seg slik praktisk og kulturell kompetanse som er nødvendig for å opprettholde et levende bygdesamfunn.

Regjeringen i Norge ønsker at befolkningen skal utdanne seg, både for den enkeltes del, men også for at hele befolkningen skal dra nytte av en felles økt kompetanse. Planen er at dette skal gi en økt verdiskapning og produktivitet i hele samfunnet, med ringvirkninger som skal gi mindre sosiale forskjeller. For å oppnå dette, må det også arbeides for at det blir lik kjønnsfordeling i alle yrker, noe som vil ha mye å si for likestilling og likelønn. Ut fra de 26 informantene jeg intervjuet, er det kun én gutt som skal velge et kvinnedominert yrke. Han ønsker å bli barne- og ungdomsarbeider og har søkt på helse- og oppvekstfag. Riktignok er ikke mitt utvalg stort, men jeg mener at min studie viser en klar tendens til at gutter fremdeles ikke velger seg inn i kvinnedominerte yrker. Guttene på bygda velger heller typiske mannsdominerte yrker, med en plan om å studere etter fagbrev. De fleste av guttene i byen velger studiespesialiserende for senere å studere til et yrke som vil gi dem økonomisk kapital. Her kan jeg igjen, med utgangspunkt i Bourdieu, se at det er guttene i byen som også vil oppnå den høyeste kulturelle kapitalen ut fra hvilke ønsker utdanningssamfunnet setter øverst.

Norge ønsker altså å øke utdannelsen av sin befolkning, men har landet bruk for at så mange tar høyskoleutdanning? Landet har behov for yrkesfagarbeidere også. Bourdieu snakket om inflasjon innen utdanningssystemet, noe som vil øke forskjellene ytterligere mellom dem som har utdanning og dem som ikke har det. De som faller fra under videregående skole, vil få store problemer på arbeidsmarkedet. Bidrar utdanningssamfunnet slik til å skape nye sosiale forskjeller – noe det egentlig skulle forhindre? Dette kunne det vært interessant å forske mer på. Under arbeidet med denne studien, har jeg funnet en del forskning på gutter som er vokst opp på bygda. Jeg har både forhørt meg og søkt etter forskning på gutter som bor i byen, men det har vært vanskelig å finne. Disse byguttene kunne det også vært interessant å forske på.

6. 1. Avslutning

Før jeg foretok mine intervjuer, var jeg ikke klar over at det kunne være så stor forskjell i synet på yrkesfag mellom guttene på bygda og i byen. Det synes jeg er interessant og overraskende. Det kom godt frem i analysene at bygdeguttene allerede i 10. klasse identifiserer seg som praktikere, mens guttene i byen ikke gjør det. Ved å lese om Bourdieu og hans teori om reproduksjon, har også jeg funnet i min empiri at ulike miljø har forskjellige

oppfatning av hvilke rollemodeller det sees opp til. Slik vil livsstil ikke være et helt fritt valg, men et system hvor sosiale erfaringer, måter å tenke på og kollektive minner, ha betydning (Bourdieu, 2006, Kap 4).

Referanseliste

- Barth, E. (2005). *Den samfunnsmessige avkastingen av utdanning*. Hentet 26.09.14, fra: <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Bok-og-tidsskriftsartikler/2005/2005038>
- Bjørkeng, B. (2013). *Yrkesfag – lengre vei til målet*. Samfunnspeilet 1/2013. Statistisk sentralbyrå. Hentet 16.08.14, fra: <http://www.ssb.no/sok?sok=Yrkesfag>
- Borgen, O. Å. & Skogen, K. (2013). Gutta på jakt. Jakt som arena for reproduksjon av arbeiderklassekultur. *Tidsskrift for ungdomsforskning*. 13(1): 3-30. Norsk institutt for naturforskning (NINA). Hentet 29.11.14, fra: http://www.hioa.no/asset/6726/1/6726_1.pdf
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo. Pax Palimpsest. (Oversatt av Annick Pieur til norsk). Hentet 01.08.14, fra: <http://www.nb.no/nbsok/nb/d292e9d159303eca6989f11da55d5f60?index=1#3>
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. D. (1993). *Den kritiske ettertanke*. Oslo: Det Norske Samlaget. Hentet 01.08.14, fra: <http://www.nb.no/nbsok/nb/4656cdef432dc099a8e26a713c36e0ae.nbdigital?lang=no#5>
- Bourdieu, P. (1996). *Symbolisk makt*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Bye, L. M. (2010). *Bygdas unge menn. En studie av bygdemenns forhandlinger om og utforming av «rurale maskuliniteter»*. (Doktoravhandling, NTNU). Trondheim: NTNU. Hentet 14.02.15, fra: <http://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/265328>
- Bø, I. & Schiefloe, P. M. (2007). *Sosiale landskap og sosial kapital. Innføring i nettverkstenking* (2. utg.) Oslo: Universitetsforlaget.
- Ektvedt, K. A. (2003). *Arv av yrke?* (Hovedfagsoppgave, NTNU). Trondheim: NTNU.

Esmark, K. (2006). Bourdieus uddannelsessociologi. I Prieur, A. & Sestoft, C. *Pierre Bourdieu En introduksjon* (s. 71-113). København K.: Hans Reitzels Forlag.

Flemmen, M. (2012). *Vår tids viktigste sosiolog*. (Doktorgradsstipendiat, UiO). Hentet 23.08.14, fra:

http://manifestanalyse.no/-/page/show/14115_vaar-tids-viktigste-sosiolog

Frønes, I. (2006). *Annerledes-landet. Om framtid og utviklingstrekk i Norge*. (2. utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Hansen, M. N. (2011). Finnes det en talentreserve? Betydningen av klassebakgrunn og karakterer for oppnådd utdanning. *Søkelys på arbeidslivet*. Nr 3. 2011, s. 173-189.

Heggen, K. (2004). *Risiko og forhandlinger. Ungdomssosiologiske emner*. (2. utg.). Oslo: Abstrakt forlag AS.

Isaksen, T. R. (2014f). *Yrkesfagene fortjener mer respekt*. Hentet 24.04.15, fra:

<https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/Yrkesfagene-fortjener-mer-respekt/id2005370/>

Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010): *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (4. utg.). Oslo: Abstrakt forlag AS

Johansen, S. (2008). *Virkemidler i distriktspolitikken. En strategisk analyse av statsbudsjettets kapittel 551.60*. Norsk institutt for by- og regionforskning. (NIBR-notat 2008:110).

Hentet 02.05.15, fra:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/vedlegg/rega/rapporter/virkemidler_i_distriktspolitikken.pdf?id=2214991

Karlsen, G. E. (2006). *Utdanning, styring og marked. Norsk utdanningspolitikk i et internasjonalt perspektiv*. (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Kjølsrød, L. & Skirbekk, S. (2014). *Klasse*. Hentet 30.03.15, fra: <https://snl.no/klasse>

Korp, H. (2006). *Lika chanser på gymnasiet?* Hentet 25.02.14, fra:
<https://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/7717/HelenaKorpFINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kristiansen, A. (2012). *Utdanning og sosial utjevning. Om tilpassing, seleksjon og reproduksjon*. Tromsø. Unipub.

Kunnskapsdepartementet (2015). *Norges første realfagskommuner er klare*. Hentet 23.04.15, fra: <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/norges-forste-realfagskommuner-er-klare/id2404254/>

Kunnskapsdepartementet (2014a). *Færre søkere til yrkesfag*. Hentet 05.08.14, fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/nyheter/2024/Farre-sokere-til-yrkesfag.html?id=753037>

Kunnskapsdepartementet (2014b). *Nasjonal satsing på økt kompetanse*. Pressemelding. 04.09.2014. Nr: 35-14. Hentet 13.05.15, fra:
<https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/Nasjonal-satsing-pa-okt-kompetanse--/id766794/>

Kunnskapsdepartementet (2014c). *OECD*. Hentet 25.10.14, fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/handelspolitikk/oecd.html?id=1163>

Kunnskapsdepartementet (2014d). *Pressemelding, Nasjonal satsing på økt kompetanse*. Hentet 26.09.14, fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/pressemeldinger/2014/Nasjonal-satsing-pa-okt-kompetanse--.html?id=766794>

Kunnskapsdepartementet (2014e). *Satsing på realfag*. Sist oppdatert 10.11.14. Hentet 14.05.15, fra:
<https://www.regjeringen.no/nb/tema/utdanning/grunnopplaring/innsiktsartikler/realfag/id2009475/>

Kunnskapsdepartementet (2014f). *Yrkesfagloftet*. Sist oppdatert 17.12.2014. Hentet 23.04.15, fra: https://www.regjeringen.no/nb/om_regjeringa/solberg/Regjeringens-satsingsomrader/Regjeringens-satsingsomrader/kunnskap-gir-muligheter-for-alle1/Yrkesfagloftet/id753135/

Kunnskapsdepartementet (2010). *Realfag for framtida*. Strategi for styrking av realfag og teknologi 2010-2014. Hentet 12.04.15, fra:

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/realfagstrategi.pdf>

Kunnskapsdepartementet (2001). *Kunnskapsreformen*.. Hentet 10.05.15, fra:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kuf/bro/2001/0008/ddd/pdfv/143268-6s_folder_bm.pdf

Kvale, S. & Brinkman, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Larsen, Ann Kristin (2007). *En enklere metode*. Bergen: Fagboklaget.

Lovdata (2014). *Lov om barn og foreldre (barnelova)*.

Hentet 03.08.14, fra: http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7#KAPITTEL_9

LUFSS (2015). *Ny privatskulelov – auka diskriminering*. Hentet

02.04.15, fra: <http://www.lufss.no/index.php?artID=1388&navB=1>

Lånecassen (2014). *Så mye kan du få*. Hentet 09.10.14, fra:

<http://www.lanecassen.no/nb-NO/Stipend-og-lan/vg/Sa-mye-kan-du-fa/>

Mathiesen, I. H. & Buland, T. & Bungum, B. (2010). *Kjønn i skolens rådgiving – et glemt tema?* SINTEF Teknologi og samfunn. Hentet 10.04.15, fra:

<http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2010/5/kjonnradgiving.pdf?epslanguage=no>

Meld. St. 6 (2010-2011). (2010). *Likestilling for likelønn*. Kunnskapsdepartementet. Hentet 16.08.14, fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a17349f4663a44dd97fdfa71d9a848bb/no/pdfs/stm201020110006000dddpdfs.pdf>

Meld. St. 13 (2012-2013). (2013). *Ta heile Noreg i bruk. Distrikts- og regionalpolitikken.*

Kommunal- og regionaldepartementet. Hentet 14.05.15, fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3c0d694d560a4258923f0132b50c297a/nno/pdfs/stm201220130013000dddpdfs.pdf>

Meld. St. 20 (2012-2013).(2013). *På rett vei. Kvalitet og mangfold i fellesskolen.*

Kunnskapsdepartementet. Hentet 14.07.14, fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/53bb6e5685704455b06fdd289212d108/nopdfs/stm201220130020000dddpdfs.pdf>

NESH (2000). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap,*

humaniora, juss og teologi. De nasjonale forskningsetiske komiteer. Hentet 23.01.15, fra:

<https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi-2006.pdf>

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (2014). *Krav til samtykke.* Hentet 08.11.14, fra:

<http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/samtykke.html>

NOU 2007:6 (2007). *Formål for framtida. Formål for barnehagen og opplæringen.*

Kunnskapsdepartementet. Hentet 17.05.15, fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/8d208e2fb15c4b01ab344eb29c8c1be3/nopdfs/nou200720070006000dddpdfs.pdf>

Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori.* Bergen:

Fagbokforlaget

Næringslivets Hovedorganisasjon (2013). *Fremtidens kompetansebehov.* Hentet 17.07.14, fra:

<https://www.nho.no/Politikk-og-analyse/Kompetanse-og-utdanning/Fremtidens-kompetansebehov/>

Næss, T. & Støren, L. A. (2006). Arbeidsnotat 3/2006. *Hvem er de nye studentene?*

Hentet 05.08.14, fra: <http://www.nifu.no/files/2013/05/NIFUSTEPArbeidsnotat2006-3.pdf>

- Olesen, S. G. (2012). *Pierre Bourdieu*. I Pedagogik i sociologisk perspektiv. Pedersen, P. M. & Olesen, S. G. (2. utg). Aarhus C: Specialtrykkeriet Viborg.
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa* (opplæringslova). Sist endret 24.04.15. Hentet 14.05.15, fra:
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_3?q=Ungdomsrett#KAPITTEL_3
- Polkinghorne. D. E. (1995). *Narrative configuration in qualitative analysis*. Qualitative studies in education. 1995, VOL. 8, NO. 1, 5-23.
- Repstad, P. (2009). *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Risslén, E. B. (2008). *Sosial reproduksjon – ungdomar med arbetarbakgrund om sin skoltid och framtid*. (Examenarbeite, UiU). Umeå: Universitetet i Umeå. Hentet 21.02.14, fra:
<http://www9.umu.se/studentcentrum/projekt/breddad/Nulage/Social%20reproduktion.pdf>
- Røkenes, O. H. & Hanssen, P.-H. (2002). *Bære eller bryte*. (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Rørhus, K. (1993). *Ungdom og idolpåvirkning*. Oslo: Universitetsforlaget.
Hentet 14.07.14, fra:
<http://www.nb.no/nbsok/nb/2e12cad8889e50aa9b3e2788c9804d43.nbdigital;jsessionid=829C1CD01D516B0B9A803062204F804A.nbdigital3?lang=en#23>
- Røthing, R. (2006). *Mann i kvinneland*. (Masteroppgave, UiO). Oslo: Universitetet i Oslo.
Hentet 09.08.14, fra:
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/15567/mann.pdf?sequence=2>

- Schleicher, A. (2014). *OECD Skills Strategy Diagnostic Report: Norway*. Hentet 05.05.15, fra:
[https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/asd/dokumenter/2014/rapporter/correc
ted version 28 may 2014.pdf?id=2224431](https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/asd/dokumenter/2014/rapporter/correc ted version 28 may 2014.pdf?id=2224431)
- Sjøberg, S. (2014). Pisa-syndromet. Hvordan norsk skolepolitikk blir styrt av OECD.
Nytt norsk tidsskrift. Nr. 1, 2014, s. 30-43.
- St. meld. Nr. 44 (2008-2009). *Utdanningslinja*. Kunnskapsdepartementet. Hentet 26.09.14,
fra:[https://www.regjeringen.no/contentassets/8ccdb8d0af81437e95d2144649864169/n
o/pdfs/stm200820090044000dddpdfs.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/8ccdb8d0af81437e95d2144649864169/n o/pdfs/stm200820090044000dddpdfs.pdf)
- Sæther, J.-P. (2009). *Sosial arv – utdanning, yrke og materielle kår*. Oslo-Kongsvinger:
Statistisk sentralbyrå.
Hentet 16.08.14, fra:
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200916/rapp_200916.pdf
- Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere*. (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Utdanningsdirektoratet (2011). *Generell del av læreplanen*. Hentet 03.05.15, fra:
<http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Generell-del-av-lareplanen/>
- Utdanningsdirektoratet (2014). *Søkere til videregående opplæring skoleåret 2014/2015*
Hentet 15.02.15, fra: [http://www.udir.no/Tilstand/Analyser-og-statistikk/vgo/Sokere-
inntak-og-formidling1/Sokertall-2014-2015/](http://www.udir.no/Tilstand/Analyser-og-statistikk/vgo/Sokere- inntak-og-formidling1/Sokertall-2014-2015/)
- Vogt, K. C. (2007). *Gutter i mannsdominerte yrkesfag: valg av utdanning og arbeid*.
(Masteroppgave, UiB). Bergen: Universitetet i Bergen. Hentet 28.08.13, fra:
https://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/3843/Masterthesis_Vogt.pdf?sequence=1
- Weidling, T. R. & Njåstad, M. (2014). *Norge under dansk styre*. Hentet 20.04.15, fra:
https://snl.no/Norge_under_dansk_styre%2F1537-1814
- Wilken, L. (2011): *Bourdieu for begyndere*. (2. utg.). Fredriksberg C: Samfundslitteratur

Wilken, L. (2008): *Pierre Bourdieu*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Aagre, W. (2003). *Ungdomskunnskap. Hverdagslivets kulturelle former*. (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg 1:

Ønsket for videregående linjer og yrke for bygdeguttene:

Navn:	Vgs.:	Linje:	Ønsket yrke:
Hans	Yrkesfag	Elektro	Elektriker, så ingeniør
Trygve	Yrkesfag	Bygg- og anlegg	Rørlegger, så ingeniør
Sverre	Yrkesfag	TIP	Flymekaniker
Fredrik	Yrkesfag		Noe innen data
Jon	Yrkesfag	Elektro	Heismontør
Gaute	Yrkesfag	Helse- og oppvekstfag	Barne- og ungdomsarbeider, skal studere men usikker på hva
Per	Yrkesfag		Noe innen data
Ola	Yrkesfag	Bygg- og anlegg	Snekker, så mesterbrev
Jens	Yrkesfag	TIP	Mekaniker, så mesterbrev
Einar	Studiespesialiserende	Idrettslinjen	Økonom - fotballproff
Lars	Studiespesialiserende		Journalist

Vedlegg 2:

Ønsket for videregående linjer og yrke for byguttene:

Navn:	Vgs:	Linje:	Ønsket yrke:
Eik	Studiespesialiserende	Realfag	Ingeniør
Ask	Studiespesialiserende		Usikker
Bo	Studiespesialiserende	Entreprenørskap	Sivilingeniør
Jo	Studiespesialiserende	Idrettsfag	Økonom, siviløkonom
Kay	Studiespesialiserende	Idrettslinje	Ingeniør - lege
Jon	Studiespesialiserende		Ingeniør
Kåre	Studiespesialiserende		Advokat
Anders	Studiespesialiserende	Idrettslinje eller media	Noe innen media
Ståle	Studiespesialiserende		Dyrlege, advokat, politi
Erik	Studiespesialiserende		Politi
Pål	Studiespesialiserende	USA i Vg2	Noe innen økonomi
Simen	Yrkesfag	Elektro, kanskje studere i utlandet	Dataingeniør
Ola	Studiespesialiserende		Politi
Petter	Studiespesialiserende	Entreprenørskap	Noe innen økonomi
Andor	Studiespesialiserende	USA i Vg2	Maskiningeniør

Vedlegg 3: Statistikk fra mine fokusintervju

Guttene på bygda:

Bygd	Yrkesfag	Studiespes.	Rollemodell Pappa	Rollemodell Familie	Bo på bygda	Sikker på å få jobb	Tradisjonelt yrke for menn	Kroppsarbeid	Høyskole	Lønn	Utdanningsvalg positiv	Rollemodell media
Jon	1		1		1		1	1			1	
Lars		1							1	1	1	
Einar		1							1	1	1	
Jens	1		1				1		1	1	1	
Ola	1		1			1	1	1	1	1	1	
Bo	1		1		1			1 (ute i barneh.)	1		1	
Per	1		1	1			1			1	1	
Hans	1		1	1	1	1	1		1	1	1	
Trygve	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Sverre	1		1		1	1	1			1	1	
Fredrik	1				1				1		1	

Guttene i byen:

By	Yrkesfag	Studiespes.	Rollemodell Pappa	Rollemodell Familie	Bo der de er oppvokst by/bygd	Sikker på å få jobb	Tradisjonelt yrke for menn	Kroppsarbeid	Høyskole	Lønn	Utdanningsvalg positiv	Rollemodell media
Knut		1	1		1				1	1	1	
Anders		1		1	1				1		1	
Jonas		1	1	1	1				1		1	1
Ståle		1	1	1	1				1	1	1	
Erik		1			1				1	1	1	1
Pål		1			1				1			1
Simen	1				1		1		1			
Ole		1		1	1				1			1
Petter		1		1	1				1			1
Anders		1	1	1	1				1			
Eik		1		1	1				1	1		
Ask		1			1				1	1		
Bo		1	1		1				1	1		
Jo		1		1	1				1	1		
Kay		1		1	1				1	1		

Vedlegg 4:

Til foresatte for elever i 10. klasse

Forespørsel om deltagelse i undersøkelse vedrørende tanker om framtidig yrkesvalg

Jeg er student ved masterstudiet Fag- og yrkesdidaktikk ved NTNU. Studiet er under program for lærerutdanning, og jeg går linjen yrkesfag, da min bakgrunn er yrkesfaglærer innen helse- og sosialfag. Som andreårsstudent skal jeg nå skrive masteroppgave, og min problemstilling er følgende:

Hvilke tanker har ungdom omkring sitt framtidige yrkesliv?

I 10. klasse ved ungdomsskolen skal elevene ta et viktig valg i forhold til sin fremtidige yrkeskarriere. Hva er grunnen til at de velger slik de gjør? Er lønn viktig? Er ønsket om å gjøre noe for andre viktig? Er kroppsarbeid et kriterium? Kan det være at eleven ønsker å ha mulighet til selvrealisering, eller er det viktig med en karriereutvikling? Ja, det kan være mange grunner, og disse har jeg lyst til å undersøke både ved bruk av fokusgruppeintervju og brev.

Jeg ønsker å samle 5 ungdommer for å høre hva de mener er viktig i deres fremtidige yrke. Intervjuet/samtalen vil ta omtrent en skoletime, men det kommer jo an på hvor snakkesalige elevene er. Videre ønsker jeg at resten av klassen skal skrive ned sine tanker om hvilke grunner de har for å velge det yrket de tror de kommer til å arbeide med.

Selve fokusgruppeintervjuet vil bli tatt opp, men etter at jeg har transkribert det, vil lydopptaket bli slettet. Navn på skole og elever vil være anonymt. Elevene vil få informasjon om at de når som helst, uten å måtte oppgi grunn, kan trekke seg fra undersøkelsen. Da elevene er under 18 år, sier reglene for slik forskning, at det kreves samtykke fra foresatte før undersøkelsen.

Mvh

Grete Bauck Bårdstu

Masterstudent ved NTNU, Fag- og yrkesdidaktikk

Vedlegg 5:

Samtykkeerklæring

Svarslipp

Ja, vi har lest informasjonen om undersøkelsen, og jeg/vi som foresatte samtykker til at

Navn: _____ deltar i undersøkelsen.

Samtykkeerklæringen må returneres til kontaktlærer så fort som mulig.

Dato og underskrift:
